VISPĀRĒJĀS TIESAS SPRIEDUMS (sestā palāta)

2010. gada 25. jūnijā *

Lieta T-66/01

Imperial Chemical Industries Ltd, agrāk — *Imperial Chemical Industries plc*, Londona (Apvienotā Karaliste), ko sākotnēji pārstāvēja D. Vons [*D. Vaughan*] un D. Andersons [*D. Anderson*], *QC*, S. Lī [*S. Lee*], *barrister*, S. Tērnere [*S. Turner*], S. Bervika [*S. Berwick*] un R. Koulss [*R. Coles*], *solicitors*, pēc tam D. Vons, S. Lī, S. Bervika un S. Forda [*S. Ford*], *barrister*,

prasītāja,

pret

Eiropas Komisiju, ko pārstāv J. Kurals [*J. Currall*] un P. Olivers [*P. Oliver*], pārstāvji, kuriem palīdz Dž. Flinns [*J. Flynn*], *QC*, un K. Vests [*C. West*], *barrister*,

atbildētāja,

* Tiesvedības valoda — angļu.

par prasību, pirmkārt, atcelt Komisijas 2000. gada 13. decembra Lēmumu 2003/7/EK par [EKL] 82. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/33.133 — D: Kalcinētā soda — *ICI*) (OV 2003, L 10, 33. lpp.) un — pakārtoti — atcelt vai samazināt prasītājai uzlikto naudas sodu.

VISPĀRĒJĀ TIESA (sestā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs A. V. H. Meijs [*A. W. H. Meij*], tiesneši V. Vadapals [*V. Vadapalas*] (referents) un A. Ditrihs [*A. Dittrich*],

sekretāre K. Poheca [*K. Pocheć*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2008. gada 26. jūnija tiesas sēdi,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Tiesvedības rašanās fakti

1 Prasītāja *Imperial Chemical Industries Ltd*, agrāk — *Imperial Chemical Industries plc*, ir saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesībām reģistrēta sabiedrība, kas darbojas ķīmijas nozarē. Lietas faktu laikā tā ražoja kalcinēto sodu.

2 Kalcinētā soda vai nu ir atrodama dabā trona minerāla formā (dabiskā soda), vai arī tiek iegūta ķīmiskā procesā (sintētiskā soda). Dabiskā soda tiek iegūta, sasmalcinot, attīrot un kalcinējot trona minerālu. Sintētiskā soda rodas, reaģējot parastajam sālim un kalcijam "amonjaka–sodas" procesā, ko 1863. gadā izstrādāja brāļi Solveji [*Solvay*].

3 Eiropas Kopienu Komisija atbilstoši Padomes 1962. gada 6. februāra Regulas Nr. 17 — Pirmā regula par [EKL 81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.) —, redakcijā, kas piemērojama lietas faktu laikā, 14. panta 3. punktam 1989. gada aprīlī veica pārbaudes pie dažādiem Kopienas kalcinētās sodas ražotājiem.

4 Komisija saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu prasītājai 1989. gada 19. jūnijā nosūtīja informācijas pieprasījumu, uz kuru tā atbildēja 1989. gada 14. septembrī.

5 Komisija pēc savas iniciatīvas pret prasītāju, *Solvay* un *Chemische Fabrik Kalk* (turpmāk tekstā — "*CFK*") 1990. gada 19. februārī uzsāka procedūru atbilstoši Regulas Nr. 17 3. panta 1. punktam.

6 Komisija prasītājai, *Solvay* un *CFK* 1990. gada 13. martā nosūtīja paziņojumu par iebildumiem. Katra no šīm sabiedrībām saņēma tikai to vai tās paziņojuma par iebildumiem daļu vai daļas, kas attiecās uz katras pārkāpumiem, bet pielikumā bija pievienoti atbilstošie pierādījumi.

7 Komisija attiecībā uz visiem paziņojumā par iebildumiem minētajiem pārkāpumiem izveidoja vienu lietu.

8 Attiecībā uz šo lietu Komisija paziņojuma par iebildumiem V daļā secināja, ka prasītāja bija ļaunprātīgi izmantojusi dominējošo stāvokli, kas tai bija Apvienotās Karalistes kalcinētās sodas tirgū.

9 Prasītāja atbildei uz Komisijas izvirzītajiem iebildumiem 1990. gada 31. maijā iesniedza savus rakstveida apsvērumus. Komisija to uzklausīja 1990. gada 26. un 27. jūnijā.

10 Komisija 1990. gada 19. decembrī pieņēma Lēmumu 91/300/EEK par [EKL 82. panta] piemērošanas procedūru (IV/33.133 — D: Kalcinētā soda — *ICI*) (OV 1991, L 152, 40. lpp.). Šajā lēmumā, kas prasītājai tika paziņots ar 1991. gada 1. marta vēstuli, tā konstatēja, ka "[prasītāja] ir pārkāpusi [EKL 82. panta] noteikumus kopš aptuveni

1983. gada un līdz šim brīdim ar darbībām, kuru mērķis bija novērst vai ievērojami ierobežot konkurenci un kuras veidoja [..] ievērojamu atlaižu un citu finansiālu stimulu piešķiršana ar atsauci uz virsapjomu, tādējādi nodrošinoties, ka klients [sodu] visām savām vajadzībām vai ļoti lielai to daļai iegādāsies no [prasītājas], nodrošinot klientu piekrišanu [sodu] visām vai gandrīz visām savām vajadzībām iegādāties no [tās] vai ierobežot savus pirkumus no konkurentiem ar noteiktu apjomu un vismaz vienā gadījumā — pakļaujot atlaižu un citu finansiālo priekšrocību piešķiršanu nosacījumam, ka klients piekrīt [sodu] visām savām vajadzībām iegādāties no [prasītājas]".

11 Saskaņā ar Lēmuma 91/300 3. pantu "par [konstatēto] pārkāpumu [prasītājai] [tika] uzlikts naudas sods ECU 10 miljonu apmērā".

12 Šai pašā dienā Komisija pieņēma Lēmumu 91/297/EEK par [EKL 81. panta] piemērošanas procedūru (IV/33.133 — A: Kalcinētā soda — *Solvay*, *ICI*) (OV 1991, L 152, 1. lpp.), kurā tā konstatēja, ka "*Solvay* un [prasītāja] ir pārkāpušas [EKL 81. panta] noteikumus, kopš 1973. gada 1. janvāra un vismaz līdz šīs procedūras uzsākšanai veikdamas saskaņotas darbības, ar kurām tās ierobežoja savu sodas pārdošanu Kopienā ar saviem attiecīgajiem valstu tirgiem, proti, *Solvay* — ar Rietumeiropu un prasītāja — ar Apvienoto Karalisti un Īriju". *Solvay* un prasītājai attiecīgi tika piespriests naudas sods ECU 7 miljonu apjomā.

13 Komisija 1990. gada 19. decembrī turklāt pieņēma Lēmumu 91/298/EEK par [EKL 81. panta] piemērošanas procedūru (IV/33.133 — B: Kalcinētā soda — *Solvay*, *CFK*) (OV 1991, L 152, 16. lpp.), kurā tā konstatēja, ka "*Solvay* un *CFK* ir pārkāpušas [EKL 81. panta] noteikumus, kopš 1987. gada un līdz šim brīdim būdamas tādas vienošanās par tirgus sadali dalībnieces, ar kuru *Solvay* garantēja *CFK* ikgadēju minimālo sodas pārdošanas apjomu tonnās Vācijā, to aprēķinot, pamatojoties uz *CFK* pārdošanas

apjomu 1986. gadā, un kompensēja *CFK* jebkādu iztrūkumu, no tās atpērkot daudzumu, kas nepieciešams, lai tās pārdošanas apjoms sasniegtu garantēto minimālo apjomu". *Solvay* un *CFK* tika piespriests naudas sods attiecīgi ECU 3 miljonu un ECU 1 miljona apjomā.

14 Šai pašā dienā Komisija turklāt pieņēma Lēmumu 91/299/EEK par [EKL 82. panta] piemērošanas procedūru (IV/33.133 — C: Kalcinētā soda — *Solvay*) (OV 1991, L 152, 21. lpp.), kurā tā konstatēja, ka "*Solvay* ir pārkāpusi [EKL 82. panta] noteikumus kopš 1983. gada un līdz šim brīdim ar darbībām, kuru mērķis bija novērst vai ievērojami ierobežot konkurenci un kuras veidoja [..] tādu vienošanos noslēgšana ar klientiem, ar kurām tiem tika uzlikts pienākums no *Solvay* iegādāties [sodu] visām to vajadzībām vai ļoti lielai to daļai uz nenoteiktu vai nesamērīgi ilgu laiku, ievērojamu atlaižu un citu finansiālu stimulu piešķiršana ar atsauci uz virsapjomu, kas pārsniedz līgumā noteikto klienta pamatapjomu, tādējādi nodrošinoties, ka klients [sodu] visām savām vajadzībām vai ļoti lielai to daļai iegādāsies no *Solvay*, un pakļaujot atlaižu piešķiršanu nosacījumam, ka klients piekrīt [sodu] visām savām vajadzībām iegādāties [no] *Solvay*". *Solvay* tika uzlikts naudas sods ECU 20 miljonu apmērā.

15 *Solvay* 1991. gada 2. maijā pieprasīja atcelt Lēmumus 91/297, 91/298 un 91/299. 1991. gada 14. maijā prasītāja cēla Pirmās instances tiesā prasību atcelt Lēmumus 91/297 un 91/300.

16 Ar 1995. gada 29. jūnija spriedumu lietā T-37/91 *ICI*/Komisija (*Recueil*, II-1901. lpp.; turpmāk tekstā — "spriedums lietā *ICI* II") Pirmās instances tiesa, pirms tā atcēla Lēmumu 91/300, to pamatojot ar to, ka šī lēmuma autentificēšana bija notikusi pēc tā paziņošanas, kas ir būtisku formas prasību pārkāpums EKL 230. panta nozīmē, nosprieda, ka viss pamats par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu saistībā ar piekļuvi lietas materiāliem ir jānoraida.

17 Šai pašā dienā Pirmās instances tiesa atcēla arī Lēmumu 91/297 (spriedums lietā T-30/91 *Solvay*/Komisija, *Recueil*, II-1775. lpp.; turpmāk tekstā — "spriedums lietā *Solvay* I", un spriedums lietā T-36/91 *ICI*/Komisija, *Recueil*, II-1847. lpp.; turpmāk tekstā — "spriedums lietā *ICI* I") tiktāl, ciktāl tas attiecās uz prasītājām šajās divās lietās, tiesību uz pieeju lietas materiāliem pārkāpuma dēļ. Turklāt Pirmās instances tiesa atcēla Lēmumu 91/298 (spriedums lietā T-31/91 *Solvay*/Komisija, *Recueil*, II-1821. lpp.; turpmāk tekstā — "spriedums lietā *Solvay* II "), ciktāl tas attiecās uz *Solvay*, kā arī Lēmumu 91/299 (spriedums lietā T-32/91 *Solvay*/Komisija, *Recueil*, II-1825. lpp.; turpmāk tekstā — "spriedums lietā *Solvay* III"), to pamatojot ar nelikumīgu apstrīdēto lēmumu autentificēšanu.

18 Ar prasības pieteikumiem, kas Tiesas kancelejā iesniegti 1995. gada 30. augustā, Komisija iesniedza apelācijas sūdzības par iepriekš 16. punktā minēto spriedumu lietā *ICI* II un iepriekš 17. punktā minētajiem spriedumiem lietā *Solvay* II un lietā *Solvay* III.

19 Ar 2000. gada 6. aprīļa spriedumiem lietā C-286/95 P Komisija/*ICI* (*Recueil*, I-2341. lpp.) un apvienotajās lietās C-287/95 P un C-288/95 P Komisija/*Solvay* (*Recueil*, I-2391. lpp.) Tiesa noraidīja apelācijas sūdzības par iepriekš 16. punktā minēto spriedumu lietā *ICI* II un iepriekš 17. punktā minētajiem spriedumiem lietā *Solvay* II un lietā *Solvay* III.

20 Otrdien, 2000. gada 12. decembrī kāda preses aģentūra publicēja šādu paziņojumu presei:

"Kā šo otrdien paziņoja Eiropas Komisijas pārstāve, Eiropas Komisija trešdien uzliks naudas sodu ķīmiskās rūpniecības nozares uzņēmumiem *Solvay SA* un *Imperial Chemical Industries plc* [..] par Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumu.

Sākotnēji naudas sodi par apgalvoto dominējošā stāvokļa kalcinētās sodas tirgū izmantošanu tika uzlikti pirms 10 gadiem, taču procesuālu iemeslu dēļ augstākā Eiropas tiesa tos atcēla.

Trešdien Komisija no jauna pieņems šo pašu lēmumu, taču korektā formā, paziņoja pārstāve.

Sabiedrības nekad nav apstrīdējušas lēmuma būtību. Tādējādi, kā sacīja pārstāve, mēs no jauna pieņemsim šo pašu lēmumu."

21 Komisija 2000. gada 13. decembrī pieņēma Lēmumu 2003/7/EK par [EKL] 82. panta piemērošanas procedūru (COMP/33.133 — D: Kalcinētā soda — *ICI*) (OV 2003, L 10, 33. lpp.; turpmāk tekstā — "apstrīdētais lēmums").

22 Šai pašā dienā Komisija pieņēma arī Lēmumu 2003/5/EK par [EKL] 81. panta piemērošanas procedūru (COMP/33.133 — B: Kalcinētā soda — *Solvay*, *CFK*) (OV 2003, L 10, 1. lpp.) un Lēmumu 2003/6/EK par [EKL] 82. panta piemērošanas procedūru (COMP/33.133 — C: Kalcinētā soda — *Solvay*) (OV 2003, L 10, 10. lpp.).

23 Apstrīdētā lēmuma rezolutīvajā daļā ir noteikts:

"*1. pants*

[Prasītāja] ir pārkāpusi [EKL 82. panta] noteikumus, kopš 1983. gada līdz vismaz 1989. gada beigām ar darbībām, kuru mērķis bija novērst vai ievērojami ierobežot konkurenci un kuras veidoja:

a) ievērojamu atlaižu un citu finansiālu stimulu piešķiršana ar atsauci uz virsapjomu, tādējādi [..] panākot, ka klients [sodu] visām savām vajadzībām vai ļoti lielai to daļai iegādāsies [no prasītājas];

b) klientu piekrišanas iegādāties sodu visām vai gandrīz visām to vajadzībām [no prasītājas] vai ierobežot savus pirkumus no konkurentiem ar noteiktu daudzumu panākšana;

c) vismaz vienā gadījumā — atlaižu un citu finansiālu priekšrocību piešķiršanas pakļaušana nosacījumam, ka klients piekrīt [sodu] visām savām vajadzībām iegādāties [no prasītājas].

2. pants

Par 1. pantā minēto pārkāpumu [prasītājai] tiek uzlikts naudas sods EUR [10] miljonu apmērā.

[..]"

24 Apstrīdētais lēmums ir formulēts gandrīz tāpat kā Lēmums 91/300. Komisija ir vienīgi veikusi dažas redakcionālas izmaiņas un pievienojusi jaunu daļu ar nosaukumu "Tiesvedības Pirmās instances tiesā un [Eiropas Kopienu] Tiesā".

25 Šajā apstrīdētā lēmuma jaunajā daļā Komisija, atsaukdamās uz Pirmās instances tiesas 1999. gada 20. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās no T-305/94 līdz T-307/94, no T-313/94 līdz T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 un T-335/94 *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija (*Recueil*, II-931. lpp.; turpmāk tekstā — "Pirmās instances tiesas spriedums apvienotajās lietās *PVC* II"), uzskatīja, ka tai ir "tiesības no jauna pieņemt lēmumu, kas ir ticis atcelts tikai procesuālo noteikumu pārkāpuma dēļ, neuzsākot jaunu administratīvo procedūru", un ka tai "nav pienākuma organizēt jaunu noklausīšanos, ja jaunā lēmums teksts neietver citus iebildumus, bet vienīgi tos, kas formulēti pirmajā lēmumā" (164. apsvērums).

26 Komisija apstrīdētajā lēmumā arī precizēja, ka, piemērojot Padomes 1974. gada 26. novembra Regulas (EEK) Nr. 2988/74 attiecībā uz noilguma termiņiem procesuālās darbībās un sankciju piemērošanā atbilstīgi Eiropas Ekonomikas kopienas transporta un konkurences noteikumiem (OV L 319, 1. lpp.) 3. pantu, noilguma termiņš ir pagarināms par laiku, kādā pret Lēmumu 91/300 vērstā prasība tika izskatīta Pirmās instances tiesā un Tiesā (169. un 170. apsvērums). Tādējādi, ņemot vērā šīs lietas apstākļus, Komisija uzskatīja, ka līdz 2003. gada beigām tai bija laiks pieņemt jaunu lēmumu (172. apsvērums). Turklāt tā norādīja, ka, ja jaunais lēmums tiek pieņemts saprātīgā termiņā, netiek pārkāptas tiesības uz aizstāvību (164. apsvērums).

27 Attiecībā uz pārkāpumu kā tādu Komisija apstrīdētajā lēmumā norādīja, ka "preces tirgus un ģeogrāfiskais tirgus, attiecībā uz kuriem [bija] jānovērtē prasītājas ekonomiskā vara, [bija] Apvienotās Karalistes sodas tirgus" (125. apsvērums).

28 Lai novērtētu prasītājas varu tirgū šīs lietas mērķiem, Komisija norādīja, ka prasītājas tirgus daļa attiecīgajā tirgū tradicionāli pārsniedz 90 % visā apskatāmajā laikposmā, kas pats par sevi liecina par ievērojamu ietekmes tirgū pakāpi (127. apsvērums). Tālāk Komisija pārbaudīja atbilstošos saimnieciskos faktorus un apstrīdētajā lēmumā secināja, ka visos būtiskajos brīžos prasītājai bija bijis dominējošs stāvoklis EKL 82. panta izpratnē (128.–136. apsvērums).

29 Attiecībā uz dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu Komisija apstrīdētajā lēmumā norādīja, ka prasītāja īstenoja "praksi, ko veidoja [tās klientu] sasaistīšana", izmantojot virkni mehānismu, kas visi bija vērsti uz izslēgšanu (138. apsvērums). Šajā sakarā apstrīdētā lēmuma 139. apsvērumā tā norādīja, ka atlaides virsapjomam bija vērstas uz reālas konkurences izslēgšanu ar šādiem līdzekļiem:

— stimulēt patērētājus iegādāties no prasītājas virsapjomu, ko tie varētu iegādāties no kāda cita piegādātāja;

— pēc iespējas samazināt vai neitralizēt *General Chemical* ietekmi uz konkurenci, saglabājot tās klātbūtni tirgū attiecībā uz cenām, daudzumu un klientiem, tādās robežās, kas nodrošina prasītājas faktisku monopolu;

— izspiest *Brenntag* no tirgus vai vismaz līdz minimumam samazināt tās ietekmi uz konkurenci;

— līdz minimumam samazināt iespēju, ka tās klienti pievērstos citiem piegādes avotiem;

— saglabāt vai nostiprināt prasītājas virtuālo monopolu Apvienotās Karalistes sodas tirgū.

30 Turklāt apstrīdētā lēmuma 147. punktā Komisija precizēja, ka "ar tās lielajiem klientiem [prasītājas] noslēgtie līgumi nozīmēja, ka tie tika saistīti attiecībā uz gandrīz visām viņu vajadzībām (un vismaz vienā gadījumā uz visām viņu vajadzībām), pārējo piegādātāju ietekmi uz konkurenci samazinot līdz minimumam".

31 Komisija apstrīdētajā lēmumā arī norādīja, ka citi finansiālie stimuli konsolidēja prasītājas dominējošo stāvokli veidā, kas nav savienojams ar EKL 82. pantā ietverto konkurences jēdzienu (149. apsvērums).

32 Attiecībā uz ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm Komisija apstrīdētajā lēmumā norādīja, ka, lai gan prasītājas veiktie pasākumi sava dominējošā stāvokļa un reālā monopola Apvienotajā Karalistē saglabāšanai pirmām kārtām bija drīzāk vērsti pret tiešu konkurenci no ārpuskopienas valstīm (Amerikas Savienotās Valstis un Polija), nevis pret citiem Kopienas ražotājiem, atlaides virsapjomam un citi izslēgšanas mehānismi tomēr bija jāaplūko visa valstu tirgu stingras sadales Kopienā fenomena kontekstā. Šajā sakarā tā uzsvēra, ka prasītāja īpaši vēlējās, lai *General Chemical* paliktu attiecīgajā tirgū kā cits piegādes avots un ka, ja šai sabiedrībai šis tirgus būtu bijis jāatstāj pilnībā, patērētāji varētu būt tikuši mudināti meklēt citus apgādes avotus un varbūt labāku tirgu kontinentālajā Rietumeiropā. Turklāt tā piebilda, ka prasītājas dominējošā stāvokļa Apvienotajā Karalistē saglabāšana un nostiprināšana ietekmēja visu konkurences struktūru kopējā tirgū un garantēja uz tirgu sadali balstītā *status quo* saglabāšanu (151.–154. apsvērums).

33 Komisija apstrīdētajā lēmumā precizēja, ka izdarītie pārkāpumi bija īpaši smagi, jo tie bija "daļa no apzinātas politikas, kuras mērķis bija konsolidēt prasītājas kontroli [sodas tirgū Apvienotajā Karalistē] Līguma pamatmērķiem pilnīgi pretējā veidā", un "konkrēti paredzēja ierobežot vai ietekmēt noteiktu konkurentu darbību" (156. apsvērums).

34 Komisija apstrīdētajā lēmumā turklāt norādīja, ka pārkāpums bija sācies aptuveni 1983. gadā un turpinājies vismaz līdz 1989. gada beigām. Visbeidzot tā precizēja, ka tā ņēma vērā to, ka prasītāja bija atteikusies no atlaižu virsapjomam sistēmas, sākot ar 1990. gada 1. janvāri (160. un 161. apsvērums).

35 Ar 2001. gada 18. janvāra, 26. janvāra un 8. februāra vēstulēm prasītāja pieprasīja Komisijai atļaut tai piekļuvi lietas materiāliem. Ar 2001. gada 14. februāra vēstuli Komisija šo pieprasījumu noraidīja.

Process

36 Ar prasības pieteikumu, kas Pirmās instances tiesas [tagad — Vispārējā tiesa] kancelejā iesniegts 2001. gada 20. martā, prasītāja cēla šo prasību.

37 Savā prasības pieteikumā prasītāja lūdza Pirmās instances tiesu likt Komisijai iesniegt lietas COMP/33.133 materiālos ietilpstošos dokumentus.

38 2001. gada 4. maijā lieta tika nodota Pirmās instances tiesas ceturtajai palātai un tika iecelts tiesnesis referents.

39 Ar Pirmās instances tiesas atļauju prasītāja un Komisija attiecīgi 2002. gada 18. un 23. decembrī sniedza savus apsvērumus par sekām, kādas attiecībā uz šo lietu ir Tiesas 2002. gada 15. oktobra spriedumam apvienotajās lietās C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija (*Recueil*, I-8375. lpp.; turpmāk tekstā — "Tiesas spriedums apvienotajās lietās *PVC* II"). Savos apsvērumos prasītāja informēja Pirmās instances tiesu, ka tā atsakās no iebilduma par principa *non bis in idem* pārkāpumu.

40 Tā kā Pirmās instances tiesas palātu sastāvs tika mainīts, sākot ar 2003. gada 1. oktobri, tiesnesis referents tagad darbojās pirmajā palātā, kurai attiecīgi 2003. gada 8. oktobrī tika nodota šī lieta.

41 Tā kā Pirmās instances tiesas palātu sastāvs tika mainīts, sākot ar 2004. gada 13. septembri, tiesnesis referents tagad darbojās ceturtajā palātā tās jaunajā sastāvā, kurai attiecīgi 2004. gada 19. oktobrī tika nodota šī lieta.

42 Pirmās instances tiesa 2005. gada 11. janvārī lūdza Komisiju tai iesniegt numurētu, detalizētu visu lietas materiālos ietilpstošo dokumentu sarakstu. Šim sarakstam bija jāietver īsa norāde, kas ļautu identificēt katra dokumenta autoru, raksturu un saturu. Tā lūdza Komisiju tai norādīt arī, kuri no šiem dokumentiem bija pieejami prasītājai, vajadzības gadījumā precizējot iemeslus, kas, pēc Komisijas domām, neļāva tos izpaust.

43 Ar 2005. gada 28. janvāra vēstulēm Komisija kancelejā iesniedza Pirmās instances tiesas pieprasīto numurēto sarakstu un norādīja, ka dokumenti, kuriem prasītājai bija piekļuve administratīvās procedūras laikā, bija tie dokumenti, uz kuriem Komisija bija balstījusies savu iebildumu pamatošanai un kuri bija pievienoti paziņojumam par iebildumiem. Komisija arī norādīja, ka tai "diemžēl jāinformē Pirmās instances tiesa, ka [tobrīd šķita], ka, bez šaubām, pēc vairākām pārcelšanās reizēm pēdējo 10 gadu laikā, kaut veikti nopietni meklējumi, tai [bija] neiespējami atrast noteiktus dokumentus", un ka tā uzskatīja, ka tai nekavējoties jāinformē Pirmās instances tiesa un prasītāja, ka, "lai gan [..] apsvērumiem pievienotajā sarakstā uzskaitīti visi tās rīcībā esošie lietas materiālos ietilpstošie dokumenti, iztrūkstošie dokumenti tajā [nebija] minēti". Saskaņā ar Komisijas teikto 1990. gadā notikušajā procedūrā tika ievērota tobrīd piemērojamā judikatūra attiecībā uz piekļuvi lietas materiāliem. Tā piebilda, ka šajā stadijā nekas nenorādīja, ka lietas materiālos būtu bijuši dokumenti, kas būtu varējuši reāli ietekmēt Lēmuma 91/300 iznākumu, pat ņemot vērā judikatūras attīstību kopš 1990. gada.

44 Ar 2005. gada 13. aprīļa vēstuli Pirmās instances tiesa lūdza prasītāju norādīt sarakstā ietvertos dokumentus, par kuriem tai administratīvās procedūras laikā nebija ticis paziņots un kas, pēc tās domām, varēja ietvert faktus, kas varētu būt bijuši noderīgi tās aizstāvībai.

45 Prasītāja 2005. gada 9. maija vēstulē uzsvēra, ka daži no iztrūkstošajiem dokumentiem būtu bijuši noderīgi tās aizstāvībai. Tā norādīja arī, kuri no sarakstā uzskaitītajiem dokumentiem tai šķiet noderīgi aizstāvībai un ar kuriem tā vēlas iepazīties. Pēc prasītājas domām, šie dokumenti tai būtu ļāvuši izvērst tās argumentāciju par attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus noteikšanu, dominējošā stāvokļa pastāvēšanu, tā ļaunprātīgu izmantošanu un ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm.

46 Ar 2005. gada 7. jūnija vēstuli Pirmās instances tiesa lūdza Komisiju Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegt dokumentus, kas ietilpst administratīvās lietas materiālu 2.–38., 50.–59. un 60.–65. "apakšlietā", izņemot iekšējus dokumentus. Komisijai tikta lūgts arī komercnoslēpumus, tai administratīvās procedūras laikā saskaņā ar norunu par konfidencialitātes ievērošanu sniegto informāciju vai citu konfidenciālu informāciju ietverošo dokumentu vietā iesniegt to nekonfidenciālas versijas vai kopsavilkumus. Turklāt Komisijai tika lūgts arī iesniegt iepriekš minēto dokumentu pilnīgas versijas, ieskaitot konfidenciālos aspektus, to konfidenciālā rakstura pārbaudei.

47 Komisija 2005. gada 21. jūnijā Pirmās instances tiesai lūdza atļauju, ņemot vērā dokumentu apjomu, iesniegt tikai vienu oriģinālu kopā ar *CD-ROM*. Šis lūgums tika apmierināts 2005. gada 4. jūlijā.

48 Ar 2005. gada 20. jūlija vēstuli Komisija kancelejā iesniedza Pirmās instances tiesas pieprasītos dokumentus. Kanceleja Komisijas iesniegtos *CD-ROM* nosūtīja prasītājai.

49 Prasītāja 2005. gada 13. oktobrī sniedza savus apsvērumus par lietas materiālos ietilpstošo dokumentu noderīgumu tās aizstāvībai. 2007. gada 26. oktobrī Komisija atbildēja uz prasītājas apsvērumiem.

50 Pēc sākotnēji ieceltā tiesneša referenta pilnvaru beigām Pirmās instances tiesas priekšsēdētājs ar 2006. gada 22. jūnija lēmumu iecēla jaunu tiesnesi referentu.

51 Tā kā Pirmās instances tiesas palātu sastāvs, sākot ar 2007. gada 25. septembri, tika mainīts, tiesnesis referents tagad darbojās sestajā palātā, kurai 2007. gada 8. novembrī attiecīgi tika nodota šī lieta.

52 Tā kā tiesnesis Čipevs [*Tchipev*] nevarēja izskatīt šo lietu, Pirmās instances tiesas priekšsēdētājs, piemērojot Pirmās instances tiesas Reglamenta 32. panta 3. punktu, 2008. gada 13. februārī iecēla tiesnesi Ditrihu, lai nokomplektētu palātu.

53 Pamatojoties uz tiesneša referenta ziņojumu, Pirmās instances tiesa (sestā palāta) nolēma uzsākt mutvārdu procesu un Reglamenta 64. pantā paredzēto procesa organizatorisko pasākumu ietvaros prasītājai un Komisijai rakstveidā uzdeva jautājumus. Prasītāja un Komisija uz tiem atbildēja noteiktajā termiņā.

54 Lietas dalībnieku apsvērumi un to atbildes uz Pirmās instances tiesas mutvārdu jautājumiem tika uzklausītas 2008. gada 26. un 27. jūnija tiesas sēdē.

55 Tiesas sēdē Pirmās instances tiesa atļāva prasītājai sniegt apsvērumus par Komisijas 2008. gada 16. jūnijā sniegtajām rakstveida atbildēm. Prasītāja savus apsvērumus sniedza 2008. gada 9. jūlijā, un Komisija uz tiem atbildēja 2008. gada 3. septembrī.

Lietas dalībnieku prasījumi

56 Prasītājas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— atzīt prasību par pieņemamu;

— atzīt, ka sakarā ar laika notecējumu Komisijai nebija kompetences pieņemt apstrīdēto lēmumu vai pakārtoti — ka tai nebija kompetences prasītājai uzlikt naudas sodu;

— atcelt apstrīdēto lēmumu;

— atcelt vai samazināt apstrīdētā lēmuma 2. pantā uzlikto naudas sodu;

— uzdot Komisijai iesniegt visus iekšējos dokumentus, kas saistīti ar apstrīdētā lēmuma pieņemšanu, tostarp komisāru kolēģijas sanāksmes protokolu un tam pievienotos dokumentus, kā arī visus šajā sakarā komisāru kolēģijai iesniegtos dokumentus;

— uzdot Komisijai iesniegt visus dokumentus, kas veido lietas materiālus lietā COMP/33.133;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, tostarp visas izmaksas, ieskaitot procentus, kas saistīti ar apstrīdētajā lēmumā uzlikto naudas sodu prasītājas sniegto garantiju.

57 Komisijas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— noraidīt prasību kā nepamatotu;

— noraidīt prasītājas lūgumu par piekļuvi lietas materiāliem;

— atzīt par nepieņemamu lūgumu izdot konkrētu rīkojumu, ar kuru tai tiktu piespriests samaksāt prasītājas tiesāšanās izdevumus, tostarp izmaksas un procentus, ko radījusi jebkādas ar naudas sodu saistītas garantijas sniegšana, vai katrā ziņā — to noraidīt kā nepamatotu;

— piespriest prasītājai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskais pamatojums

58 Prasītājas prasījumi galvenokārt ir vērsti uz apstrīdētā lēmuma atcelšanu un — pakārtoti — uz naudas soda, kas tai ar šo lēmumu uzlikts, atcelšanu vai samazināšanu.

1. *Par prasījumiem par apstrīdētā lēmuma atcelšanu*

59 Prasītāja būtībā izvirza sešus pamatus apstrīdētā lēmuma atcelšanai. Tie ir, pirmkārt, par Komisijas kompetences pieņemt apstrīdēto lēmumu neesamību, otrkārt, par būtisku formas prasību pārkāpumu, treškārt, par nepareizu konkrētā tirgus novērtēšanu, ceturtkārt, par dominējošā stāvokļa neesamību, piektkārt, par dominējošā

stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas neesamību un, sestkārt, par ietekmes uz tirdzniecību starp dalībvalstīm neesamību.

Par pirmo pamatu par Komisijas kompetences pieņemt apstrīdēto lēmumu neesamību

60 Pirmais pamats ir iedalīts divās daļās attiecīgi par kļūdainu noteikumu par noilgumu kļūdainu piemērošanu un par saprātīga termiņa principa pārkāpumu.

Par pirmo daļu par noteikumu par noilgumu kļūdainu piemērošanu

— Lietas dalībnieku argumenti

61 Prasītāja norāda, ka, pat ja Regulā Nr. 2988/74 paredzētais noilguma termiņš attiecas tikai uz to attiecīgā lēmuma daļu, ar kuru tiek uzlikts naudas sods, ir runa par ļoti nozīmīgu minētā lēmuma daļu.

62 Pēc prasītājas domām, ar Regulas Nr. 2988/74 3. pantu netiek apturēts noilguma termiņš attiecībā uz tādu tiesvedību, kuras priekšmets ir Komisijas galīgais lēmums. Noilguma termiņš tiekot apturēts tikai gadījumos, kad prasība ir celta par lēmumiem, kas ir pieņemti administratīvās procedūras rezultātā, proti, izmeklēšanas pasākumiem, tostarp paziņojuma par iebildumiem pieņemšanu vai pasākumu veikšanu saskaņā ar

vispārējām izmeklēšanas pilnvarām, kas piešķirtas ar Regulu Nr. 17. Apstrīdētajā lēmumā izmantotā Komisijas interpretācija ir pretrunā Regulas Nr. 2988/74 3. panta tekstam. Komisija esot nepareizi interpretējusi Regulas Nr. 2988/74 1.–3. pantā izmantoto izteicienu "procesuālo darbību" un ignorējusi, ka tās galīgais lēmums bija jāpieņem pirms noilguma termiņa beigām. Turklāt Komisijas interpretācija laupītu jēgu Regulas Nr. 2988/74 2. panta 3. punktam un esot pierādījums nepareizai minētās regulas struktūras izpratnei tādā ziņā, ka lēmuma noilguma termiņa beigu iestāšanās sekas aplūkotas regulas 4.–6. pantā, nevis 1.–3. pantā. Visbeidzot, šāda interpretācija esot pretrunā tiesiskās drošības principam, saskaņā ar kuru, lai nodrošinātu tiesisko drošību, Komisijai procesuālās darbības jāpabeidz noteiktā termiņā un savs galīgais lēmums jāpieņem strikti 10 gadu laikā no pārkāpuma beigām, izņemot, ja Komisijas izmeklēšanu un procedūru pabeigšana ir tikusi kavēta sakarā ar prasībām, kas celtas pret sākotnējiem lēmumiem. Taču šajā lietā Komisijas procesuālo darbību pabeigšana netika kavēta.

63 Prasītāja uzskata, ka iepriekš 25. punktā minētajā Pirmās instances tiesas spriedumā apvienotajās lietās *PVC* II izmantotā pieeja nav savienojama ar šī sprieduma 1098. punktā ietverto apgalvojumu, ka Regulas Nr. 2988/74 3. panta mērķis esot ļaut apturēt noilguma termiņu, ja Komisija ir kavēta rīkoties objektīva iemesla dēļ, kas nav no tās atkarīgs. Prasība, kas vērsta pret galīgo lēmumu, ar kuru tiek uzlikts sods, Komisiju nekavējot rīkoties, jo šis galīgais lēmums esot pilnībā izpildāms līdz brīdim, kad Pirmās instances tiesa to atceļ vai atzīst par neesošu.

64 Katrā ziņā argumentācija, ka Komisija esot bijusi kavēta rīkoties, šajā lietā neesot piemērojama apelācijas sūdzībai par iepriekš 16. punktā minēto spriedumu lietā *ICI* II. Komisijai esot bijusi pilnīga rīcības brīvība no jauna pieņemt Lēmumu 91/300 nekavējoties pēc iepriekš 16. punktā minētā sprieduma lietā *ICI* II pasludināšanas. No apelācijas sūdzības izrietošais papildu termiņš tādējādi pilnībā esot "atkarīgs" no Komisijas. Turklāt šai apelācijas sūdzībai trūkstot priekšmeta, ņemot vērā Tiesas 1994. gada 15. jūnija spriedumu lietā C-137/92 P Komisija/*BASF* u.c. (*Recueil*, I-2555. lpp.) un Komisijas nodomu no jauna pieņemt Lēmumu 91/300. Tādējādi Komisija nevarot gūt

labumu no "sevis pašas pieļautās procesuālās kļūdas" un no piecu gadu ilgas aizkavēšanās, ko tā pati ir izraisījusi.

65 Turklāt Komisijas interpretācija esot pretrunā Tiesas Statūtu 60. pantam, saskaņā ar kuru apelācijas sūdzība neaptur tiesību akta piemērošanu. Pēc prasītājas domām, pat tad, ja tiesvedības Pirmās instances tiesā ilgums būtu jāņem vērā, noilguma termiņš būtu bijis apturēts tikai uz aptuveni četriem gadiem, vienu mēnesi un piecpadsmit dienām. Tādējādi Komisijai Lēmums 91/300 bija jāpieņem no jauna pirms 1999. gada aprīļa.

66 Turklāt no Regulas Nr. 2988/74 3. panta izrietot, ka apelācijas tiesvedības gadījumā tiesvedības priekšmets ir nevis Komisijas lēmums, bet gan Pirmās instances tiesas spriedums.

67 Turklāt iepriekš 25. punktā minētajā Pirmās instances tiesas spriedumā apvienotajās lietās *PVC* II netika konkrēti aplūkots jautājums par to, vai apelācijas tiesvedība ir jāņem vērā attiecībā uz noilguma termiņa apturēšanu tiktāl, ciktāl lietā, kurā tika pasludināts šis spriedums, Komisijai bija vienīgi jānosaka, vai tiesvedības Pirmās instances tiesā ilgums apturēja noilguma termiņu. Tādējādi Pirmās instances tiesas apsvērumi par apelācijas tiesvedības ietekmi uz noilguma termiņa apturēšanu esot tikai *obiter dictum*.

68 Prasītāja piebilst, ka lēmums, ko Komisija pieņēmusi, pārkāpjot savu pašas reglamentu, nevar pagarināt noilguma termiņu. Komisija neesot pareizi autentificējusi Lēmumu 91/300. Tādējādi šis lēmums nevarot pagarināt Komisijas kompetenci uzlikt naudas sodus, pārsniedzot parasto Regulā Nr. 2988/74 noteikto noilguma termiņu. Šāds iznākums būtu pretrunā principam, saskaņā ar kuru puse nevar gūt

priekšrocības no savām pašas kļūdām, un dabiskajām tiesībām. Aizkavēšanos pilnībā radījusi Komisijas rīcība un katrā ziņā tā nevar mēģināt gūt priekšrocības no Regulas Nr. 2988/74 3. panta.

69 Visbeidzot, iepriekš 25. punktā minētajā Pirmās instances tiesas spriedumā apvienotajās lietās *PVC* II izmantotā Regulas Nr. 2988/74 2. un 3. panta interpretācija ļautu Komisijai pieņemt virkni secīgu lēmumu, kas sniegtos līdz par 21. gadsimta vidum. Šāda interpretācija tādējādi būtu nelikumīga, jo tā būtu pretrunā tiesībām tikt tiesātam saprātīgā termiņā.

70 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

— Vispārējās tiesas vērtējums

71 Ievadam jāuzsver, ka ar Regulu Nr. 2988/74 ir noteikts visaptverošs tiesiskais regulējums, kas detalizēti regulē termiņus, kādos Komisijai ir tiesības, nepārkāpjot tiesiskās drošības pamatprincipu, uzlikt naudas sodus uzņēmumiem, par kuriem uzsākti procesi par Kopienu konkurences normu piemērošanu (Pirmās instances tiesas 2003. gada 19. marta spriedums lietā T-213/00 *CMA CGM* u.c./Komisija, *Recueil*, II-913. lpp., 324. punkts, un 2008. gada 18. jūnija spriedums lietā T-410/03 *Hoechst*/Komisija, Krājums, II-881. lpp., 223. punkts).

72 Tādējādi atbilstoši Regulas Nr. 2988/74 1. panta 1. punkta b) apakšpunktam un 2. punktam, kā arī šīs pašas regulas 2. panta 3. punktam procesuālās darbības noilgst, ja Komisija nav uzlikusi naudas sodu vai noteikusi citas sankcijas piecu gadu laikā no

noilguma termiņa ritējuma sākuma, ja vien starplaikā termiņš nav ticis pārtraukts, vai, vēlākais, desmit gadu laikā no šī paša brīža, ja ir notikusi termiņa pārtraukšana. Tomēr atbilstoši šīs regulas 2. panta 3. punktam šādi noteiktais termiņš tiek pagarināts par laiku, kad noilguma termiņa ritējums ir ticis apturēts atbilstoši šīs pašas regulas 3. pantam (iepriekš 39. punktā minētais Tiesas spriedums apvienotajās lietās *PVC* II, 140. punkts).

73 Saskaņā ar Regulas Nr. 2988/74 3. pantu procesuālo darbību noilguma termiņu aptur uz tik ilgu laiku, kamēr Komisijas lēmums ir lietas, kas vēl nav izskatīta Eiropas Kopienu Tiesā, priekšmets.

74 Atsauce Regulas Nr. 2988/74 3. pantā uz "lietu, kas vēl nav izskatīta Eiropas Kopienu Tiesā", kopš Pirmās instances tiesas izveidošanas jāsaprot kā tāda, kas pirmām kārtām attiecas uz tiesvedību šajā tiesā, jo prasības par sodu vai naudas sodu uzlikšanu konkurences tiesību jomā ietilpst tās kompetencē.

75 Šajā lietā prasītāja neapstrīd, ka — ar nosacījumu par jautājumu par noilguma termiņa apturēšanu saskaņā ar Regulas Nr. 2988/74 3. pantu — piecu gadu noilguma termiņš beidzās 1995. gadā.

76 Tādējādi jāpārbauda vienīgi tas, vai, piemērojot Regulas Nr. 2988/74 3. pantu, Komisijai 2000. gada 13. decembrī bija tiesības pieņemt apstrīdēto lēmumu.

77 Šajā sakarā no iepriekš 39. punktā minētā Tiesas sprieduma apvienotajās lietās *PVC* II 157. punkta izriet, ka Regulas Nr. 2988/74 3. panta izpratnē noilguma termiņš tiek apturēts uz laiku, kamēr par attiecīgo lēmumu notiek tiesvedība "Pirmās instances tiesā un Tiesā". Tādējādi šajā lietā noilguma termiņš bija apturēts uz visu tiesvedības Pirmās instances tiesā, kā arī uz visu tiesvedības Tiesā laiku, un par laiku starp Pirmās instances tiesas sprieduma pasludināšanu un vēršanos Tiesā nav jālemj.

78 Sakarā ar 1991. gada 14. maijā prasītājas celto prasību Pirmās instances tiesā un 1995. gada 29. jūnijā pasludināto spriedumu, un tad 1995. gada 30. augustā Komisijas iesniegto apelācijas sūdzību Tiesā un 2000. gada 6. aprīlī pasludināto spriedumu noilgums bija ticis apturēts, ilgākais, uz astoņiem gadiem, astoņiem mēnešiem un divdesmit divām dienām, kā Komisija pamatoti norāda apstrīdētā lēmuma 171. apsvērumā.

79 Tādējādi sakarā ar šo noilguma termiņa apturēšanu šajā lietā no attiecīgo pārkāpumu beigām vai no jebkāda noilguma termiņa pārtraukuma līdz apstrīdētā lēmuma pieņemšanai 2000. gada 13. decembrī nav pagājuši pieci gadi.

80 Tādējādi apstrīdētais lēmums tika pieņemts, ievērojot Regulā Nr. 2988/74 paredzētos noteikumus par noilgumu.

81 Neviens no prasītājas izvirzītajiem argumentiem nav tāds, kas liktu apšaubīt šo secinājumu.

82 Pirmkārt, no Regulas Nr. 2988/74 2. un 3. panta nekādā ziņā neizriet, ka 3. pantā minētais "Komisijas lēmums", kas ir tiesā izskatāmās lietas priekšmets, sakarā ar kuru

tiek apturēts procesuālo darbību noilguma termiņš, var būt tikai kāds no aktiem, kuri minēti 2. pantā kā tādi, kas pārtrauc šo noilguma termiņu, un kuru uzskaitījums ir izsmeļošs (iepriekš 39. punktā minētais Tiesas spriedums apvienotajās lietās *PVC* II, 141. punkts). Komisiju 3. pants aizsargā pret noilguma sekām situācijās, kad tai jāgaida Kopienu tiesas lēmums, tādu procedūru ietvaros, kuru norisi nenosaka Komisija, pirms tā uzzina, vai apstrīdētais akts ir vai nav nelikumīgs. Tādējādi 3. pants attiecas uz gadījumiem, kas iestādes bezdarbība nav rūpības trūkuma sekas. Šādi gadījumi ir gan tad, ja tiek celtas prasības par Nr. 2988/74 2. pantā uzskaitītiem noilguma termiņu apturošiem aktiem, kuri var tikt pārsūdzēti, gan tad, ja tiek celta prasība par lēmumu, ar kuru tiek uzlikts naudas sods vai cita sankcija. Šajos apstākļos gan 3. panta formulējums, gan tā mērķis attiecas gan uz prasībām, kas vērstas pret 2. pantā minētajiem pārsūdzamajiem aktiem, gan uz prasībām, kas vērstas pret Komisijas galīgo lēmumu. Tādējādi prasība, kas vērsta pret galīgo lēmumu, ar kuru tiek uzliktas sankcijas, aptur procesuālo darbību noilguma termiņu līdz brīdim, kad tiesa ir galīgi lēmusi par šo prasību (iepriekš 39. punktā minētais Tiesas spriedums apvienotajās lietās *PVC* II, 144.–147. punkts).

83 Otrkārt, prasītāja apgalvo, ka tas, ka par lēmumu, ar kuru tiek uzlikti naudas sodu, tiek celta prasība, neliedz Komisijai pieņemt šāda veida lēmumu. Tomēr šī interpretācija — ja tā tiktu izvēlēta — nozīmētu, ka iestāde atsauc apstrīdēto lēmumu, lai to aizstātu ar citu lēmumu, kurā ņemti vērā apstrīdētie aspekti. Tādējādi Komisijai tiktu liegtas tiesības uz to, lai Kopienu tiesa attiecīgā gadījumā apstrīdēto lēmumu atzītu par likumīgu (šajā ziņā skat. iepriekš 39. punktā minēto Tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 149. punkts).

84 Treškārt, prasītāja nevar apgalvot, ka lēmums par naudas sodu uzlikšanu būtu pilnībā izpildāms, pirms tiesa to ir atcēlusi. Lēmuma, ar kuru tiek uzlikta sankcija par pārkāpumu, izpildes akti pēc definīcijas nevar tikt uzskatīti par izmeklēšanas vai procesuālu darbību attiecībā uz pārkāpumu aktiem. Šādiem aktiem, kuru tiesiskums turklāt ir atkarīgs no lēmuma, kas ir prasības priekšmets, tiesiskuma, tādējādi tiesā apstrīdētā

lēmuma atcelšanas gadījumā nevar būt nekādas noilguma termiņu pārtraucošas ietekmes (šajā ziņā skat. iepriekš 39. punktā minēto Tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 150. punkts).

85 Ceturtkārt, jāteic, ka Tiesas Statūtu 60. panta un Regulas Nr. 2988/74 3. panta piemērošanas jomas ir atšķirīgas. Tas, ka apelācijas sūdzība neaptur tiesību akta piemērošanu, neatņem jebkādu ietekmi Regulas Nr. 2988/74 3. pantam, kas attiecas uz situācijām, kad Komisijai ir jāgaida Kopienu tiesas lēmums. Prasītājas apgalvojums, ka Komisijai nav jāņem vērā laiks, kad apelācijas sūdzība atradās Tiesas tiesvedībā, tādējādi nevar tikt pieņemts, jo tas atņemtu jēgu un ietekmi Tiesas spriedumam par apelācijas sūdzību.

86 Piektkārt, prasītāja nevar apgalvot, ka pēc Lēmuma 91/300 atcelšanas autentifikācijas neesamības dēļ Komisija nevarot gūt labumu no savas pašas kļūdas, uzliekot naudas sodu pēc Regulā Nr. 2988/74 noteiktā piecu gadu noilguma termiņa beigām. Jebkura Komisijas pieņemta akta atcelšanā neizbēgami ir vainojama Komisija tādā ziņā, ka tas nozīmē Komisijas pieļautu kļūdu. Tādējādi izslēgt procesuālo darbību noilguma termiņa apturēšanu tad, ja prasības rezultātā tiek konstatēta kļūda, kurā vainojama Komisija, liegtu regulas 3. pantam jebkuru jēgu. Tieši tas, ka Pirmās instances tiesā vai Tiesā tiek izskatīta prasība, nevis secinājumi, pie kādiem šīs tiesas nonāk savā spriedumā, ir pamats apturēšanai (šajā ziņā skat. iepriekš 39. punktā minēto Tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 153. punkts).

87 Sestkārt, prasība atcelt tiesību aktu paredz, ka Pirmās instances tiesa pārbauda, vai apstrīdētais akts ir vai nav nelikumīgs (šajā ziņā skat. iepriekš 39. punktā minēto Tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 144. punkts).

88 Septītkārt, prasītājas piedāvātā Regulas Nr. 2988/74 3. panta interpretācija rada nopietnas praktiskas grūtības. Ja Komisijai pēc tam, kad Pirmās instances tiesa ir atcēlusi lēmumu, jāpieņem jauns lēmums, negaidot Tiesas spriedumu, ir risks, ka gadījumā, ja Tiesa atceltu Pirmās instances tiesas spriedumu, vienlaicīgi pastāvētu divi lēmumi par vienu un to pašu priekšmetu.

89 Astotkārt, administratīvās procedūras ekonomijas principam šķiet esam pretrunā likt Komisijai — tikai tādēļ vien, lai izvairītos no noilguma iestāšanās — pieņemt jaunu lēmumu, pirms tā uzzina, vai sākotnējais lēmums ir vai nav prettiesisks.

90 No visa iepriekš minētā izriet, ka pirmā pamata pirmā daļa ir jānoraida.

Par otro daļu par saprātīga termiņa principa pārkāpumu

— Lietas dalībnieku argumenti

91 Prasītāja apgalvo, ka neatkarīgi no jautājuma par noilgumu kopš inkriminētajiem pārkāpumiem pagājušais laiks ietekmē Komisijas kompetenci pieņemt visu apstrīdēto lēmumu, nevis tikai tā daļu par naudas sodiem.

92 Atsaukdamās uz iepriekš 25. punktā minētā Pirmās instances tiesas sprieduma apvienotajās lietās *PVC* II 121. punktu un saprātīga termiņa principu, prasītāja uzskata, ka jāpārbauda, vai Komisija apstrīdēto lēmumu pieņēma saprātīgā termiņā pēc administratīvo procedūru konkurences jomā beigām.

93 Pēc prasītājas domām, var prezumēt, ka Komisija ir pārkāpusi saprātīga termiņa principu, ja lietā kopš izmeklēšanas sākuma līdz apstrīdētā lēmuma pieņemšanai ir pagājuši vairāk nekā vienpadsmit ar pusi gadi.

94 Prasītāja uzskata, ka, ja tiesvedība Pirmās instances tiesā un Tiesā kopumā ilga 105 mēnešus, tad Komisija sava lēmuma pieņemšanai veltīja 35 mēnešus, tostarp 9 mēnešus laikā starp iepriekš 19. punktā minēto spriedumu lietā Komisija/*ICI* un apstrīdēto lēmumu. Turklāt ir leģitīmi ņemt vērā tiesas procesa ilgumu, it īpaši tad, ja šis process attiecas uz citu lēmumu un risinājies pirms apstrīdētā lēmuma.

95 Saskaņā ar prasītājas teikto tiesvedības Tiesā ilguma vērā ņemšana ir īpaši nepieņemama. Pēc iepriekš 16. punktā minētā sprieduma lietā *ICI* II un iepriekš 64. punktā minētā sprieduma lietā *BASF* u.c. Komisijai bija jāapzinās, ka Lēmums 91/300 bija prettiesisks autentifikācijas neesamības dēļ. Ja Komisijai bija nodoms savu lēmumu pieņemt no jauna, tai tas būtu bijis jādara šajā stadijā, tā vietā, lai Tiesā iesniegtu apelācijas sūdzību, kuras rezultātā minētā lēmuma pieņemšana tika aizkavēta par pieciem ar pusi gadiem.

96 Atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1997. gada 27. septembra spriedumu lietā *Garyfallou AEBE* pret Grieķiju (*Recueil des arrêts et décisions*, 1997-V, 1821. lpp.), prasītāja uzskata, ka procedūra jāpārbauda kopumā, lai pārliecinātos, vai lieta ir tikusi izlemta saprātīgā termiņā.

97 Turklāt prasītāja apgalvo, ka kopš inkriminētajiem pārkāpumiem pagājušais laiks tai liedz pilnībā īstenot savas tiesības uz aizstāvību. Vispirms tā apgalvo, ka 1991. gada 6. oktobrī tā pārdeva savu "Kalcinētās sodas" nodaļu neatkarīgam pircējam un vairs nedarbojas Apvienotās Karalistes kalcinētās sodas tirgū. Turpinājumā tā apgalvo, ka attiecīgajā laikā par šo lietu atbildīgie tās darbinieki ir atstājuši uzņēmumu un vairs tai nav pieejami nepieciešamās palīdzības sniegšanai. Turklāt kopš inkriminētajiem pārkāpumiem pagājušais laiks palielina tai radītos finansiālos zaudējumus, palielinot izmaksas, piemēram, tiesāšanās izdevumu garantēšanai, un/vai kavējuma naudas sekas. Katrā ziņā iepriekš 25. punktā minētais Pirmās instances tiesas spriedums apvienotajās lietās *PVC* II ir pretrunā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai, saskaņā ar kuru 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā — "ECPAK") 6. panta 1. punkta aizsardzība nav atkarīga no pierādījumiem par to, ka [procesa] ilgums prasītāja interesēm ir radījis reālu kaitējumu. ECPAK pamatpienākuma pārkāpums var vienīgi likt atcelt apstrīdēto lēmumu, nevis vienkārši likt atlīdzināt zaudējumus.

98 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

— Vispārējās tiesas vērtējums

99 Ievadam jāatgādina, ka saprātīga termiņa principa ievērošana konkurences jomā attiecas uz administratīvajām procedūrām atbilstoši Regulai Nr. 17, kā rezultātā var tikt uzlikti tajā noteiktie sodi, un uz tiesvedību (iepriekš 39. punktā minētais Tiesas spriedums apvienotajās lietās *PVC* II, 179. punkts).

100 Pirmkārt, prasītāja apgalvo, ka administratīvās procedūras ilgums, to ņemot kopumā, proti, no izmeklēšanas sākuma līdz apstrīdētā lēmuma pieņemšanai, ir pārsniedzis saprātīgu termiņu.

101 Šis arguments ir jānoraida.

102 Izskatot iebildumu par saprātīga termiņa pārkāpumu, jānodala administratīvā procedūra un tiesvedība. Tādējādi laika posms, kurā Kopienu tiesa lēma par Lēmuma 91/300 likumīgumu, kā arī iepriekš 16. punktā minētā sprieduma lietā *ICI* II spēkā esamību, nevar tikt ņemts vērā, nosakot procedūras Komisijā ilgumu (šajā ziņā skat. iepriekš 25. punktā minēto Pirmās instances tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 123. punkts).

103 Otrkārt, prasītāja kritizē administratīvās procedūras ilgumu laika posmā starp iepriekš 19. punktā minētā sprieduma lietā Komisija/*ICI* pasludināšanu un apstrīdētā lēmuma pieņemšanu.

104 Šajā sakarā jāatgādina, ka šis laika posms sākās 2000. gada 6. aprīlī — dienā, kad tika pasludināts iepriekš 19. punktā minētais spriedums lietā Komisija/*ICI*, un beidzās 2000. gada 13. decembrī ar apstrīdētā lēmuma pieņemšanu. Šis administratīvās procedūras posms tādējādi ilga astoņus mēnešus un septiņas dienas.

105 Šajā laikā Komisija veica vienīgi Lēmuma 91/300 formas izmaiņas, proti, ieviesa jaunu sadaļu par "tiesvedību Pirmās instances tiesā un Tiesā" saistībā ar noilguma termiņa vērtējumu. Turklāt pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas netika veikti nekādi papildu izmeklēšanas pasākumi, un Komisija pamatojās uz pirms 10 gadiem veiktās izmeklēšanas rezultātiem. Tomēr jāatzīst, ka pat šādos apstākļos, lai nonāktu pie šāda

rezultāta, var būt nepieciešamas zināmas pārbaudes un saskaņošana administrācijas ietvaros.

106 No šī viedokļa raugoties, nav jāuzskata, ka astoņus mēnešus un septiņas dienas ilgais laiks, kas pagāja no iepriekš 19. punktā minētā sprieduma lietā Komisija/*ICI* pasludināšanas līdz apstrīdētā lēmuma pieņemšanai, būtu uzskatāms par nesaprātīgu.

107 Treškārt, prasītāja būtībā kritizē administratīvās procedūras, kuras rezultātā tika pieņemts Lēmums 91/300, ilgumu (skat. iepriekš 94. punktu).

108 Tomēr, ja ir jāņem vērā administratīvās procedūras ilgums, sākot no paziņojuma par iebildumiem, kā arī procedūras pirms tā ilgums (šajā ziņā skat. Tiesas 2006. gada 21. septembra spriedumu lietā C-105/04 P *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*/Komisija, Krājums, I-8725. lpp., 51. punkts), jāteic, ka šis ilgums nav pārmērīgs, ņemot vērā tostarp, sākot ar 1989. gada aprīli, veiktās pārbaudes, pēc tam izteiktos lūgumus sniegt informāciju un procedūras uzsākšanu pēc [Komisijas] iniciatīvas 1990. gada 19. februārī. Šādos apstākļos administratīvās procedūras, kuras rezultātā tika pieņemts Lēmums 91/300, ilgums nevar tikt uzskatīts par nesaprātīgu.

109 Jāpiebilst, ka katrā ziņā saprātīga termiņa principa pārkāpums tāda lēmuma atcelšanu, kas pieņemts, pabeidzot administratīvu procedūru, kura saistīta ar konkurenci, pamato tikai tad, ja šis lēmums ir saistīts arī ar attiecīgā uzņēmuma tiesību uz aizstāvību pārkāpumu. Ja nav pierādīts, ka pārmērīgi ieilgusī norise ir ietekmējusi attiecīgo uzņēmumu spēju efektīvi aizstāvēties, saprātīga termiņa principa neievērošana neietekmē administratīvās procedūras spēkā esamību (šajā ziņā skat. iepriekš 25. punktā minēto Pirmās instances tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 122. punkts).

110 Šajā sakarā prasītāja apgalvo, ka tai esot bijis grūti īstenot savas tiesības uz aizstāvību, jo 1991. gada 6. oktobrī tā pārdeva savu "Kalcinētās sodas" nodaļu neatkarīgam pircējam, vairs nedarbojas Apvienotās Karalistes kalcinētās sodas tirgū un nespēj sazināties ar saviem attiecīgajā laikā par šo lietu atbildīgajiem darbiniekiem, lai saņemtu nepieciešamo palīdzību, jo tie ir atstājuši uzņēmumu.

111 Tomēr jāuzsver, ka Komisija laikā starp iepriekš 19. punktā minētā sprieduma lietā Komisija/*ICI* pasludināšanu un apstrīdētā lēmuma pieņemšanu nav veikusi nekādas izmeklēšanas darbības.

112 Tādējādi salīdzinājumā ar pirmo laikposmu, kura noslēgumā tika pieņemts Lēmums 91/300 un kas no tiesību uz aizstāvību īstenošanas viedokļa neradīja nekādas neērtības, Komisija nav ņēmusi vērā nekādus jaunus faktorus, kas prasītu tiesību uz aizstāvību īstenošanu.

113 Šādos apstākļos prasītājas tiesības uz aizstāvību nav tikušas pārkāptas.

114 Ceturtkārt, attiecībā uz tiesvedību jāatgādina, ka Kopienu tiesību vispārējs princips, ka ikvienam ir tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, kas iedvesmojas no ECPAK 6. panta 1. punkta, un it īpaši tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā, ir spēkā arī saistībā ar prasību tiesā, kas vērsta pret Komisijas lēmumu, ar kuru uzņēmumam ir uzlikti naudas sodi par konkurences tiesību normu pārkāpumu. Lietas izskatīšanas termiņa saprātīgais raksturs tiek izvērtēts, ņemot vērā katras atsevišķas lietas apstākļus, it īpaši ņemot vērā tiesvedības nozīmi ieinteresētajām personām, lietas sarežģītību, kā arī prasītāja un kompetento iestāžu rīcību. Šo kritēriju uzskaitījums nav izsmeļošs, un lietas izskatīšanas termiņa saprātīguma izvērtēšanai nav vajadzīga sistemātiska lietas apstākļu pārbaude attiecībā uz katru no kritērijiem, ja procesa ilgums šķiet attaisnojams attiecībā uz vienu no tiem. Tā ir iespējams atsaukties uz lietas sarežģītību, lai attaisnotu pirmajā brīdī šķietami pārmērīgu termiņu (skat. Tiesas 2007. gada 25. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-403/04 P un C-405/04 P *Sumitomo Metal*

Industries un *Nippon Steel*/Komisija, Krājums, I-729. lpp., 115.–117. punkts un tajos minētā judikatūra).

115 Turklāt 1998. gada 17. decembra spriedumā lietā C-185/95 P *Baustahlgewebe*/Komisija, *Recueil*, I-8417. lpp.) atzinusi, ka Pirmās instances tiesa nav ievērojusi ar saprātīga termiņa ievērošanu saistītās prasības, Tiesa, lai garantētu tūlītēju un efektīvu aizsardzību pret šādu procesuālu pārkāpumu un procesuālās ekonomijas apsvērumu dēļ, pamatu par pārmērīgo procesa ilgumu atzina par pamatotu apstrīdētā sprieduma atcelšanai tiktāl, ciktāl prasītājai uzliktā naudas soda apmērs tajā bija noteikts ECU 3 miljonu apmērā. Tā kā nebija nekādu norāžu par to, ka procesa ilgums būtu ietekmējis tiesvedības iznākumu, Tiesa nolēma, ka šis pamats nevar likt atcelt visu apstrīdēto spriedumu, bet ka summa ECU 50 000 apmērā ir taisnīga atlīdzība par pārmērīgo procesa ilgumu, un tādējādi samazināja attiecīgajam uzņēmumam uzliktā naudas soda lielumu.

116 Tādējādi, neesot nekādām norādēm par to, ka procedūras ilgums būtu ietekmējis tiesvedības iznākumu, tam, ka tiesa, iespējams, šajā lietā ir pārsniegusi saprātīgu termiņu, pat pieņemot, ka tas būtu pierādīts, nebūtu nekādas ietekmes uz apstrīdētā lēmuma likumīgumu (šis risinājums tika izmantots Vispārējās tiesas 2009. gada 17. decembra spriedumā lietā T-57/01 *Solvay*/Komisija, Krājumā nav publicēts).

117 Jāpiebilst, ka prasības pieteikumā prasītāja nav izvirzījusi prasību par zaudējumu atlīdzību.

118 Tādējādi pirmā pamata otrā daļa ir jānoraida, un līdz ar to ir jānoraida viss pirmais pamats.

Par otro pamatu par būtisku formas prasību pārkāpumu

119 Otrais pamats būtībā ir iedalāms piecās daļās par, pirmkārt, Lēmuma 91/300 sagatavošanas stadiju nelikumīgo raksturu, otrkārt, par pārmērīgi ilgo laiku starp administratīvo procedūru un apstrīdētā lēmuma pieņemšanu, treškārt, par pienākumu veikt jaunas procesuālas darbības, ceturtkārt, par tiesību uz piekļuvi lietas materiāliem pārkāpumu un, piektkārt, par EKL 253. panta pārkāpumu.

Par pirmo daļu par Lēmuma 91/300 sagatavošanas stadiju nelikumīgo raksturu

— Lietas dalībnieku argumenti

120 Prasītāja apgalvo, ka procesuālās darbības, ko Komisija veic pirms lēmuma pieņemšanas, ir tikai sagatavošanas stadijas un pašas par sevi nevar būt prasības atcelt tiesību aktu priekšmets. No šo procesuālo stadiju pirms šī lēmuma pieņemšanas papildu rakstura izriet, ka — pretēji iepriekš 25. punktā minētā Pirmās instances tiesas sprieduma apvienotajās lietās *PVC* II 189. punktā noteiktajam — šī lēmuma atcelšanai jānozīmē arī agrāko procesuālo stadiju atcelšana. Šajā lietā Komisija tādējādi nevar atsaukties uz šīm agrākajām procesuālajām stadijām pirms Lēmuma 91/300 kā tādām, kas ir apstrīdētā lēmuma pieņemšanai nepieciešami posmi.

121 Turklāt saskaņā ar prasītājas teikto — Komisija uzsāka vienu administratīvo procedūru par apgalvotajiem EKL 81. un 82. panta pārkāpumiem. Abas lietas tika nodalītas vienīgi Lēmumu 91/297 un 91/300 pieņemšanas stadijā. Prasītāja arī atgādina, ka iepriekš 17. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* I Pirmās instances tiesa nosprieda, ka tiesības uz aizstāvību bija tikušas pārkāptas administratīvās procedūras stadijā. Šis lēmums ietekmēja Lēmumu 91/300, jo Komisija izmantoja tieši tādu pašu administratīvo procedūru. Tādējādi Pirmās instances tiesai lietā, kurā tika pasludināts iepriekš 16. punktā minētais spriedums lietā *ICI* II, būtu bijis jāatceļ Lēmums 91/300 tiesību uz aizstāvību pārkāpuma dēļ.

122 Replikā prasītāja piebilst, ka iepriekš 16. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* II Pirmās instances tiesa ir bijusi ļoti kritiska attiecībā uz Komisijas veikto attiecīgā tirgus analīzi, ko veidoja pierādījumu par apgalvojumiem par EKL 81. pantu, no vienas puses, un EKL 82. pantu, no otras puses, nodalīšana un atsevišķu procedūru veikšana.

123 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

— Vispārējās tiesas vērtējums

124 Ievadam jāatgādina, ka Lēmums 91/300 tika atcelts formas trūkumu dēļ, proti, autentifikācijas neesamības dēļ, kas attiecās vienīgi uz veidu, kādā Komisija galīgi pieņēma šo lēmumu.

125 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Kopienu tiesību akta atcelšana obligāti neietekmē sagatavošanas aktus, un atceltā akta aizstāšanai paredzētā procedūra principā var tikt

atsākta tieši tajā vietā, kad notika nelikumība (Tiesas 1998. gada 12. novembra spriedums lietā C-415/96 Spānija/Komisija, *Recueil*, I-6993. lpp., 31. un 32. punkts, un iepriekš 39. punktā minētais Tiesas spriedums apvienotajās lietās *PVC* II, 73. punkts).

126 Šajā lietā, tā kā konstatētais procesuālais trūkums tika pieļauts Lēmuma 91/300 pieņemšanas pēdējā stadijā, atcelšana neietekmēja šī lēmuma sagatavošanas darbu pirms stadijas, kurā šis trūkums tika konstatēts, spēkā esamību (šajā ziņā skat. iepriekš 39. punktā minēto Tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 75. punkts).

127 Turklāt, kas attiecas uz prasītājas argumentu, ka iepriekš 17. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* I Pirmās instances tiesa atcēla Lēmumu 91/297 tiesību uz aizstāvību pārkāpuma dēļ, jāatgādina, ka iepriekš 16. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* II, kas ir šīs lietas pamatā, Pirmās instances tiesa arī sīki pārbaudīja pamatu par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu un to noraidīja kopumā (skat. 73. punktu). Vēlāk Tiesa noraidīja par šo pēdējo spriedumu iesniegto apelācijas sūdzību.

128 Turklāt, pat ja administratīvā lieta lietām COMP/33.133 ir kopīga, Lēmumi 91/297 un 91/300 attiecas uz dažāda rakstura pārkāpumiem divos dažādos tirgos. Tiesību uz aizstāvību pārkāpums ir jāpārbauda atkarībā no katras lietas īpašajiem apstākļiem, jo tas būtībā ir atkarīgs no iebildumiem, ko Komisija ir izvirzījusi, lai pierādītu attiecīgajam uzņēmumam pārmesto pārkāpumu (iepriekš 17. punktā minētais spriedums lietā *ICI* I, 70. punkts, un iepriekš 16. punktā minētais spriedums lietā *ICI* II, 50. punkts; skat. arī Tiesas 2004. gada 7. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland* u.c./Komisija, *Recueil*, I-123. lpp., 127. punkts).

129 Tādējādi otrā pamata pirmā daļa ir jānoraida.

Par otro daļu par pārmērīgi ilgo laiku starp administratīvo procedūru un apstrīdētā lēmuma pieņemšanu

— Lietas dalībnieku argumenti

130 Prasītāja apgalvo, ka laikā starp procesuālajām stadijām pirms Lēmumu 91/297 un 91/300 pieņemšanas, no vienas puses, un apstrīdēto lēmumu, no otras puses, ir pagājuši vairāk nekā 10 gadi, kas ir tiesību uz aizstāvību aizsardzības liegšana. Pēc prasītājas domām, uzņēmumiem ir jābūt iespējai paust savu viedokli un efektīvi aizsargāt savas intereses. Tādējādi lēmumus, it īpaši tādus, ar kuriem tiek uzlikti naudas sodi, varot pieņemt tikai saprātīgā termiņā pēc tam, kad uzņēmumi ir varējuši izteikt savus apsvērumus, kas šajā lietā tā neesot bijis.

131 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

— Vispārējās tiesas vērtējums

132 Pirmkārt, kā norādīts, izskatot pirmā pamata pirmo daļu, Regulas Nr. 2988/74 3. pantā paredzētais noilguma termiņš bija apturēts visu tiesvedības Pirmās instances tiesā un Tiesā laiku pēc apelācijas sūdzības par iepriekš 16. punktā minēto spriedumu lietā *ICI* II iesniegšanas. Tādējādi Komisijai nevar pārmest, ka tā pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas nogaidīja, līdz Pirmās instances tiesa un Tiesa būs lēmušas. Šajā sakarā to, ka Komisija apstrīdēto lēmumu nepieņēma tiesvedības Pirmās instances tiesā un Tiesā laikā, pamato tiesvedības un nākotnē pieņemamo spriedumu respektēšana.

133 Otrkārt, kā izriet no pirmā pamata otrās daļas analīzes, Komisija, pieņemot apstrīdēto lēmumu 2000. gada 13. decembrī, nav pārkāpusi saprātīga termiņa principu.

134 Treškārt, no vēlāk veiktās (151., 153. un 168. punkts) otrā pamata trešās daļas analīzes izriet, ka Komisijai šajā lietā pēc Lēmuma 91/300 atcelšanas, kas notika vienīgi ar minētā lēmuma galīgās pieņemšanas kārtību saistīta formas trūkuma dēļ, nebija pienākuma veikt jaunas procesuālas darbības.

135 Tādējādi Komisijai nevar pārmest, ka tā prasītājai pēc Lēmuma 91/300 atcelšanas nedeva iespēju no jauna izvirzīt savus argumentus.

136 Tādējādi otrā pamata otrā daļa ir jānoraida.

Par trešo daļu par pienākuma veikt jaunas procesuālas darbības pārkāpumu

— Lietas dalībnieku argumenti

137 Prasītāja apgalvo, ka Komisijai pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas bija jāveic jaunas procesuālas darbības.

138 Pirmkārt, prasītāja apgalvo, ka Komisijai tai bija jānosūta jauns paziņojums par iebildumiem. Pēc prasītājas domām, 1990. gada paziņojumā par iebildumiem ietvertie apgalvojumi tika izteikti saistībā ar "apsūdzību par to, ka "tirgu sadale" starp Apvienoto Karalisti un kontinentālo Rietumeiropu, kā arī "valsts tirgus" princips [bija] starp *Solvay* un [prasītāju] noslēgtas vienošanās par saskaņotām darbībām sekas". Prasītāja uzsver, ka Komisijas lēmumu par šo aizliegto vienošanos atcēla Pirmās instances tiesa un ka šajā sakarā pret to vairs netika vērstas nekādas procesuālas darbības. Tādējādi prasītāja uzskata, ka tai bija tiesības pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas saņemt paziņojumu par iebildumiem, kurā nav ietverts apgalvojums par saskaņotām darbībām. Šajā paziņojumā par iebildumiem arī būtu bijuši jāataino Komisijas iebildumi, ņemot vērā tiesību attīstību laikā no 1990. līdz 2000. gadam, it īpaši attiecībā uz attiecīgā tirgus definīciju.

139 Otrkārt, prasītāja apgalvo, ka Komisijai tā būtu bijusi no jauna jāuzklausa un tai jādod iespēja izvērst tās argumentus. Prasītāja uzskata, ka iepriekš 25. punktā minētajā Pirmās instances tiesas spriedumā apvienotajās lietās *PVC* II tā nevarēja atsaukties uz to, ka nebija izvirzīti nekādi jauni iebildumi. Uzņēmumiem būtu jābūt iespējai sniegt savus apsvērumus par visiem pret tiem izvirzītajiem iebildumiem, tostarp ņemot vērā jaunus faktorus, kas var būt atbilstoši to aizstāvībai.

140 Pēc prasītājas domām, tiesības tikt uzklausītam attiecas nevis tikai uz faktiem, bet arī uz tiesību jautājumiem, kā atzīts iepriekš 17. punktā minētajā Pirmās instances tiesas spriedumā lietā *ICI* I un iepriekš 25. punktā minētajā Pirmās instances tiesas spriedumā apvienotajās lietās *PVC* II. Turklāt savā 1991. gada 3. oktobra spriedumā lietā C-261/89 Itālija/Komisija (*Recueil*, I-4437. lpp.) un 1992. gada 4. februāra spriedumā lietā C-294/90 *British Aerospace* un *Rover*/Komisija (*Recueil*, I-493. lpp.) Tiesa esot atzinusi, ka tiesības tikt uzklausītam ir piemērojamas pirms pirmajam lēmumam būtībā identiska otrā lēmuma pieņemšanas. Šajā lietā vairāki faktori, proti, tas, ka prasītāja 1991. gadā atstāja konkrēto tirgu, Lēmuma 91/297 atcelšana, kā arī 90. gadu antidempinga lēmumos izdarītie secinājumi, ietekmē veidu, kādā iebildumi ir jāizskata.

141 Turklāt tiesības tikt uzklausītam no jauna izrietot no Pirmās instances tiesas procesuālajiem noteikumiem. Gadījumā, ja Tiesa nosūta lietu atpakaļ izskatīšanai Pirmās instances tiesai, Reglamenta 119. panta 1. punkts pusēm piešķir tiesības iesniegt procesuālu rakstu ar apsvērumu izklāstu, kaut arī rakstveida process parasti tiek uzskatīts par pabeigtu. Tāpat ECPAK 7. protokola 4. pantā noteikts, ka jauns lēmums, kas pieņemts pēc iepriekšēja galīgā lēmuma, var tikt pieņemts tikai tad, ja lieta ir atkārtoti ierosināta saskaņā ar attiecīgās valsts likumu un kriminālprocesuālajām normām.

142 Prasītāja no tā secina, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nospriezdama, ka prasītājas tiesības uz aizstāvību bija atbilstoši aizsargātas ar tai administratīvās procedūras laikā doto iespēju tikt uzklausītai.

143 Treškārt, prasītāja atgādina, ka uzklausīšanas amatpersonas pamatuzdevums ir nodrošināt, lai pirms lēmuma pieņemšanas attiecīgās puses pilnībā būtu varējušas īstenot savas tiesības uz aizstāvību un lai to izvirzītie būtiskie tiesību un faktiskie apsvērumi tiktu darīti zināmi konkurences ģenerāldirektoram, Komisijas locekļiem un padomdevējai komitejai. Tā apgalvo arī, ka, tā kā tās tiesības uz aizstāvību paredz arī iespēju tikt no jauna uzklausītai pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, tai bija jābūt arī tiesībām uz uzklausīšanas amatpersonas iesaistīšanos, kas tai bija ticis liegts.

144 Ceturtkārt, prasītāja uzskata, ka, ņemot vērā tās tiesības pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas tikt no jauna uzklausītai, Komisijai bija arī no jauna jākonsultējas ar padomdevēju komiteju. Iepriekš 25. punktā minētajā Pirmās instances tiesas spriedumā apvienotajās lietās *PVC* II Pirmās instances tiesa esot kļūdaini nospriedusi, ka konsultēšanās ar padomdevēju komiteju ir nepieciešama tikai situācijās, kad uzņēmumi ir jāuzklausa. Turklāt no Regulas Nr. 17 izrietot, ka katram atsevišķam lēmumam ir vajadzīga atsevišķa konsultēšanās, neatkarīgi no tā, vai arī uzņēmumi ir tikuši uzklausīti, un neatkarīgi no lēmumu līdzīguma. Tādējādi pat tad, ja apstrīdētais lēmums

attiecībā pret Lēmumu 91/300 ietvertu vienīgi redakcionālus grozījumus, Komisijai pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas bija no jauna jākonsultējas ar padomdevēju komiteju. Turklāt padomdevējas komitejas sastāvs, bez šaubām, bija ievērojami mainījies, un 2000. gadā tās viedoklis nebūt katrā ziņā neatbilstu 1990. gadā paustajam viedoklim.

145 Piektkārt, prasītāja apgalvo, ka, pieņemot apstrīdēto lēmumu, komisāru kolēģijai bija jābūt iespējai pārbaudīt visus attiecīgajā brīdī atbilstošos faktus, apstākļus un juridiskos jautājumus. Taču tai šī iespēja bija liegta tāpēc, ka Komisija no jauna neuzklausīja attiecīgos uzņēmumus, ne arī no jauna konsultējās ar padomdevēju komiteju. Prasītāja no tā secina, ka, ja komisāru kolēģijai būtu bijuši zināmi visi fakti, tā būtu varējusi nenonākt pie tā paša lēmuma.

146 Sestkārt, prasītāja uzsver, ka Komisijas pārstāve, kuras paziņojumi tika atspoguļoti *Reuters* preses aģentūras 2000. gada 12. decembra paziņojumā presei, norādīja, ka apstrīdētais lēmums tiks pieņemts komisāru kolēģijas 2000. gada 13. decembra sanāksmē. No šiem paziņojumiem izriet, ka apstrīdētais lēmums jau bija ticis pieņemts pirms šīs sanāksmes, pārkāpjot Komisijas reglamentu un koleģialitātes principu.

147 Visbeidzot, prasītāja Vispārējai tiesai lūdz uzdot iesniegt visus komisāru kolēģijai iesniegtos lietas materiālus un sanāksmes protokolu ar visiem tam pievienotajiem dokumentiem.

148 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

— Vispārējās tiesas vērtējums

149 Pirmkārt, jāteic, ka prasītāja būtībā apgalvo, ka tai 2000. gadā būtu bijis jāsaņem jauns paziņojums par iebildumiem, jo tai 1990. gadā paziņotais paziņojums par iebildumiem pamatojās uz starp *Solvay* un prasītāju noslēgta līguma vai saskaņotu darbību radīto tirgu sadales pastāvēšanu, par ko bija tikusi piemērota sankcija ar Lēmumu 91/297, kurš tika atcelts ar iepriekš 17. punktā minēto spriedumu lietā *ICI* I.

150 Tomēr, kā izriet no iepriekš 126. punkta, Lēmuma 91/300 atcelšana neietekmēja iepriekšējo procesuālo aktu un it īpaši paziņojuma par iebildumiem spēkā esamību.

151 Komisijai tādējādi nebija pienākuma tikai šīs atcelšanas dēļ vien prasītājai nosūtīt jaunu paziņojumu par iebildumiem.

152 Turklāt vēl jāteic, ka saistībā ar prasītājai 1990. gadā nosūtīto paziņojumu par iebildumiem Komisija bija izvirzījusi vairākus pārmetumus un ka iebildumi par, pirmkārt, EKL 81. panta pārkāpumu un, otrkārt, EKL 82. panta pārkāpumu bija autonomi un balstīti uz atšķirīgiem pierādījumiem. Tādējādi tas, ka Pirmās instances tiesa atcēla Lēmumu 91/297 tiesību uz piekļuvi lietas materiāliem pārkāpuma dēļ, nevar likt apšaubīt pārmetumus par to, ka prasītāja bija ļaunprātīgi izmantojusi savu dominējošo stāvokli konkrētajā tirgū.

153 Otrkārt, attiecībā uz prasītājas argumentu, ka Komisijai tā bija no jauna jāuzklausa, jāatgādina, ka, ja Komisija pēc lēmuma, ar kuru tika sodīti EKL 82. pantu pārkāpušie

uzņēmumi, atcelšanas tāda procesuālo noteikumu pārkāpuma dēļ, kas attiecās vienīgi uz kārtību, kādā to galīgi pieņēma komisāru kolēģija, pieņem jaunu lēmumu ar būtībā identisku saturu un tas balstīts uz tiem pašiem iebildumiem, tai nav pienākuma veikt jaunu attiecīgo uzņēmumu uzklausīšanu (šajā ziņā skat. iepriekš 25. punktā minēto Pirmās instances tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 246.–253. punkts, kas apstiprināts ar iepriekš 39. punktā minēto Tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 83.–111. punkts).

154 Kas attiecas uz tādiem tiesību jautājumiem, kas var rasties saistībā ar EKL 233. panta piemērošanu, kā jautājumi par laika notecējumu, iespēja atsākt lietu, ar procedūras atsākšanu saistītā piekļuve lietas materiāliem, uzklausīšanas amatpersonas un padomdevējas komitejas iesaistīšanās, kā arī iespējamā Regulas Nr. 17 20. panta ietekme, tad arī tie neprasa jaunu uzklausīšanu tiktāl, ciktāl tie nemaina iebildumu saturu un vajadzības gadījumā tie var vienīgi tikt pakļauti vēlākai pārbaudei tiesā (šajā ziņā skat. iepriekš 39. punktā minēto Tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 93. punkts).

155 Šajā lietā Komisija gandrīz pilnībā pārņēma Lēmuma 91/300 saturu. Tā vienīgi papildināja apstrīdēto lēmumu ar rindkopu par tiesvedību Pirmās instances tiesā un Tiesā.

156 Tādējādi jāatzīst, ka apstrīdētā lēmuma un Lēmuma 91/300 saturs būtībā ir identisks un balstīts uz to pašu pamatojumu.

157 Līdz ar to atbilstoši šī sprieduma 153. un 154. punktā minētajai judikatūrai Komisijai nebija pienākuma pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas no jauna uzklausīt prasītāju.

158 Treškārt, kas attiecas uz prasītājas argumentu, ka tai bija tiesības uz uzklausīšanas amatpersonas iesaistīšanos pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, jāatgādina, ka Komisija izveidoja uzklausīšanas amatpersonas posteni, sākot ar 1982. gada 1. septembri, saskaņā ar paziņojumu ar nosaukumu "Informācija par EEK līguma un EOTK līguma ([EKL 81. un 82.] pants, [EOTKL] 65. un 66. pants) konkurences noteikumu piemērošanas procedūrām" (OV 1982, C 251, 2. lpp.).

159 Šī sprieduma 158. punktā minētajā paziņojumā Komisija uzklausīšanas amatpersonas uzdevumu definēja šādi:

"Uzklausīšanas amatpersonas uzdevums ir nodrošināt pareizu uzklausīšanas norisi un tādējādi sekmēt gan uzklausīšanas, gan iespējamā vēlākā lēmuma objektivitāti. Tā it īpaši nodrošina, lai, izstrādājot Komisijas lēmuma projektus konkurences jomā, tiktu pienācīgi ņemti vērā visi atbilstošie fakti neatkarīgi no tā, vai tie attiecīgajām personām ir labvēlīgi vai nelabvēlīgi.

Veicot savus pienākumus, uzklausīšanas amatpersona nodrošina, lai tiktu ievērotas tiesības uz aizstāvību, tajā pašā laikā ņemot vērā nepieciešamību efektīvi piemērot konkurences noteikumus saskaņā ar spēkā esošo tiesisko regulējumu un Tiesas noteiktajiem principiem." [Neoficiāls tulkojums].

160 Uzklausīšanas amatpersonas uzdevumi tika precizēti 1990. gada 24. novembra lēmumā, kura 2. pants ir formulēts identiski sākotnējā lēmuma formulējumam, un tad Komisijas 1994. gada 12. decembra Lēmumā 94/810/EOTK, EK par uzklausīšanas

amatpersonu darba uzdevumiem tiesas procesos par konkurenci Komisijas priekšā (OV L 330, 67. lpp.). Šis lēmums, kurš bija spēkā apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā, aizstāja un atcēla abus agrākos lēmumus. Tā 2. pants bija formulēts līdzīgi sākotnējam lēmumam.

161 Tādējādi no uzklausīšanas amatpersonai, kura iesaistās procesā pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, uzliktā uzdevuma satura izriet, ka attiecīgā iesaistīšanās katrā ziņā ir saistīta ar uzņēmumu uzklausīšanu saistībā ar iespējamā lēmuma pieņemšanu.

162 Šādos apstākļos jāuzskata, ka, tā kā šajā lietā pēc Lēmuma 91/300 atcelšanas jauna uzklausīšana nebija nepieciešama, 1990. gada 24. novembra lēmumā, kas starplaikā bija stājies spēkā, paredzētajos apstākļos nebija nepieciešama arī jauna uzklausīšanas amatpersonas iesaistīšanās (šajā ziņā skat. iepriekš 39. punktā minēto Tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 127. punkts).

163 Ceturtkārt, kas attiecas uz prasītājas argumentu, ka pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas bija jākonsultējas ar padomdevēju komiteju, jāatgādina, ka Regulas Nr. 17 10. pantā redakcijā, kas bija piemērojama lietas faktu laikā, bija noteikts:

"3. Pirms lēmumu pieņemšanas saskaņā ar 1. punktā ietverto procedūru un lēmumu pieņemšanas par lēmuma atjaunošanu, grozīšanu vai atcelšanu, ievērojot [EKL] [81.] panta 3. punktu, jāapspriežas ar Konkurences ierobežojumu un monopoluzņēmumu padomdevēju komiteju.

[..]

5. Konsultācijas notiek kopējā sanāksmē, ko sasauc Komisija; šāda sanāksme rīkojama ne ātrāk kā četrpadsmit dienas pēc sasaukšanas paziņojuma nosūtīšanas. Paziņojumam attiecībā uz katru pārbaudāmo gadījumu pievieno lietas kopsavilkumu un norādi par svarīgākajiem dokumentiem, un iepriekšēju lēmuma projektu."

164 Turklāt Komisijas 1963. gada 25. jūlija Regulas Nr. 99/63/EEK par Regulas Nr. 17 19. panta 1. un 2. punktā paredzēto uzklausīšanu (OV 1963, 127, 2268. lpp.) 1. pantā noteikts:

"Pirms apspriešanās ar Konkurences ierobežojumu un monopoluzņēmumu padomdevēju komiteju Komisija veic uzklausīšanu atbilstoši Regulas Nr. 17 19. panta 1. punktam." [Neoficiāls tulkojums]

165 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru no Regulas Nr. 99/63 1. panta izriet, ka ieinteresēto uzņēmumu uzklausīšana un konsultēšanās ar komiteju ir nepieciešamas tajās pašās situācijās (Tiesas 1989. gada 21. septembra spriedums apvienotajās lietās 46/87 un 227/88 *Hoechst*/Komisija, *Recueil*, 2859. lpp., 54. punkts, un iepriekš 39. punktā minētais Tiesas spriedums apvienotajās lietās *PVC* II, 115. punkts).

166 Regula Nr. 99/63 ir tikusi aizstāta ar Komisijas 1998. gada 22. decembra Regulu (EK) Nr. 2842/98 par pušu uzklausīšanu dažu procedūru gaitā saskaņā ar [EKL 81.] un [82.] pantu (OV L 354, 18. lpp.), kura bija spēkā apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā un kuras 2. panta 1. punkts ir formulēts līdzīgi Regulas Nr. 99/63 1. pantam.

167 Šajā lietā jāatzīst, ka atbilstoši apstrīdētajam lēmumam pirms Lēmuma 91/300 [pieņemšanas] notika konsultācija ar Konkurences ierobežojumu un monopoluzņēmumu padomdevēju komiteju. Prasītāja neapstrīd ne to, ka šī konsultēšanās ir notikusi, ne tās tiesiskumu.

168 Tādējādi, tā kā apstrīdētais lēmums neietver būtiskas izmaiņas salīdzinājumā ar Lēmumu 91/300, Komisijai, kurai nebija pienākuma pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas atkārtoti uzklausīt prasītāju, nebija arī pienākuma no jauna konsultēties ar padomdevēju komiteju (šajā ziņā skat. iepriekš 39. punktā minēto Tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 118. punkts).

169 Turklāt atbilstoši Regulas Nr. 17 10. panta 4. punktam redakcijā, kas piemērojama lietas faktu laikā:

"Padomdevēju komiteju veido no amatpersonām, kas ir kompetentas konkurences ierobežojumu un monopoluzņēmumu jautājumos. Katra dalībvalsts ieceļ amatpersonu, kas to pārstāvēs un kuru, ja kavēta tās ierašanās, var aizstāt cita amatpersona."

170 Saskaņā ar judikatūru iestādes sastāva izmaiņas neietekmē pašas iestādes turpinātību un tās galīgie un sagatavojošie akti principā saglabā savu spēku (Tiesas 1990. gada 13. novembra spriedums lietā C-331/88 *Fedesa* u.c., *Recueil*, I-4023. lpp., 36. punkts).

171 Turklāt nav neviena vispārēja Kopienu tiesību principa, kurš pieprasītu administratīvas iestādes, kas darbojas procedūrā, kuras rezultātā var tikt uzlikts naudas sods, sastāva turpinātību (iepriekš 25. punktā minētais Pirmās instances tiesas spriedums apvienotajās lietās *PVC* II, 322. un 323. punkts).

172 Piektkārt, attiecībā uz prasītājas argumentu, ka, pieņemot apstrīdēto lēmumu, komisāru kolēģijai bija jābūt iespējai pārbaudīt visus attiecīgajā brīdī atbilstīgos faktus, apstākļus un juridiskos jautājumus, jāatgādina, ka Komisija nav pieļāvusi nekādu kļūdu tiesību piemērošanā, pēc Lēmuma 91/300 atcelšanas un pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas neveikdama jaunu attiecīgo uzņēmumu izklausīšanu.

173 Turklāt, kā tika minēts šī sprieduma 162. un 167. punktā, šajā lietā nebija nepieciešama jauna uzklausīšanas amatpersonas iesaistīšanās un jauna konsultēšanās ar padomdevēju komiteju.

174 Šādos apstākļos, pretēji prasītājas apgalvotajam, Komisijas locekļiem nodotajiem lietas materiāliem nebija jāietver jauns uzklausīšanas amatpersonas ziņojums un jauns konsultēšanās ar padomdevēju komiteju protokols. Tādējādi prasītājas argumentācija par šo lietas materiālu sastāvu ir kļūdaina un šai argumentācijai trūkst pamata (šajā ziņā skat. iepriekš 39. punktā minēto Tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 130.–133. punkts).

175 Sestkārt, kas attiecas uz prasītājas argumentu, ka apstrīdētais lēmums ticis pieņemts pirms komisāru kolēģijas sanāksmes, jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru koleģialitātes princips balstīts uz Komisijas locekļu vienlīdzību, piedaloties lēmuma pieņemšanā, un tostarp paredz, ka lēmumi tiek kopīgi apspriesti un ka visi kolēģijas locekļi ir kolektīvi atbildīgi politiskā ziņā par visiem pieņemtajiem lēmumiem (Tiesas 1998. gada 29. septembra spriedums lietā C-191/95 Komisija/Vācija, *Recueil*, I-5449. lpp., 39. punkts, un 2001. gada 13. decembra spriedums lietā C-1/00 Komisija/Francija, *Recueil*, I-9989. lpp., 79. punkts).

176 Koleģialitātes principa ievērošanai, it īpaši prasībai visus lēmumus apspriest kopīgi, neizbēgami ir nozīme visiem tiesību subjektiem, uz kuriem attiecas to radītās tiesiskās sekas, tajā ziņā, ka tiem jābūt pārliecībai, ka lēmumus patiešām ir pieņēmusi kolēģija un ka tie precīzi atbilst tās gribai. Tā tas ir it īpaši attiecībā uz tiesību aktiem, kas skaidri kvalificēti kā lēmumi un ko Komisija pieņem attiecībā uz uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām jautājumā par konkurences tiesību normu ievērošanu, un kuru mērķis ir konstatēt šo noteikumu pārkāpumu, izdot rīkojumus attiecībā uz šiem uzņēmumiem, un uzlikt tiem finansiālas sankcijas (iepriekš 64. punktā minētais spriedums lietā Komisija/*BASF* u.c., 64. un 65. punkts).

177 Šajā lietā prasītāja atsaucas uz to, ka atbilstoši *Reuters* preses aģentūras 2000. gada 12. decembra preses paziņojumam Komisijas pārstāve ir paziņojusi, ka Komisija 2000. gada 13. decembrī no jauna pieņems to pašu lēmumu.

178 Tomēr, pat pieņemot, ka Komisijas pārstāve ir izdarījusi paziņojumus, uz kuriem atsaucas prasītāja, tikai tas vien, ka privātas sabiedrības preses paziņojumā veikta atsauce uz paziņojumu, kuram nav nekāda oficiāla rakstura, nav pietiekami, lai uzskatītu, ka Komisija ir pārkāpusi koleģialitātes principu. Komisāru kolēģiju šis paziņojums nekādā veidā nesaistīja, un savā 2000. gada 13. decembra sanāksmē tā tādējādi pēc kopīgas apspriedes varēja arī nolemt nepieņemt apstrīdēto lēmumu.

179 Tādējādi Komisijai nav jāuzdod iesniegt visus iekšējos dokumentus, kas saistīti ar apstrīdētā lēmuma pieņemšanu, tostarp komisāru kolēģijas sanāksmes protokolu un tam pievienotos dokumentus, kā arī visus šajā sakarā komisāru kolēģijai iesniegtos dokumentus.

180 No visa iepriekš minētā izriet, ka otrā pamata trešā daļa ir jānoraida.

Par ceturto daļu par tiesību uz piekļuvi lietas materiāliem pārkāpumu

— Lietas dalībnieku argumenti

181 Prasītāja apgalvo, ka pēc apstrīdētā lēmuma saņemšanas tā 2001. gada sākumā lūdza piekļuvi lietas materiāliem, bet Komisija tai to atteica. Šī piekļuve tai bija tikusi atteikta arī 1990. gadā.

182 Prasītāja uzsver, ka Komisijai bija tai jāatļauj piekļuve, kaut arī apstrīdētais lēmums ja bija ticis pieņemts, vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, Komisija tai liegusi jaunu iespēju lūgt piekļuvi lietas materiāliem, pieņemdama apstrīdēto lēmumu, neatsākdama administratīvo procedūru un pat neinformējot prasītāju par savu nodomu. Otrkārt, Komisija, kas bija liegusi piekļuvi lietas materiāliem 1990. gadā, būtu varējusi šo kļūdu labot apstrīdētā lēmuma pieņemšanas brīdī. Treškārt, Komisijas Paziņojumā par iekšējiem procedūras noteikumiem attiecībā uz pieprasījumu par piekļuvi lietas materiāliem izskatīšanu lietās saskaņā ar [EKL 81.] un [82.] pantu, [EOTKL] 65. un 66. pantu un Padomes Regulu (EEK) Nr. 4064/89 (OV 1997, C 23, 3. lpp.; turpmāk tekstā — "Paziņojums par piekļuvi lietas materiāliem") ir noteikti labvēlīgāki noteikumi attiecībā uz piekļuvi lietas materiāliem. Prasītāja tādējādi uzskata, ka tāpat kā

jebkuram citam 2000. gadā pieņemta lēmuma adresātam tai bija tiesības izmantot šos jaunos noteikumus.

183 Prasītāja atzīst, ka tās argumenti par piekļuvi lietas materiāliem tika noraidīti iepriekš 16. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* II. Tomēr tā apgalvo, ka tas Vispārējai tiesai neliedz pieņemt prasītājai labvēlīgu vērtējumu šajā lietā.

184 Pēc prasītājas domām, lietas materiālos noteikti ietilpa sarakste un dokumenti no tās klientiem Apvienotajā Karalistē, it īpaši stikla ražotājiem, tās konkurentiem Apvienotajā Karalistē, kā arī amerikāņu importētājiem. Apvienotās Karalistes stikla ražotāju un klientu iesniegti dokumenti tai būtu varējuši palīdzēt aizstāvībā attiecībā uz apgalvojumiem par dominējošo stāvokli un tā ļaunprātīgu izmantošanu. Tāpat no tās konkurentiem nākusī informācija prasītājai būtu ļāvusi saprast apstrīdētā lēmuma aspektus. Turklāt no kontinentālās Rietumeiropas ražotājiem nākušie dokumenti tai būtu varējuši būt noderīgi attiecībā uz konkrētā tirgus analīzi un it īpaši — jautājumā par ievērojamu ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm. No tā izriet, ka Pirmās instances tiesa, iepriekš 16. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* II nospriezdama, ka tiesības uz aizstāvību nav tikušas pārkāptas, ir pieļāvusi kļūdu.

185 Turklāt prasītāja apgalvo, ka tai ir tiesības no jauna izvirzīt jautājumu par piekļuvi lietas materiāliem. Pirmkārt, kad Pirmās instances tiesa iepriekš 16. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* II izskatīja jautājumu par piekļuvi lietas materiāliem, tā to darīja, pamatodamās uz Komisijas iesniegto sarakstu, taču šajā sarakstā lietas materiālos ietilpstošie dokumenti nebija identificēti pilnībā. Otrkārt, pēc Lēmuma 91/300 atcelšanas prasītājai nebija iemesla ieguldīt laiku un naudu, lai iesniegtu pretapelācijas sūdzību jautājumā par piekļuvi lietas materiāliem, jo vairāk tāpēc, ka tolaik tā uzskatīja, ka iepriekš 16. punktā minētais spriedums lietā *ICI* II, visticamāk, tiks apstiprināts apelācijas instancē. Prasītāja uzskata, ka, "ja iznākums būtu bijis labvēlīgs Komisijai,

[prasītāja] pēc [Pirmās instances tiesas] veiktas atkārtotas uzklausīšanas par lietu pēc būtības būtu varējusi iesniegt apelācijas sūdzību par šo jautājumu".

186 Replikā prasītāja piebilst, ka jautājumam par piekļuvi lietas materiāliem nav *res judicata* spēka. Pēc prasītājas domām, iepriekš 16. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* II šis jautājums nav ticis reāli vai katrā ziņā apskatīts. Tā apgalvo, ka, pat ja tai bija iespēja iesniegt pretapelācijas sūdzību šajā jautājumā, tai nevar pārmest tās neizmantošanu, jo šī pretapelācijas sūdzība nebija nepieciešama, ņemot vērā iepriekš 64. punktā minēto spriedumu lietā Komisija/*BASF* u.c. Turklāt, atsaukdamās uz ģenerāladvokāta Džeikobsa [*Jacobs*] secinājumiem lietā, kurā pasludināts Tiesas 1994. gada 9. marta spriedums lietā C-188/92 *TWD Textilwerke Deggendorf* (*Recueil*, I-833. lpp.), prasītāja apgalvo, ka nebija nepārprotami neapšaubāmi vai acīmredzami, ka pretapelācijas sūdzība būtu nepieciešama vai ka tā būtu kādā veidā noderīga. Šajā sakarā prasītāja precizē, ka, ja Komisijas viedoklis par *res judicata* spēku tiktu atbalstīts, tas stimulētu virknes pretapelācijas sūdzību iesniegšanu un lieki vairotu Tiesas darba nastu.

187 Turklāt Pirmās instances tiesas vērtējums iepriekš 16. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* II par piekļuvi lietas materiāliem esot kļūdains. Pēc prasītājas domām, ir pietiekami atzīt, ka neizpaustajiem dokumentiem būtu varējusi būt nozīme, ko nevarēja neņemt vērā, kā Pirmās instances tiesa atzina iepriekš 17. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* I. Turklāt, ja Vispārējā tiesa šodien lemtu par jautājumu par piekļuvi lietas materiāliem, kas tika uzdots lietā, kurā tika pasludināts iepriekš 16. punktā minētais spriedums lietā *ICI* II, nebūt nav acīmredzami, ka, ņemot vērā tiesību attīstību, tā nonāktu pie tāda paša secinājuma, pie kāda tā nonāca šajā spriedumā. Šajā sakarā prasītāja atsaucas it īpaši uz Paziņojumu par piekļuvi lietas materiāliem.

188 Prasītāja apgalvo arī, ka pēc Pirmās instances tiesas noteiktajiem pierādījumu savākšanas pasākumiem, ar kuriem tai tika piešķirta piekļuve lietas materiāliem, tā atklāja vairākas būtiskas problēmas attiecībā uz Komisijas rīcību ar dokumentiem, kam ir vairāku veidu sekas.

189 Pirmkārt, prasītāja apgalvo, ka ir neiespējami, ka Komisija būtu varējusi pieņemt savu lēmumu pēc pilnīgas un godprātīgas visu tās rīcībā esošo pierādījumu pārbaudes.

190 Otrkārt, prasītāja norāda, ka Komisija ir pazaudējusi vismaz apakšlietas. Prasītāja uzskata, ka pusotrā apakšlietā bija jābūt ietvertai tās sarakstei ar Komisiju atbilstoši Regulas Nr. 17 11. pantam un trīsarpus apakšlietās bija jābūt ietvertai tās klientu un konkurentu Apvienotajā Karalistē sarakstei ar Komisiju. Šo dokumentu nozaudēšana ļoti nelabvēlīgi ietekmēja tās aizstāvību Pirmās instances tiesā. Prasītāja apgalvo, ka, ja tai būtu bijusi piekļuve neatkarīgai tās klientu Apvienotajā Karalistē sniegtai informācijai, tās rīcībā būtu bijuši papildu pierādījumi savas nostājas atbalstam un Komisija, visticamāk, būtu nonākusi pie citāda secinājuma tostarp attiecībā uz dominējošā stāvokļa pastāvēšanu, tā ļaunprātīgu izmantošanu un ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm.

191 Treškārt prasītāja norāda, ka arī daži no esošajiem dokumentiem, ar kuriem tā iepazinās, tai būtu varējuši palīdzēt atbalstīt tās nostāju un likt apšaubīt vairākus no secinājumiem, pie kuriem Komisija nonāca apstrīdētajā lēmumā.

192 Komisija atbild, ka "tiesībām uz piekļuvi lietas materiāliem ir *res judicata* spēks [prasītājai] nelabvēlīgā veidā". Pēc Komisijas domām, jebkurai prasībai par piekļuvi lietas materiāliem pēc lēmuma pieņemšanas trūkst priekšmeta.

193 Attiecībā uz prasītājas apsvērumiem, kas sniegti pēc Pirmās instances tiesas noteiktajiem pierādījumu savākšanas pasākumiem, Komisija norāda, ka šie pasākumi ir ļāvuši apstiprināt, ka administratīvās procedūras laikā un procesuālajos rakstos prasītājas izteiktajiem apgalvojumiem attiecībā uz tiesību uz aizstāvību pārkāpumu nav nekāda pamata. Pēc iepazīšanās ar gandrīz 25 000 dokumentus ietverošajiem lietas

materiāliem prasītāja atrada tikai 60 dokumentus, kas pamato tās argumentus. Tomēr, pēc Komisijas domām, neviens no tiem tai nebūtu bijis ne mazākajā mērā noderīgs.

194 Kas attiecas uz apakšlietu nozaudēšanu, kas tika atklāta pēc Pirmās instances tiesas noteiktajiem pierādījumu savākšanas pasākumiem, Komisija uzskata, ka tā nekādā veidā neietekmē apstrīdētā lēmuma likumu un ka nav jāpārvērtē fakta, ka 5 apakšlietas no 71 ir pazudušas, nozīme. Pēc Komisijas domām, prasītāja nav minējusi nekādus iemeslus, kas liktu domāt, ka šīm apakšlietām būtu jāietver tai labvēlīgi pierādījumi, kas tai nebūtu tikuši parādīti, bet tai būtu palīdzējuši atspēkot paziņojumā par iebildumiem minētos apgalvojumus. Komisija piebilst, ka, pat ja pazaudētās apakšlietas ietvertu saraksti ar prasītājas klientiem un konkurentiem, kā to apgalvo prasītāja, tas nebūtu varējis būt prasītājai noderīgi, jo šādā gadījumā runa varētu būt vienīgi par dokumentiem, kam nav nekādas nozīmes un kas tādējādi nav tikuši izmantoti, vai — arī labākajā gadījumā — par dokumentiem, kas līdzinās dokumentiem, ko prasītāja bija redzējusi un uz kuriem tā nebija varējusi balstīt nekādus argumentus.

195 Attiecībā uz saskaņotības trūkumu numerācijā un prasītājas apgalvoto neatbilstošo apiešanos ar dokumentiem Komisija apgalvo, ka kritērijs, lai noteiktu, vai tiesības uz aizstāvību ir tikušas ievērotas, ir tas, vai puse ir redzējusi dokumentu vai, ja tas tā nav — vai šis dokuments tai būtu ļāvis izvirzīt argumentu, kuru tā attiecīgajā laikā nevarēja izvirzīt. Tas ir atkarīgs vienīgi no iepazīšanās ar dokumentu, nevis no lietas materiāliem, kuros Komisija to ievietoja, ne arī no veida, kādā tā šos lietas materiālus ir numurējusi.

— Vispārējās tiesas vērtējums

196 Ievadam jāatgādina, ka Tiesa ir atzinusi principa par *res judicata* spēku fundamentālo nozīmi gan Kopienu, gan valstu tiesiskajā kārtībā. Lai nodrošinātu gan tiesību un tiesisko attiecību stabilitāti, gan arī pareizu tiesvedību, ir svarīgi, lai tiesu nolēmumi,

kas kļuvuši galīgi pēc tam, kad izsmelti visi pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, vai pēc tam, kad beidzies šādiem aizsardzības līdzekļiem paredzētais termiņš, vairs nevarētu tikt apstrīdēti (Tiesas 2003. gada 30. septembra spriedums lietā C-224/01 *Köbler*, *Recueil*, I-10239. lpp., 38. punkts, un 2006. gada 16. marta spriedums lietā C-234/04 *Kapferer*, Krājums, I-2585. lpp., 20. punkts).

197 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru sprieduma *res judicata* spēks var būt šķērslis prasības pieņemamībai, ja prasība, par kuru pasludināts attiecīgais spriedums, ir bijusi starp tām pašām pusēm, tai ir bijis tas pats priekšmets un tai bijis tas pats pamats (šajā ziņā skat. Tiesas 1985. gada 19. septembra spriedumu apvienotajās lietās 172/83 un 226/83 *Hoogovens Groep*/Komisija, *Recueil*, 2831. lpp., 9. punkts, un 1988. gada 22. septembra spriedumu apvienotajās lietās 358/85 un 51/86 Francija/Parlaments, *Recueil*, 4821. lpp., 12. punkts, un Pirmās instances tiesas 1990. gada 8. marta spriedumu lietā T-28/89 *Maindiaux* u.c./EESK, *Recueil*, II-59. lpp., 23. punkts), ar precizējumu, ka šie nosacījumi katrā ziņā ir kumulatīvi (Pirmās instances tiesas 1996. gada 5. jūnija spriedums lietā T-162/94 *NMB France* u.c./Komisija, *Recueil*, II-427. lpp., 37. punkts).

198 *Res judicata* spēks attiecas vienīgi uz faktu un tiesību jautājumiem, kas faktiski ir tikuši izspriesti vai ko neizbēgami izspriež attiecīgajā tiesas nolēmumā (Tiesas 1991. gada 19. februāra spriedums lietā C-281/89 Itālija/Komisija, *Recueil*, I-347. lpp., 14. punkts, un Tiesas 1996. gada 28. novembra rīkojums lietā C-277/95 P *Lenz*/Komisija, *Recueil*, I-6109. lpp., 50. punkts).

199 Iepriekš 16. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* II Pirmās instances tiesa aplūkoja pamatu par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, kas radies Komisijas atteikuma prasītājai piešķirt piekļuvi lietas materiāliem rezultātā.

200 Lai noskaidrotu, vai šis pamats ir pamatots, iepriekš 16. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* II Pirmās instances tiesa veica Komisijas paziņojumā par iebildumiem un Lēmumā 91/300 izvirzīto iebildumu virspusēju izvērtēšanu.

201 Pamata pirmā daļa lietā, kurā tika pasludināts iepriekš 16. punktā minētais spriedums lietā *ICI* II, bija par to, ka prasītājai nebija izsniegti iespējami attaisnojoši dokumenti. Pirmkārt, attiecībā uz argumentu, ka Komisijas atteikums piešķirt piekļuvi ražotāju dokumentiem varēja ietekmēt aizstāvību, Pirmās instances tiesa nosprieda, ka nepaziņotie dokumenti nevarēja likt apšaubīt Lēmumā 91/300 izdarītos secinājumus attiecībā uz dominējošo stāvokli, dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm. Otrkārt, attiecībā uz atteikumu piešķirt piekļuvi no pašas prasītājas nākušiem dokumentiem, Pirmās instances tiesa uzskatīja, ka tā varēja atsaukties uz dokumentiem, kas nāca no prasītājas pašas. Pirmās instances tiesa no tā secināja, ka attiecīgās lietas apstākļos Komisija pamatoti bija atteikusies prasītājai piešķirt piekļuvi šiem lietas materiāliem un tai izsniegt tajos ietilpstošo dokumentu sarakstu.

202 Pamata otrā daļa lietā, kurā tika pasludināts iepriekš 16. punktā minētais spriedums lietā *ICI* II, bija par to, ka prasītājai nebija tikuši paziņoti noteikti apsūdzoši dokumenti. Pirmās instances tiesa nosprieda, ka attiecībā uz Komisijas izdarītajiem secinājumiem par īpašo atlaidi, ko sabiedrība bija piedāvājusi Apvienotajā Karalistē, Komisijas rīcība bija grūti savienojama ar tiesībām uz aizstāvību, bet ka konstatētais trūkums šajā gadījumā nebija ietekmējis prasītājas tiesību uz aizstāvību īstenošanu. Turklāt pārējie prasītājas izvirzītie argumenti attiecās uz lietu pēc būtības un nebija saistīti ar pamatu par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu.

203 Līdz ar to Pirmās instances tiesa noraidīja pamatu par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu kopumā.

204 Turpinājumā Pirmās instances tiesa izskatīja pamatu par Lēmuma 91/300 nelikumīgu autentifikāciju un nolēma, ka šis lēmums ir jāatceļ.

205 Līdz ar apelācijas sūdzības noraidīšanu iepriekš 19. punktā minētajā spriedumā Komisija/*ICI* iepriekš 16. punktā minētais spriedums lietā *ICI* II kļuva par galīgu tiesas nolēmumu.

206 Saskaņā ar iepriekš 197. punktā minēto judikatūru, lai noteiktu, vai jautājumam par piekļuvi lietas materiāliem ir *res judicata* spēks, tādējādi jāpārbauda, vai prasībai, attiecībā uz kuru tika pasludināts iepriekš 16. punktā minētais spriedums lietā *ICI* II, un prasībai šajā lietā ir tās pašas puses, tās attiecas uz to pašu priekšmetu un tām ir tas pats pamats.

207 Attiecībā uz nosacījumu, ka abās prasībās jābūt tām pašām pusēm, jāatzīst, ka šajā lietā tas ir izpildīts. Tāpat kā prasībā, attiecībā uz kuru tika pasludināts iepriekš 16. punktā minētais spriedums lietā *ICI* II, šajā lietā celtajā prasībā puses ir prasītāja un Komisija. Attiecībā uz nosacījumiem par priekšmeta un pamata savstarpējo atbilsmi uzreiz jāteic, ka formāli Komisija ir pieņēmusi divus lēmumus, proti, Lēmumu 91/300 un apstrīdēto lēmumu. Tomēr no argumentācijas iepriekš (skat. it īpaši šī sprieduma 24., 111., 112. un 156. punktu) izriet, ka, pirmkārt, apstrīdētā lēmuma saturs ir identisks Lēmuma 91/300 saturam, izņemot jauno daļu ar nosaukumu "Tiesvedība Pirmās instances tiesā un Tiesā", un, otrkārt, ka apstrīdētais lēmums ir balstīts uz tiem pašiem pamatiem kā Lēmums 91/300. Komisija pamatoti varēja pieņemt apstrīdēto lēmumu tādā pašā formulējumā kā Lēmums 91/300, neesot pienākumam veikt jaunas procesuālas darbības pēc Lēmuma 91/300 atcelšanas, jo formas trūkums attiecās vienīgi uz šī lēmuma galīgās pieņemšanas veidu un atcelšana neietekmēja šī lēmuma sagatavošanas pasākumu spēkā esamību.

208 Tā kā Komisija laikā starp iepriekš 19. punktā minētā sprieduma lietā Komisija/*ICI* pasludināšanu un apstrīdētā lēmuma pieņemšanu neveica nekādas izmeklēšanas darbības, apstrīdētā lēmuma saturs ir identisks Lēmuma 91/300 saturam, izņemot rindkopu par tiesvedību Pirmās instances tiesā un Tiesā, un prasītāja no jauna pieprasa piekļuvi lietas materiāliem, jāatzīst, ka tiesvedība attiecas uz to pašu priekšmetu un tai ir tas pats pamats.

209 Tā kā nosacījumi par pušu, priekšmeta un pamata savstarpējo atbilsmi šajā lietā ir kumulatīvi izpildīti, saskaņā ar šī sprieduma 197. punktā minēto judikatūru jāuzskata, ka tiesību jautājumu par piekļuvi lietas materiāliem lietā COMP/33.133 — D: Kalcinētā soda — *ICI* tiesa faktiski ir izskatījusi un ka tādējādi tam ir *res judicata* spēks.

210 Šis princips par *res judicata* spēku liedz šo tiesību jautājumu nodot atpakaļ izskatīšanai Pirmās instances tiesā.

211 No tā izriet, ka otrā pamata ceturtā daļa ir jānoraida kā nepieņemama.

212 Tomēr papildus jāpiebilst, ka, pat ja jautājumam par piekļuvi lietas materiāliem nebūtu *res judicata* spēka, prasītājas 2005. gada 13. oktobrī pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem procesa organizatorisko pasākumu ietvaros sniegtie apsvērumi nav tādi, kas spētu likt apšaubīt Pirmās instances tiesas iepriekš 16. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* II izdarītos secinājumus.

213 Attiecībā uz prasītājas argumentu, ka noteikti dokumenti tai būtu ļāvuši pamatot tās apgalvojumu un likt apšaubīt vairākus no secinājumiem, pie kuriem Komisija nonāca

apstrīdētajā lēmumā, jāteic, ka prasītāja nav pierādījusi, ka šo dokumentu un informācijas nepaziņošana tai nelabvēlīgi būtu varējusi ietekmēt administratīvās procedūras norisi un Komisijas lēmuma saturu, kā to prasa judikatūra attiecībā uz attaisnojošiem pierādījumiem (šajā ziņā skat. iepriekš 71. punktā minēto 2008. gada 18. jūnija spriedumu lietā *Hoechst*/Komisija, 146. punkts un tajā minētā judikatūra).

214 Prasītāja nav pierādījusi, ka, ja tā administratīvās procedūras laikā būtu varējusi izmantot lietas materiālos ietilpstošos dokumentus, tā būtu varējusi atsaukties uz pierādījumiem, kuri neatbilst pierādījumiem, ko šajā stadijā izmantoja Komisija, un tādēļ kaut kādā veidā būtu varējusi ietekmēt tās iespējamajā lēmumā ietvertos vērtējumus; vismaz attiecībā uz tai pārmestās darbības smagumu un ilgumu un tādējādi naudas soda apmēru.

215 Attiecībā uz dominējošā stāvokļa pastāvēšanu prasītāja apgalvo, ka, ja tai administratīvās procedūras laikā būtu bijusi piekļuve noteiktiem dokumentiem, par kuriem tā uzzināja pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem procesa organizatorisko pasākumu ietvaros, tā būtu varējusi atspēkot Komisijas apgalvojumu, ka tā konkrētajā tirgū bija dominējošā stāvoklī. Prasītāja uzskata, ka tā būtu varējusi atsaukties uz dokumentiem, kas nākuši no *Solvay*, vācu ražotājiem un tās klientiem Apvienotajā Karalistē, lai pierādītu aizstājējproduktu, tādu kā kaustiskā soda, nātrija stikls vai dolomīts, nozīmīgumu, un ilustrētu konkurences spiedienu, ko radīja imports no Amerikas Savienotajām Valstīm.

216 Šajā sakarā vispirms jāteic, ka Komisija galvenokārt balstījās uz prasītājas tradicionālo 90 % lielo tirgus daļu, lai atzītu, ka tā konkrētajā tirgū bija dominējošā stāvoklī. Taču nav nekādu norāžu, kas liktu prezumēt, ka prasītāja iztrūkstošajās apakšlietās būtu varējusi atklāt dokumentus, kas liktu apšaubīt secinājumu, ka tā bija dominējošā

stāvoklī kalcinētās sodas tirgū (šajā ziņā skat. iepriekš 16. punktā minēto spriedumu lietā *ICI* II, 61. punkts). Turklāt saskaņā ar judikatūru ļoti liela tirgus daļa, izņemot izņēmuma apstākļus, pati par sevi ir uzskatāma par dominējoša stāvokļa pastāvēšanas pierādījumu (Tiesas 1979. gada 13. februāra spriedums lietā 85/76 *Hoffmann-La Roche*/Komisija, *Recueil*, 461. lpp., 39. punkts, un Pirmās instances tiesas 2003. gada 23. oktobra spriedums lietā T-65/98 *Van den Bergh Foods*/Komisija, *Recueil*, II-4653. lpp., 154. punkts). Taču prasītāja neizvirza nevienu faktu, kas varētu būt šādi izņēmuma apstākļi. Visbeidzot, pat pieņemot, ka šādi fakti būtu pastāvējuši un būtu minēti pazaudētajās apakšlietās ietilpstošajos dokumentos, prasītājai, ņemot vērā lietas apstākļus, tie nevarēja būt nezināmi un tādējādi šajā ziņā tās tiesības uz aizstāvību nav aizskartas.

217 Turpinājumā attiecībā uz argumentu par aizstājējproduktiem jāteic, ka Komisija nekad nav apstrīdējusi, ka kaustiskā soda un nātrija stikls zināmā mērā var aizstāt kalcinēto sodu, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 129.–134. apsvēruma. Tomēr tā uzskatīja, ka šī ierobežotā aizstājamība neizslēdza prasītājas dominējošo stāvokli konkrētajā tirgū. Turklāt, tā kā lietas faktu laikā prasītāja bija vienīgais kalcinētais sodas ražotājs Apvienotajā Karalistē, tā bija labāk situēta, lai pārzinātu situāciju konkrētajā tirgū un sniegtu Komisijas vērtējumam nepieciešamo informāciju attiecībā uz kalcinētās sodas aizstājamību ar kaustisko sodu vai nātrija stiklu. Tādējādi pretēji prasītājas apgalvotajam tai nekādā ziņā nebija nepieciešami ne kontinentālo ražotāju dokumenti, kas attiecās uz citiem tirgiem, ne arī no tās klientiem Apvienotajā Karalistē nākuši dokumenti, lai mēģinātu pierādīt, ka sakarā ar daļējo kalcinētās sodas aizstājamību ar kaustisko sodu vai nātrija stiklu tā konkrētajā tirgū nebija dominējošā stāvoklī. Attiecībā uz kalcinētās sodas aizstājamību ar dolomītu jāteic, ka prasītāja pamatojas uz dokumentu, kas nācis no tās konkurenta, attiecībā uz vizīti savā pašas rūpnīcā. Tādējādi prasītāja nevarēja nezināt par šāda dokumenta pastāvēšanu vai vismaz par informāciju, kas tajā varēja būt ietverta. Katrā ziņā prasītāja nav pierādījusi, ka informācija par aizstājamību ar dolomītu būtu varējusi ietekmēt Komisijas vērtējumu par tās dominējošo stāvokli konkrētajā tirgū.

218 Visbeidzot, attiecībā uz argumentu, ka no tās klientiem Apvienotajā Karalistē vai ražotājiem kontinentā nākuši dokumenti parādītu amerikāņu konkurentu konkrētajā tirgū radīto konkurences spiedienu, jāteic, ka amerikāņu konkurentu radīto ietekmi Komisija ir sīki analizējusi apstrīdētajā lēmumā, kurā šis imports ir ņemts vērā un ir izskaidros, ka amerikāņu konkurenci ierobežoja antidempinga pasākumus (51.–54. un 128. apsvērums). Katrā ziņā, ņemot vērā, ka prasītāja lietas faktu laikā bija vienīgais sodas ražotājs Apvienotajā Karalistē, tai katrā ziņā bija informācija par konkrēto tirgu un par no Amerikas Savienotajām Valstīm nākušo importu šajā tirgū, lai varētu aizstāvēties administratīvās procedūras laikā.

219 Tādējādi ir jāuzskata, ka savos 2005. gada 13. oktobra apsvērumos prasītāja neizvirza nekādus atbilstošus argumentus, kas pierādītu, ka dokumentu, ar kuriem tā iepazinās, un dokumentu, kas it kā atradušies pazaudētajās apakšlietās, nepaziņošana administratīvās procedūras laikā tai nelabvēlīgi varēja ietekmēt šīs procedūras norisi un apstrīdētā lēmuma saturu attiecībā uz tās dominējošā stāvokļa pastāvēšanu konkrētajā tirgū.

220 Attiecībā uz dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu prasītāja apgalvo, ka, ja tai administratīvās procedūras laikā būtu bijusi piekļuve noteiktiem dokumentiem, par kuriem tā uzzināja, iepazinusies ar lietas materiāliem procesa organizatorisko pasākumu ietvaros, kā arī no tās klientiem un konkurentiem Apvienotajā Karalistē nākušai neatkarīgai informācijai, kas esot atradusies pazudušajās apakšlietās, tā būtu varējusi pierādīt, ka tās piešķirtās atlaides pēc rakstura nebija domātas konkurentu izstumšanai un ka tās būtībā bija likumīgs konkurences līdzeklis. Pēc tās domām, dažādie dokumenti ilustrētu, ka atlaižu piešķiršana bija parasta kontinentālo ražotāju prakse, kas būtu bijis būtisks faktors, lai parādītu, ka atlaides pilnībā atbilda nozarē akceptētai praksei. Turklāt tā apgalvo, ka tostarp no *Akzo* nākuši dokumenti, kuros

ietverta atsauce uz dubulta piegādes avota jeb otrā piegādātāja politiku, tai būtu bijuši noderīgi, lai analizētu jautājumu par to, vai tās atlaižu sekas bija konkurentu izstumšana, kā to apgalvo Komisija.

221 Šajā sakarā vispirms jāteic, ka prasītājas arguments, ka atlaides augstākajai daļai ["top-slice rebates"] ir parasta prakse, nav tāds, kas pierādītu, ka šādas atlaides, ja tās piešķir dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums, atbilstu EKL 82. pantam. Tādējādi iepazīšanās ar šādu praksi ilustrējošiem dokumentiem prasītājai nekādā veidā nebūtu bijusi noderīga.

222 Turpinājumā jāteic, ka prasītājas izveidotās atlaižu sistēmas lojalitāti veicinošais raksturs izriet no tiešiem dokumentāriem pierādījumiem. Apstrīdētā lēmuma faktiem veltītajā daļā Komisija 61.–82. apsvērumā minējusi virkni dokumentu par atlaidēm augstākajai daļai, no kuriem izriet, ka tās neatspoguļo efektivitātes ieguvumus vai apjomradītus ietaupījumus un ka pretēji kvantitātes atlaidēm, kas ir saistītas vienīgi ar pirkumu apjomu, šīs atlaides ir vērstas uz konkurentu izstumšanu no tirgus. Tad, ja, kā šajā gadījumā, lai pierādītu dažādo pārkāpumu izdarīšanu, Komisija apstrīdētajā lēmumā ir balstījusies vienīgi uz tiešiem dokumentāriem pierādījumiem, prasītājai jāmēģina norādīt, kādā mērā citi pierādījumi būtu varējuši likt apšaubīt izveidotās atlaižu sistēmas lojalitāti veicinošo raksturu, vai vismaz — kādā citā gaismā tie varētu būt likuši skatīt tiešos dokumentāros pierādījumus, kas nav tikuši apstrīdēti.

223 Visbeidzot, attiecībā uz argumentu par otrā piegādātāja politiku jānorāda, ka Komisijai par to bija zināms un, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 23. apsvēruma, tā to nekad nav apstrīdējusi. Tādējādi, pat ja šo politiku ilustrējošie dokumenti prasītājai būtu

kļuvuši zināmi, Komisijas secinājumi par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu šī iemesla dēļ nebūtu bijuši citādi.

224 Tādējādi ir jāuzskata, ka savos 2005. gada 13. oktobra apsvērumos prasītāja neizvirza nekādus atbilstošus argumentus, kas pierādītu, ka dokumentu, ar kuriem tā iepazinās, un dokumentu, kas it kā atradušies pazaudētajās apakšlietās, nepaziņošana administratīvās procedūras laikā tai nelabvēlīgi varēja ietekmēt šīs procedūras norisi un apstrīdētā lēmuma saturu attiecībā uz tās dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

225 Attiecībā uz ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm prasītāja apgalvo, ka, ja tai administratīvās procedūras laikā būtu bijusi piekļuve noteiktiem dokumentiem, par kuriem tā uzzināja, iepazinusies ar lietas materiāliem procesa organizatorisko pasākumu ietvaros, kā arī no tās klientiem un konkurentiem Apvienotajā Karalistē nākušai neatkarīgai informācijai, kas esot atradusies pazudušajās apakšlietās, tā būtu varējusi atspēkot Komisijas analīzi attiecībā uz ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm. Tā uzskata, ka dažādie dokumenti būtu pamatojuši tās argumentu, ka valsts tirgu sadale nenotika tās it kā uz konkurentu izslēgšanu vērstās rīcības rezultātā, bet gan to noteica tādi faktori kā transporta izmaksas, valūtas maiņas kursu svārstības un ražotāju vienpusēji lēmumi neveikt piegādes noteiktos tirgos, lai izvairītos no naidīgas atbildes tirdzniecības.

226 Šajā sakarā jāteic, ka Komisijas analīze attiecībā uz ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm ir balstīta tostarp uz dokumentiem, kas nākuši no pašas prasītājas, un it īpaši uz tās 1985. gada 28. jūnija stratēģijas dokumentu, kurš minēts apstrīdētā lēmuma 66. apsvērumā un no kura izriet, ka prasītāja vēlējās kavēt vai novērst jebkādu blīvās sodas importu Apvienotajā Karalistē, izņemot *General Chemical* sodu (apstrīdētā lēmuma 66.–70. apsvērums). Tad, ja, kā šajā gadījumā, lai pierādītu pārkāpumu,

Komisija apstrīdētajā lēmumā ir balstījusies vienīgi uz tiešiem dokumentāriem pierādījumiem, prasītājai jāmēģina norādīt, kādā mērā citi pierādījumi būtu varējuši likt apšaubīt ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm, vai vismaz — kādā citā gaismā tie varētu būt likuši skatīt tiešos dokumentāros pierādījumus, kas nav tikuši apstrīdēti.

227 Turklāt attiecībā uz valstu tirgu sadali jāteic, ka prasītāja administratīvās procedūras laikā varēja izvērst argumentus par transporta izmaksu nozīmīgumu, valūtas maiņas kursu svārstībām un atbildes tirdzniecību, ņemot vērā savu pašas pieredzi tirgū, un tai nebija nepieciešams balstīties uz dokumentiem, kas nākuši no citiem ražotājiem.

228 Tādējādi ir jāuzskata, ka savos 2005. gada 13. oktobra apsvērumos prasītāja neizvirza nekādus atbilstošus argumentus, kas pierādītu, ka dokumentu, ar kuriem tā iepazinās, un dokumentu, kas it kā atradušies pazaudētajās apakšlietās, nepaziņošana administratīvās procedūras laikā tai nelabvēlīgi varēja ietekmēt šīs procedūras norisi un apstrīdētā lēmuma saturu attiecībā uz rīcības ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm.

229 Attiecībā uz naudas soda apmēru prasītāja apgalvo, ka, pat tad, ja tās apsvērumos izvirzītie faktori nebūtu varējuši ietekmēt Komisijas vērtējumu par EKL 82. panta pārkāpumu, visi šie faktori būtu varējuši ietekmēt Komisijas vērtējumu par naudas sodu. Tā apgalvo, ka, ja tai administratīvās procedūras laikā būtu bijusi piekļuve noteiktiem dokumentiem, par kuriem tā uzzināja, iepazinusies ar lietas materiāliem procesa organizatorisko pasākumu ietvaros, kā arī no tās klientiem Apvienotajā Karalistē nākušai informācijai, kas esot atradusies pazudušajās apakšlietās, tas tai būtu ļāvis atsaukties uz faktiem, kas "pierādītu, ka praksē nevienam no konkurentiem netika būtiskā

veidā liegtas tirdzniecības iespējas un nepastāvēja negatīva ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm".

230 Šajā sakarā ir pietiekami piebilst, ka prasītāja atsaucas uz argumentiem, ko tā ir izvirzījusi attiecībā uz apstrīdētajā lēmumā Komisijas izdarīto vērtējumu par prasītājas dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm, attiecībā uz kurām šī sprieduma 218.–226. punktā norādīts, ka piekļuve lietas materiāliem prasītājai nebūtu ļāvusi atsaukties uz faktiem, kas liktu apšaubīt šo vērtējumu.

231 Tādējādi ir jāuzskata, ka savos 2005. gada 13. oktobra apsvērumos prasītāja neizvirza nekādus atbilstošus argumentus, kas pierādītu, ka dokumentu, ar kuriem tā iepazinās, un dokumentu, kas it kā atradušies pazaudētajās apakšlietās, nepaziņošana administratīvās procedūras laikā tai nelabvēlīgi varēja ietekmēt šīs procedūras norisi un apstrīdētā lēmuma saturu attiecībā uz naudas soda apmēru.

Par piekto daļu par EKL 253. panta pārkāpumu

— Lietas dalībnieku argumenti

232 Prasītāja apgalvo, ka Komisijai pēc Lēmuma 91/300 atcelšanas nebija pienākuma pieņemt jaunu lēmumu. Izmantotā procedūra bija ļoti neparasta, jo Komisija tai nedz

nosūtīja jaunu paziņojumu par iebildumiem, nedz arī organizēja jaunu uzklausīšanu un jaunu konsultēšanos ar padomdevēju komiteju. Šādos apstākļos Komisijas skaidrojuma neesamība par tās rīcības veidu esot EKL 253. panta pārkāpums.

233 Komisija esot pārkāpusi arī savu Reglamentu (OV 2000, L 308, 26. lpp.), kā arī labas pārvaldības principu, nepamatojot apstrīdēto lēmumu un "no jauna nepieņemot citus lēmumus, kas bija tikuši atcelti līdzīgu iemeslu dēļ kā 1990. gada lietā". Šajā sakarā Labas administratīvās prakses kodekss, kas Komisijas darbiniekiem jāievēro attiecībās ar sabiedrību, kas ir pievienots Komisijas Reglamentam, paredzot, ka dažāda attieksme pret līdzīgiem gadījumiem īpaši jāattaisno ar konkrētā izskatāmā gadījuma attiecīgajiem aspektiem un ka visi izņēmumi no šī principa pienācīgi jāpamato. Turklāt lēmuma pamatojuma neesamība attiecībā uz būtiskiem jautājumiem, it īpaši attiecībā uz juridisko vērtējumu un naudas sodu, pierādot, ka Komisija esot pārkāpusi EKL 253. pantu.

234 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

— Vispārējās tiesas vērtējums

235 Jāatzīst, ka prasītājas izvirzīto argumentu fakti neapstiprina. Apstrīdētā lēmuma 162.–172. apsvērumā Komisija ir pamatojusi savu izvēli pēc Lēmuma 91/300 atcelšanas pieņemt jaunu lēmumu.

236 Tas, ka Komisija prasītājai nav nosūtījusi jaunu paziņojumu par iebildumiem, nav to no jauna uzklausījusi un nav no jauna konsultējusies ar padomdevēju komiteju, nerada apstrīdētā lēmuma pamatojuma neesamību. Prasītājas izvirzītie argumenti būtībā vērsti uz to, lai apšaubītu Komisijas vērtējumu attiecībā uz šiem dažādajiem jautājumiem, un tādējādi ir jānoraida (šajā ziņā skat. iepriekš 25. punktā minēto Pirmās instances tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 389. punkts).

237 Tāpat pretēji prasītājas apgalvotajam Komisija, pēc Lēmuma 91/300 atcelšanas nolemdama jaunā lēmumā konstatēt tās atzītos pārkāpumus, nav atkāpusies no savas pastāvīgās lēmumu pieņemšanas prakses. Tā vienkārši apstiprināja savu sākotnējo lēmumu par šiem pārkāpumiem piemērot sankcijas, ko neaizliedz EKL 233. pants, jo tas tai vienīgi uzlika pienākumu veikt pasākumus iepriekš 19. punktā minētā sprieduma lietā Komisija/*ICI* izpildei, proti, labot vienīgo tajā atzīto nelikumību (šajā ziņā skat. iepriekš 39. punktā minēto Tiesas spriedumu apvienotajās lietās *PVC* II, 451. punkts). Turklāt prasītāja neatsaucas ne uz vienu citu lietu, kura būtu bijusi līdzīga šai lietai un pret kuru Komisija būtu attiekusies atšķirīgi.

238 Tādējādi otrā pamata piektā daļa ir jānoraida un līdz ar to jānoraida viss otrais pamats.

Par trešo pamatu par nepareizu konkrētā tirgus novērtēšanu

Lietas dalībnieku argumenti

239 Atsaucoties uz Pirmās instances tiesas 2000. gada 22. marta spriedumu apvienotajās lietās T-125/97 un T-127/97 *Coca-Cola*/Komisija (*Recueil*, II-1733. lpp.), prasītāja

norāda, ka prasības atcelt Lēmumu 91/300 ietvaros tā neapstrīdēja Komisijas secinājumu, saskaņā ar kuru konkrētais "ģeogrāfiskais tirgus" bija Apvienotās Karalistes tirgus, ne arī, ka konkrētais "produkta tirgus" bija blīvās un vieglās kalcinētās sodas tirgus. Tomēr saskaņā ar prasītājas teikto Komisija apstrīdētajā lēmumā nevarēja vienkārši atkārtot secinājumus par konkrēto produktu un ģeogrāfisko tirgu, pamatojoties uz pirms desmit gadiem veiktu analīzi. Komisijai bija jāpārbauda, vai šādi secinājumi joprojām ir spēkā, ņemot vērā tiesību un prakses attīstību laika periodā starp šiem diviem lēmumiem. Apstrīdētā lēmuma spēkā esamību tādējādi ietekmē kļūda faktos un pamatojuma trūkums. Turklāt nekas apstrīdētajā lēmumā nenorāda, ka Komisija 2000. gadā būtu veikusi Paziņojumā par jēdziena "konkrētais tirgus" definīciju Kopienas konkurences tiesībās (OV 1997, C 372, 5. lpp.) minētās pārbaudes.

240 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

Vispārējās tiesas vērtējums

241 Pirmkārt, prasītāja neapstrīd, ka saistībā ar Lēmuma 91/300 pieņemšanu Komisija ir analizējusi tirgus un konkurences struktūru. Tāpat tā neapgalvo, ka saistībā ar šī lēmuma pieņemšanu Komisija būtu pieļāvusi kļūdu, definējot ģeogrāfisko tirgu un produkta tirgu.

242 Prasītāja vienīgi norāda, ka Komisijai bija jāpārbauda, vai tās secinājumi joprojām bija spēkā, ņemot vērā tiesību un prakses attīstību laika periodā starp Lēmuma 91/300 un apstrīdētā lēmuma pieņemšanu. Tā atsaucas uz iepriekš 239. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Coca-Cola*/Komisija, kurā Pirmās instances tiesa nosprieda, ka Komisijas atzinums par dominējošā stāvokļa pastāvēšanu izriet no konkrētā tirgus struktūras un tajā pastāvošās konkurences laikā, kad tā pieņem katru lēmumu, analīzes (81. punkts).

243 Tomēr jāatgādina, ka saskaņā ar judikatūru iestāde, kura pieņēmusi atcelto tiesību aktu, ir saistīta tikai tiktāl, ciktāl tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu sprieduma par akta atcelšanu izpildi, un procedūra, kuras mērķis ir aizstāt šādu aktu, tādējādi var atsākties tieši tajā brīdī, kad notika nelikumība (skat. Tiesas 2007. gada 29. novembra spriedumu lietā C-417/06 P Itālija/Komisija, 52. punkts un tajā minētā judikatūra). Šajā lietā Pirmās instances tiesa Lēmumu 91/300 atcēla tāpēc, ka tā autentifikācija bija notikusi pēc tā paziņošanas, kas bija būtisku formas prasību pārkāpums EKL 230. panta izpratnē.

244 Komisija tādējādi varēja atsākt savu analīzi autentifikācijas stadijā, un tai nebija jāpārbauda, vai tās secinājumi par konkrēto tirgu, ko tā bija izdarījusi, pieņemot Lēmumu 91/300, joprojām bija spēkā, ņemot vērā faktiskos un tiesību apstākļus apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā.

245 Prasītājas arguments, kas balstīts uz iepriekš 239. punktā minētā sprieduma apvienotajās lietās *Coca-Cola*/Komisija 81. punktu, nevar likt apšaubīt šo secinājumu. Apgalvojums, ka atzinums par dominējošā stāvokļa pastāvēšanu izriet no konkrētā tirgus struktūras un tajā pastāvošās konkurences laikā, kad Komisija pieņem katru lēmumu, analīzes, nenozīmē, ka Komisijai apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā visos gadījumos jāveic jauna konkrētā tirgus analīze. Šajā lietā jāuzskata, ka Komisijai šāda analīze nebija jāveic, jo tā nebija nepieciešama iepriekš 16. punktā minētā sprieduma lietā *ICI* II izpildes nodrošināšanai. Tādējādi šī sprieduma 239. punktā izklāstītie prasītājas argumenti par kļūdu faktos un pamatojuma trūkumu balstīti uz neprecīzu premisu un arī ir jānoraida.

246 Līdz ar to trešais pamats ir jānoraida.

Par ceturto pamatu par dominējošā stāvokļa neesamību

Lietas dalībnieku argumenti

247 Saskaņā ar prasītājas teikto — ir atzīts, ka uzņēmums, kura tirgus daļa ir vairāk par 90 % no produkta tirgus, parasti tiek uzskatīts par dominējošā stāvoklī esošu uzņēmumu EKL 82. panta izpratnē. Taču ar lielu tirgus daļu nepietiek, lai pierādītu dominējošā stāvokļa pastāvēšanu. Apstrīdētajā lēmumā Komisija neesot pareizi novērtējusi zināmus faktorus, kas prasītāju kavējuši rīkoties ievērojamā mērā neatkarīgi no saviem konkurentiem, klientiem un, visbeidzot, patērētājiem iepriekš 216. punktā minētā sprieduma lietā *Hoffmann-La Roche*/Komisija izpratnē. Tā daudzu gadu garumā tās klienti varēja noteikt kalcinētās sodas daudzumu, ko tie iegādājās no prasītājas un no importētājiem, kā arī aizstājējproduktu daudzumu. Prasītājas klienti bija nodibinājuši sakarus ar piegādātājiem Austrumeiropā un Amerikas Savienotajās Valstīs, lai tiem būtu alternatīvi avoti un nodrošinātu, ka prasītāja saglabā konkurētspēju attiecībā uz cenām un kvalitāti, neraugoties uz tās būtisko tirgus daļu. Šajā ziņā tās klientiem, konkrēti — stikla ražotājiem, bija ievērojama pirktspēja, kā sekas bija, ka prasītāja nebija dominējošā stāvoklī. Prasītāja uzsver, ka Komisija ir piemērojusi kompensējošās pirktspējas principu savā 1998. gada 25. novembra Lēmumā 1999/641/EK, ar kuru koncentrāciju atzīst par saderīgu ar kopējo tirgu un EEZ līguma darbību (Lieta

IV/M.1225 — *Enso*/*Stora*) (OV 1999, L 254, 9. lpp.). Šajā lietā Komisija nav atzinusi, ka pircēju kompensējošā pirktspēja ievērojami ierobežoja prasītājas varu tirgū. Turklāt Komisija neesot ņēmusi vērā aizstājējproduktu pieejamību tirgū un to, ka tie ir pamatā tās pārdošanas apjoma samazinājumam kopš 1979. gada.

248 Komisija arī neesot ņēmusi vērā, ka vismaz viens stikla ražotājs kontinentālajā Rietumeiropā aizstāja kalcinēto sodu ar kaustisko sodu. Prasītāja apgalvo arī, ka Komisija nav novērtējusi nedz nātrija stikla, nedz arī citu aizstājēju, kā dolomīts, ko tā pat nemin apstrīdētajā lēmumā, kā tās ietekmes tirgū ierobežojoša faktora nozīmi.

249 Prasītāja atzīst, ka tās klienti uztvēra *General Chemical* un *Brenntag* kā sekundārus piegādātājus. Tā tomēr apstrīd, ka šī uztvere būtu faktors, kas norāda uz tās varu tirgū. Pēc prasītājas domām, pietiktu ar to, ka viens no lielajiem klientiem sekundāro piegādātāju padarītu par galveno piegādātāju vai vairāki klientu palielinātu savu pirkumu apjomu no sekundārā piegādātāja, lai visa tās peļņas marža pazustu.

250 Turklāt Komisijas apgalvojums, ka prasītāja saglabājusi cenu līmeni, kas bija augstāks par citās dalībvalstīs pastāvošo, esot kļūdains un to neapstiprinot ne mazākie fakti. Tas, ka cenas bija nedaudz augstākas, atspoguļo tostarp ievērojamā pieprasījuma pēc kalcinētās sodas samazinājuma ietekmi uz tās izmaksām, kas citos tirgos nenotika tādā pašā mērā. Tas atspoguļojot arī tādu faktoru kā valūtas kurss un degvielas izmaksas ietekmi.

251 Prasītāja atzīst, ka, lai saglabātu abu savu kalcinētās sodas ražošanas struktūrvienību dzīvotspēju, tās stratēģija bija saglabāt pietiekamu pārdošanas apjomu, kas nozīmēja mēģināt palielināt pārdošanu un reaģēt uz alternatīvu piegādātāju piedāvājumiem.

Savukārt tā noliedz, ka tā būtu mēģinājusi līdz minimumam samazināt *General Chemical* vai *Brenntag* kā konkurentu klātbūtni vai efektivitāti.

252 Visbeidzot, dažādās aplūkotajā laikposmā Komisijas pieņemtās antidempinga regulās un lēmumos ir secināts, ka pastāv dempings un tiek nodarīti ievērojami zaudējumi, piemēram, 1984. gada 31. jūlija Regulā (EEK) Nr. 2253/84, ar kuru tiek noteikti pagaidu antidempinga pasākumi attiecībā uz noteiktas kalcinētās sodas importu no Amerikas Savienotajām Valstīm un akceptētas saistības attiecībā uz citu šī paša produkta importu (OV L 206, 15. lpp.). Šāda situācija ir nesavienojama ar dominējošā stāvokļa pastāvēšanu. Pēc prasītājas domām, nosakot antidempinga pasākumus, Komisija neapšaubāmi uzskatīja, ka tie nevarēja būtiski ierobežot konkurenci vai radīt monopolu un ka tie bija Kopienu interesēs.

253 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

Vispārējās tiesas vērtējums

254 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru EKL 82. pantā paredzētais dominējošais stāvoklis attiecas uz tādu uzņēmumam piederošas ekonomiskas ietekmes situāciju, kas tam piešķir varu likt šķēršļus efektīvas konkurences saglabāšanai konkrētajā tirgū, dodot tam iespēju ievērojamā mērā rīkoties neatkarīgi no saviem konkurentiem, to klientiem un, visbeidzot, patērētājiem (Tiesas 1978. gada 14. februāra spriedums lietā 27/76 *United Brands* un *United Brands Continentaal*/Komisija, *Recueil*, 207. lpp., 65. punkts, un

Pirmās instances tiesas 2007. gada 17. septembra spriedums lietā T-201/04 *Microsoft*/Komisija, Krājums, II-3601. lpp., 229. punkts). Šāds stāvoklis atšķirībā no monopola vai kvazimonopola situācijas nevis izslēdz zināmas konkurences pastāvēšanu, bet sniedz no tā labumu gūstošajam uzņēmumam iespēju ja ne gluži izlemt, tad vismaz ievērojami ietekmēt apstākļus, kādos šī konkurence attīstīsies, un katrā ziņā lielā mērā rīkoties, to neņemot vērā un tomēr neciešot zaudējumus no šādas attieksmes (iepriekš 216. punktā minētais spriedums lietā *Hoffmann-La Roche*/Komisija, 39. punkts).

255 Dominējošā stāvokļa pastāvēšana parasti izriet no vairāku faktoru pastāvēšanas, kuri, atsevišķi ņemti, nebūtu katrā ziņā noteicošie (iepriekš 254. punktā minētais spriedums lietā *United Brands* un *United Brands Continentaal*/Komisija, 66. punkts). Dominējošā stāvokļa attiecīgajā tirgū pastāvēšanas pārbaude ir jāveic, pārbaudot vispirms minētā tirgus struktūru un pēc tam — konkurences stāvokli tajā (šajā ziņā skat. iepriekš 254. punktā minēto spriedumu lietā *United Brands* un *United Brands Continentaal*/Komisija, 67. punkts).

256 Ļoti liela tirgus daļa, izņemot atsevišķus izņēmuma gadījumus, ir uzskatāma par dominējoša stāvokļa pastāvēšanas pierādījumu. Uzņēmums, kuram pieder ļoti liela tirgus daļa un kurš to kādu laiku saglabā ar ražošanas apjoma un piedāvājuma mēroga palīdzību, atrodas spēka pozīcijā, kas padara to par nenovēršamu tirdzniecības partneri, un tādējādi tas vismaz samērā ilgu laiku nodrošina sev to rīcības brīvību, kas ir dominējoša stāvokļa īpaša pazīme, savukārt tie uzņēmumi, kuriem ir daudz mazāka tirgus daļa, nav spējīgi apmierināt to uzņēmumu pieprasījumu, kuri būtu gatavi atdalīties no uzņēmuma, kuram pieder lielākā tirgus daļa (iepriekš 216. punktā minētie spriedumi lietā *Hoffmann-La Roche*/Komisija, 41. punkts, un lietā *Van den Bergh Foods*/Komisija, 154. punkts). Tādējādi saskaņā ar Tiesas judikatūru 50 % liela tirgus daļa pati par sevi, izņemot atsevišķus izņēmuma gadījumus, ir uzskatāma par dominējoša stāvokļa pastāvēšanas pierādījumu (šajā ziņā skat. Tiesas 1991. gada 3. jūlija spriedumu lietā C-62/86 *AKZO*/Komisija, *Recueil*, I-3359. lpp., 60. punkts).

257 Tādējādi 70–80 % liela tirgus daļa pati par sevi ir skaidra norāde par dominējošā stāvokļa pastāvēšanu (Pirmās instances tiesas 1991. gada 12. decembra spriedums lietā T-30/89 *Hilti*/Komisija, *Recueil*, II-1439. lpp., 92. punkts, un 2003. gada 30. septembra spriedums apvienotajās lietās T-191/98 un no T-212/98 līdz T-214/98 *Atlantic Container Line* u.c./Komisija, *Recueil*, II-3275. lpp., 907. punkts).

258 Šajā lietā Komisija apstrīdētā lēmuma 127. apsvērumā ir norādījusi, ka prasītājai bija tirgus daļa, kas "tradicionāli pārsniedza 90 %", turklāt "visā aplūkotajā laikposmā". Prasības pieteikumā prasītāja neapstrīd, ka tai bija šī lielā tirgus daļa.

259 No tā, ka prasītājai bija šādas tirgus daļas, izriet, ka, izņemot lietā raksturīgus ārkārtējus apstākļus, prasītājai bija dominējošs stāvoklis konkrētajā tirgū.

260 Apstrīdētā lēmuma 128. apsvērumā Komisija atsaucas uz dažādiem faktoriem, kas papildina tās veikto prasītājas tirgus daļu pārbaudi un liecina par labu prasītājas dominējošā stāvokļa pastāvēšanai.

261 Pēc definīcijas šie faktori nevar būt saistīti ar ārkārtējiem apstākļiem, kas ļautu atzīt, ka prasītāja nav dominējošā stāvoklī.

262 Turklāt prasītāja izvirza sešus argumentus, kas ir jāanalizē, lai noteiktu, vai šajā lietā pastāvēja šādi ārkārtēji apstākļi Tiesas judikatūras izpratnē.

263 Pirmkārt, prasītāja apgalvo, ka pastāvēja ievērojams konkurences spiediens no citu kalcinētās sodas ražotāju puses.

264 Šajā sakarā vispirms jāatgādina, ka noteiktas konkurences pakāpes pastāvēšana nav nesavienojama ar dominējošā stāvokļa pastāvēšanu konkrētajā tirgū.

265 Turklāt jānorāda, ka prasītāja nav norādījusi ne uz kādiem faktiem vai pierādījumiem, kas liktu apšaubīt Komisijas konstatēto "jebkādas konkurences no *Solvay* un citu Rietumeiropas ražotāju puses neesamību". Gluži pretēji — prasītāja atzīst, ka kontinentālajiem ražotājiem nebija nozīmīgas kalcinētās sodas tirdzniecības Apvienotajā Karalistē. Tāpat tā atzīst, ka "bija maz ticams, ka "jauns sintētiskās sodas ražotājs" varētu uzrasties tirgū un radīt ražošanas jaudu Kopienā" (apstrīdētā lēmuma 128. apsvērums).

266 Turklāt apstrīdētā lēmuma 128. apsvērumā Komisija norāda, ka "klienti [uztvēra] *General Chemical* un *Brenntag* kā sekundārus piegādātājus", ko prasītāja atzīst. Prasītāja tomēr uzskata, ka pietiktu ar to, ka viens no lielajiem klientiem sekundāro piegādātāju padarītu par galveno piegādātāju vai vairāki klienti palielinātu savu pirkumu apjomu no sekundārā piegādātāja, lai visa tās peļņas marža pazustu. Tomēr šāds apgalvojums šķiet tīri hipotētisks, jo prasītāja šī apgalvojuma pamatojumam nemin nekādus faktus. Katrā ziņā, pat pieņemot, ka šis apgalvojums būtu pamatots, prasītājas arguments ir neefektīvs, jo tikai tas vien, ka klienti izmanto šādus draudus, nevar būs ārkārtējs apstāklis, kas izslēgtu dominējošā stāvokļa konkrētajā tirgū pastāvēšanu.

267 Tāpat, lai gan prasītāja apstrīd, ka "[tās stratēģija] vērsta uz to, lai līdz minimumam samazinātu *General Chemical* un *Brenntag* kā konkurentu klātbūtni un efektivitāti un saglabātu savu dominējošo tirgus daļu Apvienotajā Karalistē", tā savu argumentu pamatojumam nemin nekādus konkrētus faktus.

268 Kas attiecas uz tiem dokumentiem no kontinentāliem avotiem, kuri attiecas uz amerikāņu konkurentiem un par kuriem prasītāja uzzināja pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem procesa organizatorisko pasākumu ietvaros, tad tie nevar likt mainīt Komisijas veikto vērtējumu par prasītājas dominējošā stāvokļa pastāvēšanu konkrētajā tirgū. Prasītāja administratīvās procedūras laikā atsaucās uz importu no Amerikas Savienotajām Valstīm, un Komisija pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas šo argumentāciju ņēma vērā.

269 No tā izriet, ka prasītājas ar faktiem nepamatotais arguments par citu kalcinētās sodas ražotāju īstenoto konkurences spiedienu nevar būt ārkārtējs apstāklis, kas izslēgtu prasītājas dominējošā stāvokļa konkrētajā tirgū pastāvēšanu.

270 Otrkārt, prasītāja atsaucas uz iespēju kalcinēto sodu aizstāt ar kaustisko sodu, nātrija stiklu un dolomītu, kas, pēc tās domām, radot konkurences spiedienu tās attiecībās ar klientiem.

271 Šajā sakarā jāatzīst, ka apstrīdētā lēmuma 129.–133. apsvērumā Komisija veikusi sīku aizstāšanas ar kaustisko sodu analīzi un secinājusi, ka praksē šī iespēja bija ļoti ierobežota. Prasības pieteikumā prasītāja nemin nekādus faktus, kas varētu likt apšaubīt šo analīzi.

272 Attiecībā uz nātrija stiklu Komisija apstrīdētā lēmuma 134. apsvērumā ir norādījusi, ka klienta sodas vajadzības doba stikla ražošanai, izmantojot nātrija stiklu, varēja tikt samazinātas par 15 % vai mazāk. Prasītāja nav apstrīdējusi šo skaitli. Komisija arī atzina, ka bija iespējams, ka nātrija stikla izmantošana samazinātu klientu atkarību no sodas piegādātājiem vispār, tajā pašā laikā nesamazinot spēcīga sodas ražotāja spēju izstumt mazos ražotājus. Tādējādi ir jāuzskata, ka pretēji prasītājas apgalvotajam Komisija ir ņēmusi vērā iespēju kalcinēto sodu aizstāt ar nātrija stiklu. Tādējādi prasītājas arguments nav pamatots ar faktiem.

273 Attiecībā uz dolomītu prasītāja tikai min tā pastāvēšanu, neizvirzot nekādus argumentus un nesniedzot nekādus pierādījumus, kas ļautu novērtēt tā kā kalcinētās sodas aizstājēja izmantošanu.

274 Dokumenti, ko prasītāja minējusi savos apsvērumos pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem procesa organizatorisko pasākumu ietvaros, vienīgi ļauj noteikt, ka kaustiskā soda un nātrija stikls var daļēji aizstāt kalcinēto sodu un ka to, iespējams, var aizstāt ar dolomītu. Tomēr nekas šajos dokumentos neļauj apšaubīt Komisijas secinājumus par to, ka kalcinētās sodas daļējā aizstājamība ar citiem produktiem neizslēdz prasītājas dominējošo stāvokli konkrētajā tirgū. Turklāt, kā Komisija norāda, prasītāja neapgalvo, ka dolomītu izmantotu stikla ražotāji, kas ir galvenie kalcinētās sodas pircēji. Tādējādi nekas nenorāda uz to, ka dolomīta izmantošana būtu varējusi ietekmēt prasītājas dominējošo stāvokli konkrētajā tirgū.

275 Tādējādi prasītāja nav pierādījusi, ka Komisija būtu pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, secinot, ka aizstāšanas iespējas neradīja nozīmīgu ierobežojumu prasītājas varai tirgū.

276 Treškārt, prasītāja apgalvo, ka Komisijai bija jāņem vērā tās klientu radītais konkurences spiediens.

277 Prasības pieteikumā prasītāja ir norādījusi, ka četri no tās lielākajiem klientiem veidoja aptuveni 50 % no tās pārdošanas apjoma. Tomēr tā nesniedz nekādus precizējumus par katra no šiem četriem klientiem attiecīgo daļu. Turklāt tā tikai apgalvo, ka šiem klientiem, kas bija stikla ražotāji, bija "ievērojama pirktspēja", nepamatodama šo apgalvojumu. Tādējādi, pat pieņemot, ka Komisijai būtu bijis jāņem vērā klientu kompensējošas pirktspējas kritērijs, prasītāja nav pierādījusi, ka šie četri klienti varēja līdzsvarot tās varu tirgū.

278 Ceturtkārt, prasītāja apstrīd Komisijas apgalvojumu, ka tā saglabāja cenu līmeni, kas bija augstāks par citās dalībvalstīs pastāvošo. Šajā sakarā jāteic, ka prasītāja tomēr atzīst, ka tās cenas "bija nedaudz augstākas par citās dalībvalstīs pastāvošajām." Tiesa, prasītāja atsaucas uz pieprasījuma pēc kalcinētās sodas samazināšanos, kas tādā pašā mērā nenotika citos tirgos, valūtas kursu un degvielas izmaksām, tomēr prasītāja nekādā veidā nepamato savu argumentāciju ar konkrētiem faktiem, kas Vispārējai tiesai ļautu pārbaudīt tās apgalvojumu pamatotību.

279 Piektkārt, prasītāja apgalvo, ka, lai saglabātu abu savu kalcinētās sodas ražošanas struktūrvienību dzīvotspēju, tās stratēģija bija saglabāt pietiekamu pārdošanas apjomu, kas nozīmēja mēģināt palielināt pārdošanu un reaģēt uz alternatīvu piegādātāju piedāvājumiem. Tomēr ir pietiekami piebilst, ka šāds arguments nevar likt apšaubīt prasītājas dominējošā stāvokļa attiecīgajā tirgū pastāvēšanu.

280 Sestkārt, prasītāja atsaucas uz Komisijas veiktajiem antidempinga pasākumiem. Šajā sakarā jānorāda, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija sīki aplūkoja pret Amerikas Savienoto Valstu ražotājiem noteiktos antidempinga pasākumus (51.–54. apsvērums) un attiecībā uz prasītājas varu tirgū secināja, ka antidempinga pasākumi, kā arī ar antidempinga saistībām *General Chemical* uzliktie cenu ierobežojumi prasītāju aizsargāja pret Amerikas Savienoto Valstu un Austrumeiropas ražotājiem (128. apsvērums).

281 Atbildot uz šiem secinājumiem, prasītāja vispirms apgalvo, ka pierādītā dempinga pastāvēšana līdz 1984. gadam ir nesavienojama ar secinājumu, ka tā šajā laikā esot atradusies dominējošā stāvoklī. Tomēr prasītāja nepaskaidro, kādā ziņā Amerikas Savienoto Valstu ražotāju dempinga pastāvēšana ļautu secināt, ka tā nebija dominējošā stāvoklī. Katrā ziņā Regula Nr. 2253/84, kas tika pieņemta tiesiskajā kontekstā, kurš pilnīgi atšķiras no EKL 82. panta konteksta, nenorāda, ka prasītāja Apvienotajā Karalistē nebija dominējošā stāvoklī.

282 Turpinājumā prasītāja apgalvo, ka antidempinga pasākumu noteikšana saskaņā ar Komisijas teikto nozīmējot, ka tie neietekmē konkurences stāvokli Kopienā. Tomēr prasītāja nepamato šo apgalvojumu, kas ir tīti hipotētisks, jo Regula Nr. 2253/84 nekādā veidā neietver atsauci uz konkurences stāvokli Kopienā.

283 Noslēgumā — prasītājas izvirzītie argumenti neļauj atzīt, ka pastāvētu ārkārtēji apstākļi, kas liktu apšaubīt secinājumu, ka prasītāja konkrētajā tirgū atradās dominējošā stāvoklī.

284 Tādējādi ceturtais pamats ir jānoraida.

Par piekto pamatu par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas neesamību

285 Piektais pamats būtībā sastāv no trīs daļām par, pirmkārt, atlaidēm virsapjomam, otrkārt, klauzulām par ekskluzīvu piegādi un pirkumu no konkurentiem ierobežojumiem un, treškārt, par citiem finansiāliem stimuliem.

Par pirmo daļu par atlaidēm virsapjomam

— Lietas dalībnieku argumenti

286 Prasītāja apstrīd apgalvojumu, ka tās cenu noteikšanas prakse attiecīgajā laikposmā bija ļaunprātīga izmantošana. Tās prakse katrā gadījumā bija parastas konkurences darbības, ņemot vērā saimnieciskos un komerciālos faktorus. Prasītājas noslēgtās vienošanās par cenām nevienā brīdī neesot kropļojušas konkurences struktūru konkrētajā tirgū, ne arī kaitējušas patērētājiem.

287 Prasītāja apgalvo, ka dominējošam piegādātājam ar savu klientu vienoties par mazāku cenu, ja klients ir gatavs pasūtīt papildu daudzumu, neesot ļaunprātīga izmantošana. Atlaižu virsapjomam mērķis vai sekas neesot bijušas konkurentu izstumšana no tirgus. Tās tikušas ieviestas par atbildi uz klientu lūgumiem saņemt zemāku cenu par jebkuru papildu pasūtīto daudzumu. Saskaņā ar prasītājas teikto individuāli nolīgtu atlaižu mērķis bija saglabāt pietiekamu tās ražošanas spēju noslogojumu un rentabilitāti, lai izvairītos no rūpnīcu papildu slēgšanām. Šādas atlaides stimulēja klientus iegādāties tādus kalcinētās sodas daudzumus, ko tie citādi būtu uzskatījuši par sev nepieejamiem. Šajā ziņā bija īpaši nozīmīgi kalcinēto sodu padarīt pievilcīgu salīdzinājumā ar aizstājējproduktiem, kā kaustiskā soda, nātrija stikls un dolomīts.

288 Turklāt prasītāja apgalvo, ka tās neto cenas nevienā brīdī nedistancējās no saimnieciskās realitātes un ka atlaides bija pilnībā pārskatāmas tajā ziņā, ka klients rakstveidā tika informēts par apjomu, kas tam deva tiesības uz atlaidi, un precīzu atlaides aprēķināšanas kārtību, pretēji situācijai, kāda tika aplūkota lietā, kurā tika pasludināts Tiesas 1983. gada 9. novembra spriedums lietā 322/81 *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin*/Komisija (*Recueil*, 3461. lpp.). Uz klientu netika izdarīts spiediens no prasītājas iegādāties vairāk, un viņš netika atturēts iegādāties papildu apjomu no trešām personām, riskējot ar atlaides pamatapjomam zaudēšanu. Turklāt atlaides virsapjomam attiecās tikai uz nelielu daļu no tās kopīgā kalcinētās sodas pārdošanas apjoma, proti, 8 %.

289 Izņemot vienu vienīgu gadījumu, šīs atlaides nebija saistītas ar to, ka klients vai nu visu, vai noteiktu daļu no savām vajadzībām nepieciešamā iegādājas no prasītāja. Šādas atlaides tika piešķirtas papildapjomam salīdzinājumā ar pamatapjomu, ko klients piedāvāja iegādāties no prasītājas vai viena vai vairākiem sekundāriem piegādātājiem iepriekš noteiktās attiecībās. Klientiem bija brīvība jebkurā brīdī no citiem piegādātājiem iegādāties papildu daudzumus. Tādējādi situācija atšķīrās no tās, par kuru Komisija pieņēma 1988. gada 18. jūlija Lēmumu 88/518/EEK par [EKL 81.] panta

piemērošanas procedūru (IV/30.178 — *Napier Brown — British Sugar*) (OV L 284, 41. lpp.).

290 Prasītāja arī norāda, ka šajā lietā tās piešķirtās atlaides virsapjomam neradīja diskrimināciju starp tās klientiem un neietekmēja konkurenci starp tiem. Ņemot vērā klientu un aizstājējproduktu dažādību, tai ar katru klientu bija jāvienojas individuāli. Katrā ziņā tās piešķirtajām atlaidēm virsapjomam bija tikai neliela ietekme uz cenu atšķirībām starp tās klientiem.

291 Turklāt vienošanās par atlaidēm netika noslēgtas uz nenoteiktu laiku, pretēji atlaidēm lietā, kurā tika pasludināts iepriekš 216. punktā minētais spriedums lietā *Hoffmann-La Roche*/Komisija. Šīs vienošanās tika panāktas atsevišķās ikgadējās pārrunās. Turklāt saskaņā ar prasītājas teikto atlaižu lielums vai pastāvēšana nebija atkarīga no nosacījumam, ka klientam iepriekšējā gadā jāsasniedz noteikts mērķis vai jāiegādājas papildu apjoms.

292 Prasītāja piebilst, ka atlaides tika piešķirtas papildu kalcinētās sodas pirkumiem, nevis ar atsauci uz klienta iegādāto produktu gammu. Tādējādi tā uzskata, ka tā nav rīkojusies ļaunprātīgi, saviem klientiem piedāvājot zemāku cenu par papildu apjomu.

293 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

— Vispārējās tiesas vērtējums

294 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ļaunprātīgas izmantošanas jēdziens ir objektīvs jēdziens, kurš ietver dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma rīcību, kas var ietekmēt struktūru tirgū, kurā tieši attiecīgā uzņēmuma klātbūtnes dēļ konkurence jau ir pavājinājusies, un kas, izmantojot līdzekļus, kuri atšķiras no tiem, kas pastāv normālas preču un pakalpojumu konkurences apstākļos uz uzņēmēju sniegto pakalpojumu pamata, apgrūtina joprojām tirgū esošā konkurences līmeņa saglabāšanu vai konkurences palielināšanos (iepriekš 216. punktā minētais spriedums lietā *Hoffmann-La Roche*/Komisija, 91. punkts, un Pirmās instances tiesas 2005. gada 14. decembra spriedums lietā T-210/01 *General Electric*/Komisija, Krājums, I-5575. lpp., 549. punkts).

295 Lai gan dominējošā stāvokļa pastāvēšanas konstatācija pati par sevi nenozīmē nekādu pārmetumu attiecīgajam uzņēmumam, tam neatkarīgi no šāda stāvokļa cēloņiem ir īpaša atbildība ar savu rīcību netraucēt faktisku un neizkropļotu konkurenci kopējā tirgū (iepriekš 288. punktā minētais spriedums lietā *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin*/Komisija, 57. punkts, un iepriekš 254. punktā minētais spriedums lietā *Microsoft*/Komisija, 229. punkts). Tāpat, lai gan dominējošā stāvokļa pastāvēšana neliedz šādā stāvoklī esošam uzņēmumam tiesības saglabāt savas komerciālās intereses, ja tās tiek apdraudētas, un lai gan uzņēmumam ir iespēja saprātīgā veidā veikt darbības, ko tas uzskata par atbilstošām, ar mērķi aizsargāt savas intereses, šādu rīcību tomēr nevar pieļaut, ja tās mērķis ir nostiprināt šo dominējošo stāvokli un to ļaunprātīgi izmantot (iepriekš 254. punktā minētais spriedums lietā *United Brands* un *United Brands Continental*/Komisija, 189. punkts, un Pirmās instances tiesas 2003. gada 30. septembra spriedums lietā T-203/01 *Michelin*/Komisija, *Recueil*, II-4071. lpp., 55. punkts).

296 Konkrētāk attiecībā uz atlaidēm, ko piešķir dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka lojalitātes atlaide, kas tiek piešķirta apmaiņai pret klienta apņemšanos visu vai gandrīz visu savām vajadzībām nepieciešamo iegādāties

no dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma, ir pretrunā EKL 82. pantam. Šāda atlaide ar finansiālu priekšrocību sniegšanu kavē, ka klienti savām vajadzībām nepieciešamo iegādātos no konkurējošiem ražotājiem (iepriekš 295. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 56. punkts; skat. arī Tiesas 1975. gada 16. decembra spriedumu apvienotajās lietās no 40/73 līdz 48/73, 50/73, no 54/73 līdz 56/73, 111/73, 113/73 un 114/73 *Suiker Unie* u.c./Komisija, *Recueil*, 1663. lpp., 518. punkts).

297 Atlaižu sistēma, ar kuru tiek ierobežots tirgus, tiek uzskatīta par tādu, kas ir pretrunā EKL 82. pantam, ja to piemēro dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums. Šī iemesla dēļ Tiesa nosprieda, ka atlaide, kas ir saistīta ar pirkumu [apjoma] mērķa sasniegšanu, pārkāpj EKL 82. pantu (iepriekš 295. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 57. punkts).

298 Parasti uzskata, ka kvantitatīvu atlaižu sistēmām, kas saistītas vienīgi ar pirkumu no dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma apjomu, nav EKL 82. pantā aizliegtās tirgus ierobežošanas ietekmes. Ja piegādātā daudzuma palielināšanās rezultātā piegādātājam samazinās izmaksas, tam ir tiesības, izmantojot labvēlīgāku tarifu, nodot šo samazinājumu tālāk savam klientam. Tādējādi tiek uzskatīts, ka kvantitātes atlaides atspoguļo dominējošā stāvoklī esošu uzņēmumu efektivitātes guvumus un apjomradītus ietaupījumus (iepriekš 295. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 58. punkts).

299 No tā izriet, ka atlaižu sistēma, kurā atlaides lielums pieaug atkarībā no veikto pirkumu apjoma, nepārkāpj EKL 82. pantu, izņemot, ja atlaižu piešķiršanas kritēriji un kārtība atklāj, ka sistēmas pamatā nav ekonomiski pamatots pretieguvums, bet gan tā, tāpat kā lojalitātes un mērķa atlaides, sliecas kavēt, ka klienti sev nepieciešamo iegādājas no konkurējošiem ražotājiem (iepriekš 216. punktā minētais spriedums lietā *Hoffmann-La Roche*/Komisija, 90. punkts, un iepriekš 295. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 59. punkts).

300 Lai noteiktu kvantitātes atlaižu sistēmas iespējami ļaunprātīgo raksturu, tādējādi jānovērtē visi apstākļi kopumā, tostarp atlaižu piešķiršanas kritēriji un kārtība, un jāpārbauda, vai atlaides ar tādu priekšrocību sniegšanu, kuru pamatā nav nekāda tās pamatojoša ekonomiska izpildījuma, sliecas pircējam atņemt vai ierobežot izvēles iespēju attiecībā uz piegādes avotiem, liegt konkurentu pieeju tirgum, darījumu partneriem piemērot nevienlīdzīgus noteikumus vai nostiprināt dominējošo stāvokli, izmantojot izkropļotu konkurenci (iepriekš 216. punktā minētais spriedums lietā *Hoffmann-La Roche*/Komisija, 90. punkts, un iepriekš 295. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 60. punkts).

301 Šajā lietā apstrīdētā lēmuma 139.–141. apsvērumā Komisija noteica:

"(139) Aplūkojot pašas sistēmas raksturu un [prasītājas] iekšējo dokumentu formulējumus, ir acīmredzams, ka atlaižu virsapjomam mērķis bija novērst efektīvu konkurenci ar šādiem līdzekļiem:

— stimulēt patērētājus iegādāties [no prasītājas] virsapjomu, ko tie varētu iegādāties no kāda cita piegādātāja;

— pēc iespējas samazināt vai neitralizēt *General Chemical* ietekmi uz konkurenci, saglabājot tās klātbūtni tirgū attiecībā uz cenām, daudzumu un klientiem, tādās robežās, kas nodrošina [prasītāja] faktisku monopolu;

— izspiest *Brenntag* no tirgus vai vismaz līdz minimumam samazināt tās ietekmi uz konkurenci;

— līdz minimumam samazināt iespēju, ka tās klienti pievērstos citiem piegādes avotiem (citi ražotāji, tirgotāji vai citi Kopienas ražotāji;

— saglabāt vai nostiprināt prasītājas virtuālo monopolu [konkrētajā] tirgū.

(140) Ievērojamas atšķirības "robežapjomā", sākot ar kuru katram klientam bija piemērojama atlaide, atklāj, ka atlaižu virsapjomam sistēma un tās radītās cenu priekšrocības bija atkarīgas nevis no atšķirībām [prasītājas] izmaksās atkarībā no piegādātā daudzuma, bet gan no tā, ka klients savu virsapjomu iegādājās no [prasītājas].

(141) Lai uz šādu praksi attiektos [EKL] 82. pants, nav nepieciešams, lai klients būtu juridiski saistīts vai skaidri apņemtos iegādāties [sodu] tikai no dominējošā uzņēmuma. Ir pietiekami, ka piedāvāto stimulu mērķis vai sekas ir klientu piesaistīšana dominējošam uzņēmumam."

302 Turklāt apstrīdētā lēmuma 61.–82. apsvērumā Komisija arī atsaucas uz virkni dokumentu par atlaidēm virsapjomam tonnās, saskaņā ar kuriem prasītājas mērķis bija konkurentus izstumt no tirgus.

303 Ir jāpiebilst, ka prasītāja neapstrīd apstrīdētajā lēmumā Komisijas minēto dokumentu pastāvēšanu un saturu. No šiem dokumentiem izriet, ka prasītājas piešķirtās atlaides neatspoguļoja efektivitātes ieguvumus vai apjomradītus ietaupījumus. Pretēji

kvantitātes atlaidēm, kas ir saistītas vienīgi ar pirkumu apjomu, šīs atlaides ir vērstas uz klientu iegāžu no konkurentiem kavēšanu.

304 Turklāt neviens no prasītājas izvirzītajiem argumentiem, kas vērsti uz to, lai pierādītu, ka atlaides virsapjomam nebija pretrunā EKL 82. pantam, nav tāds, kas liktu apšaubīt Komisijas secinājumus.

305 Pirmkārt, prasītāja apgalvo, ka atlaides virsapjomam esot ieviestas pēc tās klientu pieprasījuma. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uzņēmums, kas tirgū atrodas dominējošā stāvoklī un saista pircējus, pat darot to pēc viņu lūguma, ar pienākumu vai solījumu, ka šie pircēji iegādāsies visu vai lielāko daļu no tiem nepieciešamā vienīgi no šī uzņēmuma, ļaunprātīgi izmanto dominējošo stāvokli EKL 82. panta nozīmē, neatkarīgi no tā, vai šis pienākums ir tikai noteikts bez tālākiem nosacījumiem, vai arī apmaiņā pret atlaides piešķiršanu (iepriekš 216. punktā minētais spriedums lietā *Hoffmann-La Roche*/Komisija, 89. punkts).

306 Otrkārt, prasītāja apgalvo, kas tās mērķis bija saglabāt pietiekamu tās ražošanas spēju noslogojumu, lai izvairītos no rūpnīcu slēgšanas. Šajā ziņā pietiek atzīt, ka vēlme saglabāt vai palielināt savu ražotspēju nav objektīvs pamatojums, kas ļautu uzņēmumam atbrīvoties no EKL 82. panta piemērošanas.

307 Treškārt, prasītāja apgalvo, ka tās sistēma bijusi pārskatāma, pretēji situācijai lietā, kurā tika pasludināts iepriekš 288. punktā minētais spriedums lietā *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin*/Komisija. Tomēr jāteic, ka Komisija prasītājai nepārmet tās atlaižu virsapjomam pārskatāmības trūkumu. Katrā ziņā saskaņā ar judikatūru

lojalitāti veicinošu atlaižu sistēma ir pretrunā EKL 82. pantam neatkarīgi no tā, vai tā ir vai nav pārskatāma (iepriekš 295. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 111. punkts).

308 Ceturtkārt, prasītāja apgalvo, ka tās atlaides virsapjomam attiecās tikai uz 8 % no tās kopējā kalcinētās sodas pārdošanas apjoma. Šajā sakarā jāatgādina, ka, kas attiecas uz šī sprieduma 295. punktā norādītajā judikatūrā minēto ietekmi, tā obligāti neattiecas uz ļaunprātīgās rīcības, par kuru sūdzas, konkrētu ietekmi. Lai pierādītu EKL 82. panta pārkāpumu, pietiek pierādīt, ka uzņēmuma, kas atrodas dominējošā stāvoklī, ļaunprātīgā rīcība var ierobežot konkurenci vai, citiem vārdiem sakot, rīcībai ir vai var būt šāda ietekme (iepriekš 295. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 239. punkts). Jāpiebilst, ka jebkurā gadījumā 8 % no prasītājas kopējā kalcinētās sodas pārdošanas apjoma nevar tikt uzskatīti par niecīgu šī pārdošanas apjoma daļu.

309 Piektkārt, prasītāja apgalvo, ka tās atlaides virsapjomam nebija diskriminējošas. Arī šāds arguments ir jānoraida. Pirmkārt, Komisija prasītājai nepārmet to, ka tās atlaides virsapjomam būtu bijušas diskriminējošas, un, otrkārt, pat ja šīs atlaides nebūtu diskriminējošas, tas tomēr nemaina to, ka prasītāja neapstrīd apstrīdētajā lēmumā Komisijas minēto dokumentu pastāvēšanu un saturu, no kā izriet, ka šo atlaižu pamatā nebija saimnieciski pamatots pretizpildījums un tās kavēja klientu iegādes no konkurējošiem ražotājiem. Šādas atlaides, ar kurām tiek ierobežots tirgus, ir pretrunā EKL 82. pantam, ja tās piemēro dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums (skat. šī sprieduma 297. punktu).

310 Sestkārt, prasītāja apgalvo, ka tās vienošanās par atlaidēm netika noslēgtas uz nenoteiktu laiku. Tomēr, pat pieņemot, ka vienošanās būtu noslēgtas uz īsu laiku, tas neļauj secināt, ka šo vienošanos sekas nebija konkurences izslēgšana.

311 Noslēgumā jāatzīst, ka prasītāja nav pierādījusi, ka Komisija būtu pieļāvusi kļūdu, secinādama, ka prasītājas piemērotās atlaižu sistēmas mērķis bija efektīvas konkurences izslēgšana.

312 No visa iepriekš minētā izriet, ka piektā pamata pirmā daļa ir jānoraida.

Par otro daļu par klauzulām par ekskluzīvu piegādi un pirkumu no konkurentiem ierobežojumiem

— Lietas dalībnieku argumenti

313 Prasītāja apstrīd, ka tās vienošanās cenu jautājumā būtu pielīdzināmas ekskluzivitātes klauzulām. Tā apgalvo, ka Komisija nav tālu no apgalvojuma, ka tas, ka dominējošs piegādātājs mēģina iegūt sev visus vai ievērojamu daļu no sava klienta pasūtījumiem vai apgādāt visu vai daļu no viņa vajadzībām, esot ļaunprātīga rīcība. Šāds apgalvojums nozīmētu apgalvot, ka, ņemot vērā tās tirgus daļu, tai nebija tiesību konkurēt tirgū pasūtījumu iegūšanai. Taču nav judikatūras, kas atbalstītu šādu viedokli, un šis apgalvojums ir nesavienojams ar "konkurences tiesību normu filozofiju".

314 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

— Vispārējās tiesas vērtējums

315 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tas, ka tirgū dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums, kas — pat pēc to lūguma — saista pircējus ar pienākumu vai solījumu visu vai lielāko daļu no to vajadzībām nepieciešamā iegadāties no šī uzņēmuma, ir dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana EKL 82. panta izpratnē neatkarīgi no tā, vai attiecīgais pienākums ir paredzēts bez tālākiem noteikumiem, vai arī apmaiņā pret atlaides piešķiršanu. Tāpat tas ir tad, ja šis uzņēmums, nesaistīdams pircējus ar formālām saistībām, vai nu atbilstoši ar pircējiem noslēgtiem līgumiem, vai vienpusēji piemēro lojalitātes atlaižu sistēmu, proti, atlaides, kas ir saistītas ar nosacījumu, ka klients — neatkarīgi no savu pirkumu apjoma, vai tas būtu liels vai mazs, — visu vai lielāko daļu no savām vajadzībām nepieciešamā iegādājas no dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma (iepriekš 216. punktā minētais spriedums lietā *Hoffmann-La Roche*/Komisija, 89. punkts). Šāda veida saistības par ekskluzīvu iegādi apmaiņā — vai bez tās — pret atlaidi vai lojalitātes atlaides piešķiršanu, lai pircēju stimulētu sev nepieciešamo iegādāties vienīgi no dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma, ir nesaderīgas ar mērķi nodrošināt neizkropļotu konkurenci kopējā tirgū, jo to pamatā nav šo apgrūtinājumu vai priekšrocību pamatojoša ekonomiska izpildījuma, bet gan tās sliecas pircējam atņemt vai ierobežot izvēles iespēju attiecībā uz piegādes avotiem un liegt konkurentu pieeju tirgum (iepriekš 216. punktā minētais spriedums lietā *Hoffmann-La Roche*/Komisija, 90. punkts).

316 Šajā lietā apstrīdētajā lēmumā attiecībā uz ekskluzīvas piegādes klauzulām norādīja:

"(144) Nolīgumos par [prasītājas] piegādēm ietverto kvantitātes klauzulu konkurenci traucējošā ietekme jānovērtē, ņemot vērā [prasītājas] deklarēto politiku attiecībā uz *General Chemical* un *Brenntag*. Kā atklāj [pie prasītājas] izņemtie dokumenti, šī sabiedrība rūpējās par to, lai neizstumtu visus konkurentus pavisam. Tās interesēs bija, lai *General Chemical* vismaz paliktu [konkrētajā] tirgū "klātbūtnes" veidā — kas tiktu stingri kontrolēta gan cenu, gan daudzuma ziņā —, kas atbilst vairuma lielo klientu vajadzībai pēc otrā piegādātāja, tajā pašā laikā faktiski neradot reālus konkurences draudus [prasītājas] kvazimonopola stāvoklim.

(145) Uzņemoties noteikt katra lielā klienta kopējās vajadzības, [prasītāja] varēja savu atlaižu augstākajai daļai sistēmu strukturēt tā, lai izslēgtu vai līdz minimumam samazinātu konkurentu klātbūtni. Daudzos gadījumos prasītāja no klienta ieguva solījumu, ka viņš samazinās savus pirkumus no konkurentiem vai tos ierobežos ar noteiktu apjomu. *Beatson Clarke* gadījumā bija skaidri noteikts, ka klients visu savām vajadzībām nepieciešamo iegādāsies no [prasītājas].

(146) Šādas vienošanās būtiski ierobežo klientu līgumslēgšanas brīvību, kavē konkurentu ienākšanu tirgū un ir pielīdzināmas ekskluzivitātes klauzulām.

(147) Ar tās lielajiem klientiem [prasītājas] noslēgtās vienošanās nozīmēja arī to, ka tie bija saistīti attiecībā uz gandrīz visām (un vismaz vienā gadījumā — attiecībā uz visām) savām vajadzībām, citu piegādātāju ietekmi uz konkurenci samazinot līdz minimumam."

317 Apstrīdētā lēmuma 83.–114. apsvērumā Komisija arī atsaucas uz virkni dokumentu, kas attiecas uz sabiedrībām *Pilkington*, *Rockware*, *CWS*, *Redfearn* un *Beatson Clarke*.

318 Jāuzskata, ka šie dokumenti pierāda, ka prasītāja vēlējās ierobežot savu klientu pirkumus no konkurentiem.

319 Attiecībā uz *Beatson Clarke* Komisija min tiešus pierādījumus, kas ļauj konstatēt, ka šī sabiedrība ar prasītāju bija noslēgusi līgumu, lai izslēgtu efektīvu konkurenci, saskaņā ar kuru tai bija pienākums katru gadu visu savām vajadzībām nepieciešamo iegādāties no prasītājas.

320 Prasības pieteikumā prasītāja neapstrīd šī līguma pastāvēšanu. Tā pat atzīst, ka, "tā, kā tas bija izteikts tās vēstulēs, šāds noteikums varētu tikt kvalificēts par lojalitātes atlaidi". Saskaņā ar prasītājas teikto līguma ar *Beatson Clarke* mērķis bija atbalstīt neienesīgu eksportu. Tomēr šāds arguments nevar likt apšaubīt Komisijas konstatāciju, ka pastāvēja vienošanās par ekskluzīvu piegādi.

321 Tāpat attiecībā uz *Redfearn* Komisija tostarp konstatēja, ka "līgums 1987. gadam paredzēja, ka *Redfearn* nopirks no [prasītājas] vismaz 45 000 tonnas no sava kopīgā sagaidāmā patēriņa 47 500 tonnas (jeb 95 % no savām vajadzībām)", un ka [prasītāja]

pievienoja "papildu stimulu no tās iegādāties jebkādu virsapjomu atlaides 10 [sterliņu mārciņu (GBP)] veidā". Prasītāja neapstrīd šīs *Redfearn* apņemšanās ievērojamu daļu savām vajadzībām nepieciešamā iegādāties vienīgi no prasītājas pastāvēšanu.

322 Tādējādi, nepastāvot vajadzībai pārbaudīt visus dokumentus, uz kuriem Komisija pamatojās apstrīdētajā lēmumā, jāsecina, ka Komisija pamatoti uzskatīja, ka prasītāja bija noslēgusi līgumus par piegādi, kas bija pretrunā EKL 82. pantam.

323 Tādējādi piektā pamata otrā daļa ir jānoraida.

Par trešo daļu par citiem finansiāliem stimuliem

— Lietas dalībnieku argumenti

324 Prasītāja apgalvo, ka arī citi finansiāli stimuli tika piedāvāti pēc klienta pieprasījuma, lai tam ļautu attīstīt eksportu, kas citādi būtu bijis nerentabls, vai saglabāt tam vēl esošo tirgus daļu vai ļaut stāties pretī lētām ievestajām precēm. Šādu vienošanos ne mērķis, ne sekas nebija klientu saistīšana.

325 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

— Vispārējās tiesas vērtējums

326 Apstrīdētā lēmuma 148.–150. apsvērumā Komisija norādīja:

"(148) Savās attiecībās ar *Beatson Clarke* [prasītāja] precizēja arī, ka "atbalsta pasākumi" papildus augstākās daļas atlaidei bija pakārtoti tās piekrišanai iegādi 100 % veikt no [prasītājas], un šis noteikums tika apstiprināts rakstveidā. Šī īpašā "stimula" mērķis un sekas bija nostiprināt [prasītājas] pozīciju attiecībā pret klientu un izslēgt konkurenci.

(149) Visi 139.–147. apsvērumā definētie pasākumi bija vērsti uz to, lai ierobežotu vai izslēgtu iespēju citiem sodas ražotājiem konkurēt ar [prasītāju]. Tie ir jāapskata, ņemot vērā skaidri norādīto [prasītājas] stratēģiju saglabāt kvazimonopolu (bet ne 100 %) [konkrētajā] tirgū. Tādējādi tie konsolidē [prasītājas] dominējošo stāvokli veidā, kas nav saderīgs ar [EKL] 82. pantā ietverto konkurences jēdzienu.

(150) Atlaides neatspoguļoja iespējamās izmaksu atšķirības, kas balstītos uz piegādāto daudzumu. Tās diktēja vēlme nosegt visas vai cik iespējams lielāku daļu

no klienta vajadzībām. Tādējādi augstākās daļas atlaides sistēma ievērojami atšķīrās dažādiem klientiem attiecībā uz apjomu, sākot ar kuru tā tika piemērota. Turklāt bija atšķirības attiecībā uz pašu atlaides lielumu uz tonnu, sākot ar GBP 6 tonnai līdz pat GBP 30 un vairāk."

327 Šajā sakarā jāteic, ka prasītāja neapstrīd saviem klientiem piedāvāto finansiālo stimulu pastāvēšanu.

328 Kā norādīts šī sprieduma 305. punktā, tas, ka finansiālie stimuli klientiem tika piešķirti pēc viņu pieprasījuma, ka šie pasākumi bija domāti, lai atbalstītu eksportu, saglabātu tiem vēl esošo tirgus daļu vai ļautu stāties pretī lētām ievestajām precēm, un ka tie bija pārskatāmi, nav atbilstoši elementi, novērtējot to likumīgumu attiecībā uz EKL 82. pantu. Kas attiecas uz argumentu, ka vienošanos mērķis un sekas nebija klientu saistīšana, tad tas nevar tikt pieņemts, jo tostarp no iepriekšminētajiem apstrīdētā lēmuma apsvērumiem izriet, ka prasītāja attiecībā uz vismaz vienu klientu bija precizējusi, ka atbalsta pasākumi papildus augstākās daļas atlaidei bija pakārtoti klienta piekrišanai iegādi 100 % veikt no prasītājas. Tāpat kā atlaides virsapjomam šīs vienošanās tādējādi vismaz dažus no klientiem kavēja iegādes veikt no konkurējošiem ražotājiem.

329 Tādējādi piektā pamata treša daļa ir jānoraida un līdz ar to jānoraida viss piektais pamats.

Par sesto pamatu par ietekmes uz tirdzniecību starp dalībvalstīm neesamību

Lietas dalībnieku argumenti

330 Prasītāja apgalvo, ka grūtības, kas Komisijai bija, lai pierādītu, ka ir ietekmēta tirdzniecība starp dalībvalstīm, parāda tās īsā un pretrunīgā šī jautājuma analīze. Tā apgalvo, ka šo analīzi jau kritizējusi Pirmās instances tiesa iepriekš 16. punktā minētā sprieduma lietā *ICI* II 63. punktā. Turklāt Komisija apstrīdētajā lēmumā neesot pārņēmusi būtisku apstākli, kas bija ietverts paziņojumā par iebildumiem, proti, to, ka prasītājas cenu noteikšanas politika ietekmēja tirdzniecību Kopienā.

331 Tāpat Komisija neizskaidrojot "stingras valstu tirgu sadales Kopienā" fenomenu, uz ko tā atsaucas apstrīdētā lēmuma 152. apsvērumā, un nesasaista šo sadali ar apgalvoto ļaunprātīgo izmantošanu. Lēmuma 91/300 pieņemšanas brīdī, uzskatījusi, ka tirgu sadale bija prasītājas un *Solvay* saskaņotu darbību rezultāts, Komisija savu apgalvojumu par "stingru sadali" nav pārņēmusi apstrīdētajā lēmumā. Turklāt prasītāja uzskata, ka Komisija neatspēko prasītājas izvirzīto skaidrojumu tirgu sadalei, kura pamatā ir sīka un neapstrīdēta ekonomiska analīze. Pēc prasītājas domām, tās izvirzīto skaidrojumu apstiprina pašas Komisijas secinājumi antidempinga procedūrās.

332 Turklāt Komisijas apgalvojums, ka prasītāja esot vēlējusies, lai *General Chemical* paliek konkrētajā tirgū, esot "neloģisks" un "neapstiprināts" ar pierādījumiem. Komisija

šī apgalvojuma pamatojumam neesot sniegusi ekonomisku analīzi. Turklāt tam ir pretrunā pašas Komisijas 1990. gada 19. decembra secinājumi Lēmumā 91/301/EEK par [EKL 81. panta 1. punkta] piemērošanu (IV/33.016 — *ANSAC*) (OV 1991, L 152, 54. lpp.; turpmāk tekstā — "lēmums lietā *ANSAC*"). Komisija arī nemēģinot pamatot savu apgalvojumu, saskaņā ar kuru, ja nebūtu *General Chemical*, patērētāji tiktu mudināti meklēt citus piegādes avotus un varbūt labāku tirgu kontinentālajā Rietumeiropā. Šajā sakarā prasītāja atsaucas uz Komisijas 1995. gada 10. aprīļa Regulu (EK) Nr. 823/95, ar kuru nosaka pagaidu antidempinga nodevu dinātrija karbonāta importam no Amerikas Savienotajām Valstīm (OV L 83, 8. lpp.), saskaņā ar kuru vismaz trīs ar pus gadus pēc apgalvoto ļaunprātīgo darbību izbeigšanas tirdzniecība starp Apvienoto Karalisti un kontinentālo Eiropu praktiski nemainījās.

333 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

Vispārējās tiesas vērtējums

334 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru EKL 81. un 82. pantā definētā pārkāpuma pazīmes par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm interpretēšanai un piemērošanai jāizriet no šās pazīmes mērķa norobežot Kopienu tiesību aktu un dalībvalstu tiesību aktu piemērošanas jomu attiecībā uz konkurences tiesību normām. Turklāt uz Kopienu tiesību aktu piemērošanas jomu attiecas visas aizliegtās vienošanās un jebkāda veida prakse, kas varētu apdraudēt tirdzniecības brīvību starp dalībvalstīm tādējādi, ka tās var negatīvi ietekmēt dalībvalstu vienotā tirgus mērķu īstenošanu, it īpaši norobežojot valstu iekšējo tirgu vai mainot konkurences struktūru kopējā tirgū (Tiesas

1979. gada 31. maija spriedums lietā 22/78 *Hugin Kassaregister* un *Hugin Cash Registers*/Komisija, *Recueil*, 1869. lpp., 17. punkts, un 2007. gada 25. janvāra spriedums lietā C-407/04 P *Dalmine*/Komisija, Krājums, I-829. lpp., 89. punkts).

335 Lēmums, vienošanās vai prakse var ietekmēt tirdzniecību dalībvalstu starpā tikai tad, ja, ņemot vērā faktisko un tiesisko apstākļu kopumu, ar pietiekamu iespējamības pakāpi var paredzēt, ka tie tieši vai netieši, faktiski vai potenciāli var ietekmēt tirdzniecības plūsmas starp dalībvalstīm tādējādi, ka tas var negatīvi ietekmēt vienotā, starp dalībvalstīm izveidotā tirgus mērķu īstenošanu. Turklāt šāda ietekme nevar būt maznozīmīga (Tiesas 1998. gada 28. aprīļa spriedums lietā C-306/96 *Javico*, *Recueil*, I-1983. lpp., 16. punkts; 1999. gada 21. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-215/96 un C-216/96 *Bagnasco* u.c., *Recueil*, I-135. lpp., 47. punkts, kā arī iepriekš 334. punktā minētais spriedums lietā *Dalmine*/Komisija, 90 punkts). Šajā sakarā, kā minēts šī sprieduma 308. punktā, 8 % no prasītājas kopējā kalcinētās sodas pārdošanas apjoma nevar tikt uzskatīti par niecīgu šī pārdošanas apjoma daļu.

336 Šajā lietā jāteic, ka Komisija no tiesiskā viedokļa pamatoti ir uzskatījusi, ka prasītājai pārmestā prakse varēja ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

337 No vienas puses, atlaidēm virsapjomam ir izslēdzoša ietekme tādā ziņā, ka lojalitātes atlaide, kas tiek piešķirta apmaiņai pret klienta apņemšanos visu vai gandrīz visu savām vajadzībām nepieciešamo iegādāties no dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma, ar finansiālu priekšrocību sniegšanu kavē, ka klienti savām vajadzībām nepieciešamo iegādātos no konkurējošiem ražotājiem (iepriekš 295. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 56. punkts; šajā ziņā skat. arī iepriekš 296. punktā minēto sprieduma apvienotajās lietās *Suiker Unie* u.c./Komisija, 518. punkts). Liedzot konkurentiem pieeju tirgum, prasītājas rīcība varēja ietekmēt tirdzniecības plūsmas un konkurenci

Kopienā (šajā ziņā skat. iepriekš 288. punktā minēto spriedumu lietā *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin*/Komisija, 103. punkts).

338 No otras puses, Komisija atsaucas uz prasītājas 1985. gada 28. jūnija stratēģijas dokumentu, no kura izriet, ka prasītāja vēlējās kavēt vai novērst jebkādu blīvās sodas importu Apvienotajā Karalistē, izņemot *General Chemical* [agrāk — *Allied*] *sodu* (apstrīdētā lēmuma 66.–70. apsvērums). Saskaņā ar šo prasītājas dokumentu, kas minēts apstrīdētā lēmuma 70. apsvērumā:

"Saglabājas stratēģija visos gadījumos izmantot konkurētspējīgas cenas, lai sasniegtu [prasītājas] pamatapjomu, kā arī piedāvātu augstākajai daļai nosacījumus līdz pat GBP 15 par tonnu, lai iegūtu papildu apjomu no *Allied*. Mērķis ir saglabāt *Allied* pozīciju vismaz 30 kilotonnu gadā apjomā. Mūsu nodoms ir nepiespiest *Allied* aiziet no tirgus, jo tas piespiestu stikla ražošanas industriju meklēt piegādes avotus vai nu kontinentālajā Rietumeiropā, vai Austrumeiropā."

339 Savos procesuālajos rakstos prasītāja neapstrīd ne šī stratēģijas dokumenta pastāvēšanu, ne saturu. Tādējādi prasītāja pati atzīst, ka tās prakse vismaz potenciāli radīja tirdzniecības plūsmas, kas atšķīrās no tām, kādas tās būtu konkurencei atvērtā tirgū. Šajā jautājumā jāprecizē, ka iepriekš 335. punktā minētais kritērijs, saskaņā ar kuru ietekme uz tirdzniecības plūsmām dalībvalstu starpā nevar būt maznozīmīga, šajā lietā ir izpildīts.

340 Neviens no prasītājas argumentiem neliek apšaubīt secinājumu, ka tai pārmestā prakse varēja ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

341 Pirmkārt, prasītāja apgalvo, ka iepriekš 16. punktā minētajā spriedumā lietā *ICI* II Pirmās instances tiesa kritizēja Komisijas analīzi par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm. Tomēr no šī minētā sprieduma 63. punkta izriet, ka Pirmās instances tiesā minētā neskaidrība attiecās vienīgi uz to, ka tā konstatēja, ka prasītājas veiktie pasākumi ietekmēja tirdzniecību starp dalībvalstīm, tā vietā, lai konstatētu, ka tā to var ietekmēt. Turklāt Pirmās instances tiesa neapšaubīja, ka šajā lietā prasītājas īstenotie pasākumi varēja ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

342 Otrkārt, prasītāja apgalvo, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā neesot pārņēmusi būtisku apstākli, kas bija ietverts paziņojumā par iebildumiem, proti, ka prasītājas cenu noteikšanas politika ietekmēja tirdzniecību Kopienā. Tomēr jāteic, ka Vispārējās tiesas īstenotā pārbaude neattiecas uz paziņojuma par iebildumiem daļu, kas nav pārņemta apstrīdētajā lēmumā. Vispārējai tiesai vienīgi jāpārbauda, vai ar apstrīdēto lēmumu tā daļā par ietekmi uz tirdzniecību ir ievērots EKL 82. pants, kā tas interpretēts judikatūrā.

343 Treškārt, prasītāja Komisijai pārmet, ka tā nav izskaidrojusi "stingras valstu tirgu sadales Kopienā" fenomenu un saikni starp šo sadali ar apgalvoto ļaunprātīgo izmantošanu. Saskaņā ar prasītājas teikto Lēmums 91/300 balstījās uz konstatāciju, ka tirgu sadale bija prasītājas un *Solvay* saskaņotu darbību rezultāts, kas bija Lēmuma 91/297 priekšmets, kuru vēlāk atcēla Pirmās instances tiesa. Tomēr neatkarīgi no jautājuma, vai Komisijai apstrīdētajā lēmumā bija jānorāda tirgu sadales iemesli, jāteic, ka prasītāja neapstrīd, pirmkārt, ka šī sadale pastāvēja, un, otrkārt, apstrīdētajā lēmumā ietvertie apsvērumi ļauj uzskatīt, ka prasītājas piemērotās atlaides virsapjomam to izslēdzošās ietekmes dēļ varēja ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

344 Ceturtkārt, prasītāja apstrīd Komisijas apgalvojumu, ka prasītāja vēlējusies, lai *General Chemical* paliek konkrētajā tirgū. Šajā sakarā tā atsaucas uz lēmumu lietā *ANSAC*, kas tika pieņemts tajā pašā dienā, kad tika pieņemts Lēmums 91/300. Tomēr prasītāja nepierāda, ka lēmums lietā *ANSAC* būtu pretrunā apstrīdētajam lēmumam. Prasības pieteikumā prasītājas citētā rindkopa no lēmuma lietā *ANSAC* ir daļa no *ANSAC* apgalvojumiem un nav Komisijas vērtējums, turklāt Komisija šos apgalvojumus nav akceptējusi.

345 Piektkārt, prasītāja atsaucas uz Regulu Nr. 823/95, kuras preambulas 45. apsvērumā noteikts:

"Laikā starp 1990. gadu un pārbaudes laiku Kopienā ražotas sodas tirdzniecības apjoms palielinājās ļoti nedaudz. Dažādu Kopienas ražotāju pozīcija valsts tirgos attiecībā vienam pret otru gandrīz nav mainījusies. Konkrētāk, nav notikušas praktiski nekādas izmaiņas tirdzniecībā starp Apvienoto Karalisti un kontinentālo Eiropu."

346 Tomēr tas, ka tirdzniecība starp Apvienoto Karalisti un kontinentālo Eiropu nemainījās pēc pieņemtā pārkāpumu beigu datuma, nav pietiekami, lai uzskatītu, ka prasītājai pārmestā prakse nevarēja ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

347 No visa iepriekš minētā izriet, ka sestais pamats ir jānoraida un līdz ar to jānoraida prasījumi par apstrīdētā lēmuma atcelšanu.

2. *Par prasījumiem par naudas soda atcelšanu vai samazināšanu*

348 Ievadam prasītāja uzsver, ka tās prasījumi par naudas soda atcelšanu vai samazināšanu nav jāinterpretē kā EKL 82. panta pārkāpuma atzīšana un ka tie tiek izvirzīti pakārtoti.

349 Prasītāja būtībā izvirza četrus pamatus savu prasījumu par naudas soda atcelšanu vai samazināšanu pamatapjomam. Tie ir, pirmkārt, par laika notecējumu, otrkārt, par kļūdainu pārkāpuma smaguma vērtējumu, treškārt, par kļūdainu pārkāpuma ilguma vērtējumu un, ceturtkārt, par atbildību mīkstinošu apstākļu pastāvēšanu.

Par pirmo pamatu par laika notecējumu

Lietas dalībnieku argumenti

350 Prasītāja apgalvo, ka pat tad, ja Komisijai bija kompetence tai uzlikt naudas sodu, Vispārējai tiesai šajā lietā, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, naudas sods būtu jāatceļ.

351 Prasītāja vispirms atsaucas uz laiku, kas pagājis starp Lēmuma 91/300 un apstrīdētā lēmuma pieņemšanu.

352 Prasītāja tālāk uzsver, ka Komisija nav pareizi "formulējusi" iemeslus attiecībā uz naudas sodu un nav ņēmusi vērā atbilstošo apstākļu izmaiņas pēc Lēmuma 91/300 pieņemšanas. Saskaņā ar prasītājas teikto nav skaidrs, vai komisāru kolēģijai tās sanāksmes laikā, kurā apstrīdētais lēmums esot ticis pieņemts, par šīm izmaiņām bija zināms.

353 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

Vispārējās tiesas vērtējums

354 No argumentu, ko prasītāja izvirzījusi prasījumu par visa apstrīdētā lēmuma atcelšanu pirmā un otrā pamata ietvaros, analīzes izriet, ka Komisija apstrīdēto lēmumu pieņēma, ievērojot Regulu Nr. 2988/74, kā arī saprātīga termiņa principu. Tādējādi Komisijai nevar pārmest, ka tā kavējās ar apstrīdētā lēmuma pieņemšanu. Turklāt no judikatūras izriet, ka, nosakot naudas sodu apmēru par konkurences tiesību pārkāpumu, Komisijai ir jāņem vērā ne tikai pārkāpuma smagums un īpaši apstākļi, kādi pastāv attiecīgajā gadījumā, bet arī apstākļi, kādos minētais pārkāpums ticis izdarīts, un jārūpējas par savas darbības preventīvo raksturu, galvenokārt saistībā ar tāda veida pārkāpumiem, kas īpaši traucē sasniegt Kopienas mērķus (Tiesas 1983. gada 7. jūnija spriedums apvienotajās lietās no 100/8 līdz 103/80 *Musique Diffusion française* u.c./

Komisija, *Recueil*, 1825. lpp., 106. punkts, un Pirmās instances tiesas 2006. gada 5. aprīļa spriedums lietā T-279/02 *Degussa*/Komisija, Krājums, II-897. lpp., 272. punkts).

355 Tādējādi prasītājai uzliktais naudas sods nav jāatceļ sakarā ar laiku, kas ir pagājis starp Lēmuma 91/300 un apstrīdētā lēmuma pieņemšanu.

356 Pirmais pamats līdz ar to ir jānoraida.

Par otro pamatu par kļūdainu pārkāpumu smaguma vērtējumu

Lietas dalībnieku argumenti

357 Prasītāja apgalvo, ka ar Lēmumu 91/300 uzliktais naudas sods ir acīmredzami pārmērīgs. Turklāt neviena tās īstenotajai cenu noteikšanas sistēmai līdzīga sistēma iepriekš neesot bijusi Komisijas vai Kopienu tiesu "atbilstoša lēmuma" priekšmets. Komisija tādējādi esot pieļāvusi principa kļūdu, 1990. gadā uzskatīdama, ka inkriminētais pārkāpums bija "īpaši smags". Prasītāja arī apgalvo, ka, lai noteiktu naudas soda apmēru, Komisijai 1990. gadā bija jāņem vērā arī par inkriminēto EKL 81. panta pārkāpumu uzliktais naudas sods. Saskaņā ar prasītājas teikto — Komisija pret šiem pārkāpumiem izturējusies tā, it kā tie būtu pilnīgi nodalīti, lai arī pārklājas to ietekme uz konkurenci un tirdzniecību Kopienā, un tādējādi notikusi divkārša pārmērīgu naudas sodu uzlikšana.

358 Turklāt Komisija apstrīdētajā lēmumā neatsaucoties uz Pamatnostādnēm sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā — "Pamatnostādnes naudas soda noteikšanai"). Apstrīdētajā lēmumā esot konstatācijas, kas ir nesaderīgas ar Pamatnostādnēm naudas soda noteikšanai, tostarp attiecībā uz to, ka tikai tā paša veida atkārtoti pārkāpumi jāuzskata par atbildību pastiprinošiem apstākļiem.

359 Turklāt Komisija apstrīdētajā lēmumā neesot ņēmusi vērā, ka laika periodā pēc Lēmuma 91/300 pieņemšanas prasītāja neesot sodīta par EKL 81. un 82. panta pārkāpumiem.

360 Visbeidzot, prasītāja apgalvo, ka tā iztērējusi GBP 171 729,93, lai sniegtu garantijas attiecībā uz naudas sodu, kas uzlikts ar Lēmumu 91/300, un GBP 120 200 attiecībā uz naudas sodu, kurš uzlikts ar Lēmumu 91/297, kas ir lēmumi, kurus Pirmās instances tiesa atcēla. Saskaņā ar prasītājas teikto — Komisijai bija jāņem vērā šīs summas, kad tā noteica naudas soda apmēru šajā lietā. Turklāt prasītāja apgalvo, ka tai ir radušās neatgūstamas iekšējas izmaksas pēc soļiem, ko tā spēra, lai pierādītu, ka Lēmums 91/300 bija nelikumīgs sakarā ar Komisijas iesniegto lieko apelācijas sūdzību, kurai trūkst priekšmeta. Katrā ziņā naudas sods būtu jāsamazina atbilstoši iepriekš 115. punktā minētajam spriedumam lietā *Baustahlgewebe*/Komisija sakarā ar pārmērīgi ilgo laiku, kas pagājis kopš pārbaudes uzsākšanas 1989. gada aprīlī un apstrīdētā lēmuma pieņemšanas.

361 Komisija atbild, ka atsauce uz Lēmumu 91/297 "neattiecas uz lietu", jo šis lēmums tika atcelts un Komisija šajā sakarā nepieņēma jaunu lēmumu. Turklāt pat tad, ja ar Lēmumu 91/300 uzliktais naudas sods būtu līdzvērtīgs noteiktam procentam no prasītājas kalcinētās sodas apgrozījuma noteiktā finanšu gadā, tam nebūtu nozīmes, jo naudas sods tika uzlikts, lai sodītu par pārkāpumu, kurš tika īstenots vairāku gadu laikā.

Komisija atgādina, ka Regulā Nr. 17 paredzētais apgrozījums ir visu preču kopējais apgrozījums visā pasaulē un ka ECU 10 miljoni ir tikai ļoti neliela daļa no prasītājas kopējā apgrozījuma.

362 Turklāt attiecībā uz prasītājas argumentu, ka Komisija neesot ievērojusi Pamatnostādnes naudas soda noteikšanai, Komisija norāda, ka prasītāja neapgalvo, ka tai šīs pamatnostādnes bija jāpiemēro. Šajā sakarā Komisija precizē, ka, ja būtu tikuši piemēroti Pamatnostādnēs naudas soda noteikšanai noteiktie norādošie naudas sodu līmeņi, par tik smagu pārkāpumu kā prasītājas izdarītais tie būtu noveduši pie augstāka naudas soda. Katrā ziņā starp apstrīdēto lēmumu un Pamatnostādnēm naudas soda noteikšanai neesot nekādas pretrunas. Esot skaidrs, ka Pamatnostādņu naudas soda noteikšanai 2. punktā ietvertais saraksts ir "sniegts vienīgi kā piemērs".

363 Tam, ka kopš 1990. gada prasītājai nav ticis pārmests neviens pārkāpums, nav nozīmes, nosakot naudas sodu par pārkāpumu, kas izdarīts pirms šī datuma. Tāpat arī izdevumi par garantiju sniegšanu pēc Lēmuma 91/300 pieņemšanas nevar tikt ņemti vērā, nosakot naudas soda apmēru apstrīdētajā lēmumā.

Vispārējās tiesas vērtējums

364 Pirmkārt, prasītāja kritizē Komisijas vērtējumu attiecībā uz naudas soda apmēru, kas tai ir uzlikts ar Lēmumu 91/300. Tomēr, tā kā šo lēmumu Pirmās instances tiesa atcēla

un šī lieta attiecas vienīgi uz apstrīdētā lēmuma atcelšanu un pakārtoti — uz prasību atcelt vai samazināt ar apstrīdēto lēmumu uzlikto naudas sodu, nav jāizskata šī sprieduma 357. punktā minētie prasītājas argumenti par naudas sodu, kas tai ir uzlikts ar Lēmumu 91/300.

365 Otrkārt, jāatgādina, ka, lai gan saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijai ir rīcības brīvība, nosakot katra naudas soda apmēru, un tai nav pienākuma izmantot matemātisku formulu, Vispārējai tiesai saskaņā ar Regulas Nr. 17 17. pantu ir neierobežota jurisdikcija EKL 229. panta nozīmē pārskatīt lēmumus, ar ko Komisija ir noteikusi soda naudu, un līdz ar to tā var atcelt, samazināt vai palielināt uzlikto soda naudu (Pirmās instances tiesas 2004. gada 29. aprīļa spriedums apvienotajās lietās T-236/01, T-239/01, no T-244/01 līdz T-246/01, T-251/01 un T-252/01 *Tokai Carbon* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1181. lpp., 165. punkts, un 2006. gada 13. decembra spriedums apvienotajās lietās T-217/03 un T-245/03 *FNCBV* u.c./Komisija, Krājums, II-4987. 1pp., 358. punkts).

366 Attiecībā uz Pamatnostādņu naudas soda noteikšanai piemērošanu jāatgādina, ka, tā kā Lēmums 91/300 tika atcelts procesuālo noteikumu pārkāpuma dēļ, Komisijai bija tiesības pieņemt jaunu lēmumu, neuzsākot jaunu administratīvo procesu.

367 Tā kā apstrīdētā lēmuma saturs ir gandrīz identisks Lēmuma 91/300 saturam un šie abi lēmumi balstīti uz to pašu pamatojumu, attiecībā uz naudas soda apmēra noteikšanu apstrīdētajam lēmumam ir piemērojami noteikumi, kas bija spēkā Lēmuma 91/300 pieņemšanas laikā.

368 Komisija atsāka procedūru stadijā, kurā procesuālā kļūda bija tikusi pieļauta, un pieņēma jaunu lēmumu, neveikdama jaunu lietas novērtēšanu, kurā tiktu ņemti vērā noteikumi, kas nepastāvēja pirmās pieņemšanas laikā. Jauna lēmuma pieņemšana pēc definīcijas izslēdz pēc pirmā lēmuma pieņemšanas pieņemtu pamatnostādņu piemērošanu.

369 Tādējādi Pamatnostādnes naudas soda noteikšanai šajā lietā nav piemērojamas.

370 Treškārt, jāpiebilst, ka Komisija uzskatīja, ka prasītājai pārmestais pārkāpums bija "īpaši smags" (apstrīdētā lēmuma 156. apsvērums).

371 Šajā sakarā jāatgādina, ka atbilstoši judikatūrai naudas sodu apmēra līmenis jānosaka atkarībā no pārkāpuma izdarīšanas apstākļiem un pārkāpuma smaguma, un pārkāpuma smaguma novērtēšana naudas soda apmēra noteikšanas mērķiem jāveic, it īpaši ņemot vērā radītos konkurences ierobežojumus (skat. Pirmās instances tiesas 1994. gada 23. februāra spriedumu apvienotajās lietās T-39/92 un T-40/92 *CB* un *Europay*/Komisija, *Recueil*, II-49. lpp., 143. punkts un tajā minētā judikatūra).

372 Tādējādi, nosakot Kopienu konkurences tiesību normu pārkāpumu, kuros ir vainojams uzņēmums, smagumu, lai noteiktu šim smagumam samērīgu naudas soda apmēru, Komisija var ņemt vērā īpaši lielo dažu pārkāpumu ilgumu, pārkāpumu, kuri attiecās uz visām vai gandrīz visām attiecīgā uzņēmuma precēm un daži no kuriem ietekmējuši visas dalībvalstis, skaitu un dažādību, īpaši tādu pārkāpumu smagumu, kas ir daļa no pārdomātas un konsekventas stratēģijas, kura vērsta uz to, lai ar dažādu veidu konkurentus izslēdzošu praksi un klientu lojalitāti veicinošu politiku mākslīgi saglabātu vai nostiprinātu uzņēmuma dominējošo stāvokli tirgos, kuros kompetence jau bija ierobežota, īpaši kaitīgo ļaunprātīgās izmantošanas ietekmi uz konkurenci un priekšrocības, kuras uzņēmumam devuši tā izdarītie pārkāpumi (šajā ziņā skat.

Pirmās instances tiesas 1994. gada 6. oktobra spriedumu lietā T-83/91 *Tetra Pak*/Komisija, *Recueil*, II-755. lpp., 240. un 241. punkts).

373 Šajā lietā ir jāuzskata, ka prasītājai pārmestā prakse pelnīja vismaz Komisijas izmantoto kvalifikāciju.

374 Piešķirot saviem klientiem atlaides virsapjomam un ar tiem noslēdzot lojalitāti veicinošas vienošanās, prasītāja smagi apdraudēja konkurenci. Kā Komisija pamatoti norādījusi:

"[Prasītājas izdarītie pārkāpumi] bija daļa no apzinātas politikas, kuras mērķis bija konsolidēt [tās] kontroli [konkrētajā] tirgū Līguma pamatmērķiem pilnīgi pretējā veidā. Turklāt ar tiem konkrēti paredzēja ierobežot vai ietekmēt noteiktu konkurentu darbību. Uz ilgu laiku liedzot visiem saviem konkurentiem pārdošanas iespējas, [prasītāja] nodarīja ilgstošu kaitējumu [konkrētā] tirgus struktūrai par sliktu patērētājiem."

375 Tīri norādei jāteic, ka Pamatnostādnēs naudas soda noteikšanai, lai gan tās šajā lietā nav piemērojamas, noteikts, ka lojalitātes atlaides, kuras piešķir dominējošie uzņēmumi, lai izslēgtu konkurentus no tirgus, ir "smags" pārkāpums, par kuru iespējamo naudas sodu aprēķins ir no EUR 1 līdz 20 miljoniem.

376 Ceturtkārt, attiecībā uz recidīvu jāpiebilst, ka, atbildot uz Vispārējās tiesas rakstveidā uzdoto jautājumu, Komisija apstiprināja, ka apstrīdētā lēmuma 159. apsvērumā izvirzītais iebildums, saskaņā ar kuru prasītājai jau vairākkārtīgi uzlikti ievērojami naudas sodi par aizliegtu vienošanos noslēgšanu ķīmiskajā rūpniecībā (peroksīdi, polipropilēns, PVC), ir atbildību pastiprinošs apstāklis.

377 Šajā sakarā jāatgādina, ka saskaņā ar judikatūru nodarītā pārkāpuma smaguma pakāpes analīzē jāņem vērā iespējamā recidīva pastāvēšana (iepriekš 128. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 91. punkts, un Pirmās instances tiesas 2005. gada 25. oktobra spriedums lietā T-38/02 *Groupe Danone*/Komisija, Krājums, II-4407. lpp., 348. punkts).

378 Dažās valsts tiesību sistēmās iekļautais recidīva jēdziens tiek izprasts tādējādi, ka persona ir pieļāvusi jaunus pārkāpumus pēc tam, kad ir bijusi sodīta par līdzīgiem pārkāpumiem (Pirmās instances tiesas 1999. gada 11. marta spriedums lietā T-141/94 *Thyssen Stahl*/Komisija, *Recueil*, II-347. lpp., 617. punkts).

379 Pamatnostādnēs naudas soda noteikšanai, pat ja tās šai tiesvedībai nav piemērojamas, izmantota līdzīga domu gaita, atsaucoties uz "viena veida pārkāpumiem".

380 Jāatzīst, ka pārkāpumi, par kuriem prasītājai vairākkārtīgi uzlikti ievērojami naudas sodi par aizliegtu vienošanos noslēgšanu ķīmiskajā rūpniecībā, visi ir saistīti ar EKL 81. pantu. Kā Komisija precizēja, runa ir par tās 1969. gada 24. jūlija Lēmumu 69/243/EEK par [EKL 81.] panta piemērošanas procedūru (IV/26.267 — Krāsvielas) (OV L 195, 11. lpp.), 1986. gada 23. aprīļa Lēmumu 86/398/EEK par [EKL 81.] panta piemērošanas procedūru (IV/31.149 — Polipropilēns) (OV L 230, 1. lpp.), kā arī 1988. gada 21. decembra Lēmumu 89/190/EEK par [EKL 81.] panta piemērošanas procedūru: (IV/31.865 — *PVC*) (OV 1989, L 74, 1. lpp.). Turklāt prakse, attiecībā uz

kuru tika pieņemti iepriekš minētie lēmumi, ir ļoti atšķirīga no prakses, par kuru runa ir šajā lietā.

381 Tādējādi Komisija ir kļūdaini uzskatījusi, ka pastāv prasītājas atbildību pastiprinošs apstāklis, un līdz ar to apstrīdētais lēmums ir jāgroza, samazinot prasītājai uzliktā naudas soda lielumu par 5 %.

382 Piektkārt, attiecībā uz prasītājas argumentu, ka tā kopš Lēmuma 91/300 pieņemšanas nav sodīta par EKL 81. un 82. panta pārkāpumiem, — tas nevar būt sekmīgs, jo apstrīdētais lēmums attiecas vienīgi uz faktiem pirms 1990. gada.

383 Sestkārt, prasītājas argumenti, ka Komisijai, nosakot naudas soda apmēru, par kuru ir runa šajā lietā, bija jāņem vērā, pirmkārt, izdevumi, kas radušies, sniedzot garantijas saistībā ar naudas sodiem, kas uzlikti ar Lēmumu 91/300 un Lēmumu 91/297, un, otrkārt, neatgūstamas iekšējas izmaksas pēc soļiem, ko [prasītāja] spēra, lai pierādītu, ka Lēmums 91/300 bija nelikumīgs sakarā ar Komisijas iesniegto lieko apelācijas sūdzību, kurai trūkst priekšmeta, ir jānoraida. No judikatūras izriet, ka, nosakot naudas sodu apmēru, Komisijai ir jāņem vērā ne tikai pārkāpuma smagums un īpaši apstākļi, kādi pastāv attiecīgajā gadījumā, bet arī apstākļi, kādos minētais pārkāpums tika izdarīts, un jārūpējas par savas darbības preventīvo raksturu, galvenokārt saistībā ar tāda veida pārkāpumiem, kas īpaši traucē sasniegt Kopienas mērķus (iepriekš 354. punktā minētie spriedumi apvienotajās lietās *Musique diffusion française* u.c./Komisija, 106. punkts, un lietā *Degussa*/Komisija, 272. punkts). Šajā lietā, pat pieņemot, ka prasītājai saistībā ar garantiju sniegšanu attiecībā uz lēmumos, kas vēlāk tika atcelti, uzlikto naudas sodu samaksu un, lai pierādītu, ka viens no šiem lēmumiem bija nelikumīgs, ir radušies izdevumi, Komisijai nevar pārmest, ka tā tos neņēma vērā, jo prasītāja varēja lūgt tos atlīdzināt, ceļot prasību par zaudējumu atlīdzību.

384 Septītkārt, pārbaudot pirmo prasītājas izvirzīto pamatu, Vispārējā tiesa noraidīja iebildumu par Komisijas pieļauto saprātīga termiņa pārkāpumu. Tādējādi šajā lietā nevar atsaukties uz judikatūru, kas izriet no iepriekš 115. pantā minētā sprieduma lietā *Baustahlgewebe*/Komisija, kas paredz atzinumu, ka saprātīga termiņa principa pārkāpumu nav iespējams izmantot šajā gadījumā.

385 Noslēdzot — tā kā Komisija kļūdaini uzskatījusi, ka pastāv prasītājas vainu pastiprinošs apstāklis, apstrīdētais lēmums ir jāgroza, samazinot prasītājai uzliktā naudas soda lielumu par 5 % jeb EUR 500 000.

Par trešo pamatu par kļūdainu pārkāpuma ilguma vērtējumu

Lietas dalībnieku argumenti

386 Attiecībā uz pārkāpuma beigām prasītāja apgalvo, ka Komisijas secinājumi esot pretrunīgi un nav apstiprināti ar pierādījumiem.

387 Apstrīdētā lēmuma 2. apsvērumā norādīts, ka pārkāpums turpinājās līdz "aptuveni 1990. [gada] beigām". Savukārt apstrīdētā lēmuma 160. un 161. apsvērumā norādīts,

ka pārkāpums turpinājās "vismaz līdz 1989. [gada] beigām" un ka prasītāja atteicās no atlaidēm augstākajai daļai, sākot ar "1990. gada 1. janvāri". Tāpat apstrīdētā lēmuma 1. pantā Komisija atsaucoties uz "vismaz 1989. [gada] beigām". Prasītāja apgalvo arī, ka Komisija nav sniegusi nekādus pierādījumus par nelikumīgu rīcību pēc 1989. gada.

388 Attiecībā uz pārkāpuma sākumu prasītāja apgalvo, ka Komisijai neesot nekādu pierādījumu par to, ka pārkāpums sākās 1983. gadā, vai par klientiem, kuriem bija paredzētas atlaides augstākajai daļai. Tādējādi paziņojumā par iebildumiem Komisija kā pārkāpuma sākuma datumu izmantoja 1984. gadu. Katrā ziņā neviens no dokumentiem, uz kuriem Komisija atsaucas, nav datēts agrāk kā ar 1985. gada 1. janvāri.

389 Pēc prasītājas domām, tā kā var redzēt, ka naudas soda apmērs ir noteikts, pamatojoties uz astoņiem gadiem, proti, no 1983. līdz 1990. gadam, lai gan Komisija izvirza pierādījumus tikai attiecībā uz piecus gadus ilgu laikposmu, proti, no 1985. līdz 1989. gadam, šis apmērs ir jāsamazina par 35–40 %, neskarot citus minētos apsvērumus.

390 Attiecībā uz pārkāpuma beigām Komisija norāda, ka prasītājas norādītā nekonsekvence attiecas tikai uz apstrīdētā lēmuma 2. apsvērumu, kurā norādīts, ka prasītājas piešķirtās atlaides augstākajai daļai beidzās 1990. gada beigās, lai gan no citiem noteikumiem skaidri izriet, ka pārkāpums beidzās 1989. gadā. Saskaņā ar Komisijas teikto komisāru kolēģija pieņēma visu apstrīdēto lēmumu kopumā, un, skatot to kopumā, neskaidrību nav.

391 Attiecībā uz pārkāpuma sākumu Komisija atzīst, ka tai nav precīzi zināms, kādā datumā 1983. vai 1984. gadā tika noslēgti līgumi par atlaidēm augstākajai daļai, bet saskaņā ar tās teikto nav apstrīdams, ka šī prakse pastāvēja vairāk nekā piecus gadus un ka

tā sākās pirms 1985. gada un tika izbeigta tikai 1989. gada beigās. Tādējādi prasītājai uzliktais naudas sods par šāda ilguma pārkāpumu neesot pārmērīgs.

Vispārējās tiesas vērtējums

392 Ievadam jāteic, ka, lai gan šis pamats formāli ir vērsts uz naudas soda atcelšanu vai samazināšanu, to var saprast arī kā lūgumu daļēji atcelt apstrīdēto lēmumu, ciktāl tā 1. pantā norādīts, ka prasītāja 1983. gadā pārkāpa EKL 82. pantu.

393 Saskaņā ar apstrīdēto lēmumu attiecībā uz jautājumu par pārkāpuma ilgumu:

"(2) Laikā starp 1983. [gadu] un aptuveni 1990. [gada] beigām [prasītāja] ļaunprātīgi izmantoja dominējošo stāvokli, kāds tai bija sodas tirgū Apvienotajā Karalistē, saviem galvenajiem klientiem piemērojot lojalitātes atlaides un ar virsapjomu saistītas atlaides ("top-slice rebates" jeb "atlaides augstākajai daļai"), līgumu nosacījumus, kas tai nodrošināja faktisku piegāžu ekskluzivitāti, kā arī citus pasākumus, kuru mērķis un sekas bija šo klientu saistīšana attiecībā uz visām to vajadzībām un konkurentu izstumšana.

[..]

(160) Pārkāpums sākās aptuveni 1983. gadā, neilgu laiku pēc sarunām ar Komisiju un tās veikto lietas slēgšanu, un turpinājās vismaz līdz 1989. [gada] beigām.]

(161) Komisija ņem vērā, ka [prasītāja] atteicās no atlaidēm augstākajai daļai, sākot ar 1990. gada janvāri."

394 Apstrīdētā lēmuma 1. pantā precizēts:

"[..] [prasītāja] pārkāpa [EKL 82.] panta noteikumus, sākot no aptuveni 1983. gada un vismaz [līdz] 1989. [gada] beigām, ar rīcību, kura bija vērsta uz konkurences izslēgšanu vai ļoti ievērojamu ierobežošanu."

395 Tādējādi attiecībā uz pārkāpuma beigu datumu starp apstrīdētā lēmuma noteikumiem ir pretruna, jo vienā no tiem minētas "aptuveni 1990. [gada] beigas", bet citos norādītas 1989. gada beigas.

396 Šajā ziņā jāuzskata, kā norādīts apstrīdētā lēmuma 1. pantā, ka pārkāpums nebeidzās "vismaz [līdz] 1989. [gada] beigām", kas ir minēts arī 160. apsvērumā, un tādējādi atsauce uz "aptuveni 1990. [gada] beigām" apstrīdētā lēmuma 2. apsvērumā, kas ir tikai prasītājas izdarītā pārkāpuma kopsavilkums, šķiet esam pārrakstīšanās kļūda.

397 Attiecībā uz pārkāpuma sākuma datumu prasītāja apgalvo, ka Komisija neesot nekādu pierādījumu par 1983. un 1984. gadu, savukārt Komisija apgalvo, ka prasītāja bija noslēgusi līgumus par atlaidēm augstākajai daļai pirms 1985. gada, pat ja tā atzīst, ka tai nav zināms precīzs datums, ka šie līgumi tika noslēgti 1983. vai 1984. gadā.

398 Atbildot uz Vispārējās tiesas rakstveida jautājumu, Komisija atsaucas uz noteiktiem lietas materiālos ietilpstošiem dokumentiem, kas, pēc Komisijas domām, norāda, ka prasītājai pārmestā prakse bija uzsākta 1983. un 1984. gadā.

399 Šajā sakarā, pirmkārt, jāteic, ka savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem prasītāja pati atsaucas uz 1984. gadu un ka apstrīdētā lēmuma 60. apsvērumā norādīts, ka saskaņā ar prasītājas teikto — sākot ar 1984. gadu par prasībām pārsvarā notika individuālas sarunas.

400 Otrkārt, jānorāda, ka dokumenti, uz kuriem Komisija atsaucas, atbildot uz Vispārējās tiesas rakstveida jautājumu, neļauj uzskatīt, ka prasītājai pārmestais pārkāpums būtu noticis jau 1983. gadā. Turklāt Komisija atzīst, ka tai nav precīzi zināms, kādā datumā līgumi par atlaidēm augstākajai daļai tikuši noslēgti (skat. šī sprieduma 391. punktu).

401 Tādējādi apstrīdētais lēmums jāatceļ tiktāl, ciktāl tajā norādīts, ka prasītāja pārkāpa EKL 82. panta noteikumus 1983. gadā.

402 Līdz ar to šī iemesla dēļ prasītājai uzliktā naudas apmērs jāsamazina par 15 % jeb par EUR 1 500 000.

Par ceturto pamatu par atbildību mīkstinošu apstākļu pastāvēšanu

403 Prasītāja apgalvo, ka Komisijai, novērtējot pārkāpuma smagumu, bija jāņem vērā deviņi atbildību mīkstinoši apstākļi.

Par pirmo pamatu par prasītājas sadarbību ar Komisiju

404 Prasītājas apgalvo, ka tā ir izrādījusi sadarboties gribu, visās pārbaudes stadijās pilnībā palīdzot Komisijai un ierazdamās uz liecinieku noklausīšanos, kuri visvairāk palīdzēja saprast faktus. Tā norāda, ka savā 1992. gada 10. marta spriedumā lietā T-13/89 *ICI*/Komisija (*Recueil*, II-1021. lpp.) Pirmās instances tiesa šī iemesla dēļ piešķīra papildu naudas soda samazinājumu ECU 1 miljona apmērā.

405 Saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu ar nosaukumu "Informācijas pieprasījumi":

"4. Pieprasīto informāciju sniedz uzņēmumu īpašnieki vai viņu pārstāvji un — juridisku personu, uzņēmējsabiedrību vai apvienību, kam nav juridiskas personas statusa, gadījumā — personas, kas tiesīgas tās pārstāvēt saskaņā ar likumu vai statūtiem.

5. Ja uzņēmums vai uzņēmumu apvienība nav iesniegusi pieprasīto informāciju Komisijas noteiktajā termiņā vai sniegusi nepilnīgas ziņas, Komisija ar lēmumu pieprasa sniegt informāciju. Lēmumā precizē, kāda informācija nepieciešama, nosaka atbilstošu termiņu, kurā tā sniedzama, un norāda 15. panta 1. punkta b) apakšpunktā un 16. panta 1. punkta c) apakšpunktā paredzētos sodus un tiesības lēmumu pārbaudīt Tiesā."

406 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru sadarbība izmeklēšanā, kas nepārsniedz Regulas Nr. 17 11. panta 4. un 5. punktā noteiktos uzņēmumu pienākumus, nevar būt naudas soda samazinājuma iemesls (Pirmās instances tiesas 1992. gada 10. marta spriedums

lietā T-12/89 *Solvay*/Komisija, *Recueil*, II-907. lpp., 341. un 342. punkts, un 2005. gada 18. jūlija spriedums lietā T-241/01 *Scandinavian Airlines System*/Komisija, Krājums, II-2917. lpp., 218. punkts). Savukārt šāds samazinājums ir pamatots, ja uzņēmums ir sniedzis informāciju, kas pārsniedz informāciju, kuras sniegšanu Komisija var pieprasīt saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu (Pirmās instances tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedums lietā T-230/00 *Daesang* un *Sewon Europe*/Komisija, *Recueil*, II-2733. lpp., 137. punkts).

407 Iepriekš 404. punktā minētajā 1992. gada 10. marta spriedumā lietā *ICI*/Komisija (393. punkts) Pirmās instances tiesa norādīja uz prasītājas atbildes uz informācijas pieprasījumu ļoti detalizēto raksturu, kas attiecās ne tikai uz prasītājas darbībām, bet arī uz visu attiecīgo uzņēmumu darbībām, un to, ka bez šīs atbildes Komisijai būtu bijis daudz grūtāk konstatēt un izbeigt pārkāpumu, kas ir Lēmuma 91/300 priekšmets.

408 Tomēr šajā lietā prasītāja vienīgi apgalvo, nenorādīdama nekādus faktus, ka tā visās pārbaudes stadijās pilnībā palīdzējusi Komisijai un ieradusies uz liecinieku noklausīšanos, kuri visvairāk palīdzēja saprast faktus.

409 Katrā ziņā prasītājas rīcība nevar tikt kvalificēta par sadarbību pārbaudē, kas pārsniegtu Regulas Nr. 17 11. panta 4. un 5. punktā noteiktos uzņēmumu pienākumus. Turklāt nevar arī uzskatīt, ka prasītāja būtu sniegusi informāciju, kas pārsniedz informāciju, kuras sniegšanu Komisija var pieprasīt saskaņā ar šo pašu pantu.

410 Tādējādi, tā kā prasītājas rīcība nevar tikt uzskatīta par atbildību mīkstinošu apstākli, ceturtā pamata pirmā daļa ir jānoraida.

Par otro daļu par to, ka vienošanās par cenu noteikšanu ir bijušas bez nodoma

411 Saskaņā ar prasītājas teikto vienošanās par cenu noteikšanu kalcinētās sodas nozarē no attiecīgo dalībnieku viedokļa nebija apzināti izraudzīta politika, kuras mērķis bija pārkāpt konkurences tiesību normas. Šajā sakarā tā atsaucas uz 1988. gada 29. novembra iekšējo dokumentu, ko bija sagatavojis "Kalcinētās sodas" struktūrvienības pārdošanas vadītājs un kas Komisijai tika nodots administratīvās procedūras laikā, un saskaņā ar kuru, "ņemot vērā kalcinētās sodas ražotāju tikšanās ar [Konkurences ģenerāldirektorātu] pirms dažiem gadiem, [viņš] nedomā, ka [būtu] īpaša problēma attiecībā uz [viņu] līgumu raksturu". Šajā dokumentā ir norādīts arī, ka bieži pastāv ļoti šaura robežšķirtne starp, piemēram, stāvokļa tirgū optimizēšanu un dominējošā stāvokļa šajā tirgū ļaunprātīgu izmantošanu. Katrā ziņā prasītāja apgalvo, ka tās rīcība agrākā Tiesas vai Pirmās instances tiesas spriedumā netika atzīta par ļaunprātīgu izmantošanu. Tādējādi, ja arī pārkāpums ir noticis, pret to jāattiecas kā pret "tehniska rakstura pārkāpumu".

412 Pastāvīgajā judikatūrā ir noteikts — lai Līguma konkurences tiesību normu pārkāpumu varētu uzskatīt par tādu, kas izdarīts ar nodomu, nav nepieciešams, lai uzņēmums apzinātos, ka tas pārkāpj šajās normās paredzēto aizliegumu; pietiek ar to, ka tas nevarēja nezināt, ka konkrētās rīcības mērķis vai sekas bija konkurences ierobežošana kopējā tirgū (Pirmās instances tiesas 1993. gada 1. aprīļa spriedums lietā T-65/89 *BPB Industries* un *British Gypsum*/Komisija, *Recueil*, II-389. lpp., 165. punkts, un 2005. gada 27. jūlija spriedums apvienotajās lietās no T-49/02 līdz T-51/02 *Brasserie nationale* u.c./Komisija, Krājums, II-3033. lpp., 155. punkts).

413 Kā Komisija pamatoti norādījusi apstrīdētā lēmuma 137. apsvērumā, Tiesa jau bija pasludinājusi vairākus spriedumus, nosodot praksi, kuras mērķis bija kavēt konkurentu piekļuvi klientiem, šos pēdējos saistot ar dominējošo piegādātāju. Šajā sakarā iepriekš 216. punktā minētajā spriedumā *Hoffmann-La Roche*/Komisija tostarp noteikts, ka, ja dominējošā stāvoklī tirgū esošs uzņēmums saista pircējus, pat darot to

pēc viņu lūguma, ar pienākumu vai solījumu, ka šie pircēji iegādāsies visu vai lielāko daļu no tiem nepieciešamā vienīgi no šī uzņēmuma, tas veido ļaunprātīgu dominējošā stāvokļa izmantošanu EKL 82. panta nozīmē, neatkarīgi no tā, vai šis pienākums ir tikai noteikts bez tālākiem nosacījumiem, vai arī apmaiņā pret atlaides piešķiršanu.

414 "Turklāt no apstrīdētā lēmuma 108. apsvēruma izriet, ka prasītāja bija sagatavojusi dokumentu ar nosaukumu "Problēmas un mērķi 1989. gadā: "Pārbaudīt atlaižu augstākajai daļai sistēmas un citu risinājumu likumīgumu."

415 Turklāt, kā Komisija apgalvo apstrīdētā lēmuma 158. apsvērumā:

"[Prasītāja] pēc padziļinātajām pārrunām, kas tai bija bijušas ar Komisiju laikā no 1980. līdz 1982. gadam, labi zināja, kādas ir [EKL] 82. panta prasības. Atlaižu virsapjomam iedibināšana aptuveni 1983. gadā notika neilgu laiku pēc konkrētiem solījumiem, ko tā bija devusi Komisijai, saskaņā ar kuriem tā nepieškirs īpašus stimulus klientiem, lai tie kalcinēto sodu visām vai gandrīz visām savām vajadzībām iegādātos no tās."

416 Tādējādi prasītāja nevarēja nezināt, ka apstrīdētajā lēmumā aplūkotās prakses mērķis vai sekas bija konkurences ierobežošana kopējā tirgū.

417 "Kalcinētās sodas" struktūrvienības pārdošanas vadītāja sagatavotais 1988. gada 29. novembra iekšējais dokuments nav tāds, kas liktu apšaubīt šo secinājumu, jo

judikatūrā jau bija noteikts prakses, kas ir līdzīga prasītājai Komisijas pārmestajai praksei, nelikumīgums.

418 Tādējādi ceturtā pamata otrā daļa ir jānoraida.

Par trešo daļu par preventīvu pasākumu esamību

419 Prasītāja apgalvo, ka tā esot veikusi padziļinātus pasākumus, lai nodrošinātu konkurences normu ievērošanu. Šie pasākumi ietverot vispārēju un pastāvīgu mācību programmu, ko īstenoja uzņēmuma un pieaicināti juristi. Tādējādi ir izmantota profesionāli izveidota videokasete, kas pārdota vairāk nekā 170 citiem uzņēmumiem, kā arī skaidrojoša brošūra. Saskaņā ar prasītājas teikto šie pasākumi bijuši efektīvi, par ko liecina jebkādu sūdzību neesamība par konkurences tiesību pārkāpumiem desmit gadu laikā Lēmuma 91/300 pieņemšanas.

420 Šajā sakarā — kaut arī patiešām ir nozīme tam, ka uzņēmums ir veicis pasākumus, lai novērstu, ka tā personāls arī turpmāk izdara jaunus Kopienu konkurences tiesību pārkāpumus, tas tomēr neko nemaina faktā, ka konstatētais pārkāpums pastāv. Tādējādi tas vien, ka dažos gadījumos Komisija savā lēmumu pieņemšanas praksē kā atbildību mīkstinošu apstākli ir ņēmusi vērā to, ka ir izstrādāta programma stāvokļa uzlabošanai, nerada tai pienākumu attiecīgā gadījumā rīkoties tādā pašā veidā (skat.

Pirmās instances tiesas 2006. gada 15. marta spriedumu lietā T-15/02 *BASF*/Komisija, Krājums, II-497. lpp., 266. punkts un tajā minētā judikatūra).

421 No tā izriet, ka šajā lietā Komisijai nevar pārmest, ka, pārbaudot atbildību mīkstinošu apstākļu pastāvēšanu, tā neņēma vērā prasītājas apgalvotos veiktos preventīvos pasākumus.

422 Tādējādi ceturtā pamata trešā daļa ir jānoraida.

Par ceturto pamatu par atteikšanos no atlaidēm augstākajai daļai

423 Prasītāja apgalvo, ka jau labu laiku pirms paziņojuma par iebildumiem paziņošanas tās vienošanās par cenu noteikšanu attiecībā uz kalcinēto sodu bija tikušas brīvprātīgi mainītas pārrunu ceļā, lai izvairītos no atlaidēm virsapjomam, un pieņemot vienotu vienojoties panāktu cenu bez jebkādām atlaidēm. Tā atsaucas uz Komisijas Paziņojumu par naudas sodu neuzlikšanu vai to apmēra samazināšanu aizliegtu vienošanos lietās (OV 1996, C 207, 4. lpp.). Saskaņā ar prasītājas teikto šajā paziņojumā paredzēts, ka brīvprātīga atteikšanās no prakses agrīnā stadijā ir faktors, kura rezultātā tiek ievērojami samazināts naudas sods. Tāpat saskaņā ar Pamatnostādņu naudas soda noteikšanai 3. punktu ir runa par faktoru, kas pamato ļoti ievērojamu naudas soda samazinājumu.

424 Šajā sakarā jāteic, ka saskaņā ar Pamatnostādņu naudas soda noteikšanai 3. punktu "pārkāpumu pārtraukšana, tiklīdz iejaucas Komisija (it īpaši tad, ja tā veic pārbaudes)", ir atbildību mīkstinošs apstāklis.

425 Tomēr, kā izriet no šī sprieduma 366.–369. punkta, Pamatnostādnes naudas soda noteikšanai šajā lietā nav piemērojamas.

426 Katrā ziņā, pat pieņemot, ka pamatnostādnes šajā lietā būtu piemērojamas, pamatnostādņu 3. pantā minētie nosacījumi nav izpildīti. Nevar uzskatīt, ka prasītāja vairs neturpināja pārkāpumu, tiklīdz Komisija iejaucās, kā tas prasīts pamatnostādnēs, lai pārkāpuma izbeigšana būtu atbildību mīkstinošs apstāklis. Šajā sakarā no šī sprieduma 3. punkta izriet, ka Komisija pirmās pārbaudes veica 1989. gada aprīlī, savukārt, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 161. apsvēruma, prasītāja atteicās no atlaidēm virsapjomam, sākot ar 1990. gada 1. janvāri.

427 Jānorāda arī, ka pamatnostādņu 3. pantu nevar interpretēt tā, ka tas fakts vien, ka pārkāpuma izdarītājs izbeidz pārkāpumu, līdzko Komisija iejaucas, vienmēr un bez izņēmuma ir uzskatāms par vainu mīkstinošu apstākli. Šāda 3. panta interpretācija samazinātu lietderību tiesību normām, kuras paredzētas efektīvas konkurences nodrošināšanai, jo tā vājinātu gan soda sankciju, kuru varētu uzlikt par EKL 82. panta pārkāpumu, gan šādas soda sankcijas preventīvo iedarbību. Tādējādi šī norma ir interpretējama tādējādi, ka tikai attiecīgās lietas īpašie apstākļi, kuros pieņēmums par pārkāpuma izbeigšanu, līdzko iejaukusies Komisija, ir īstenojies, varētu attaisnot šī pēdējā minētā apstākļa kā atbildību mīkstinoša apstākļa ņemšanu vērā (Pirmās instances tiesas 2006. gada 27. septembra spriedums lietā T-59/02 *Archer Daniels Midland*/Komisija, Krājums, II-3627. lpp., 335. un 338. punkts).

428 Šajā lietā jāatgādina, ka Komisija prasītājai pārmet, ka tā ir ļaunprātīgi izmantojusi dominējošo stāvokli, kas tai bija sodas tirgū Apvienotajā Karalistē, saviem galvenajiem klientiem piemērojot lojalitātes atlaides un ar virsapjomu saistītas atlaides, līgumu nosacījumus, kas tai nodrošināja faktisku piegāžu ekskluzivitāti, kā arī citus pasākumus, kuru mērķis un sekas bija šo klientu saistīšana attiecībā uz visām to vajadzībām un konkurentu izstumšana. Šajā sakarā tostarp jānorāda, ka prasītāja neapstrīd ne apstrīdētajā lēmumā Komisijas minēto dokumentu pastāvēšanu, ne saturu, no kā izriet, ka šo atlaižu pamatā nebija saimnieciski pamatots pretizpildījums un tās kavēja klientu iegādes no konkurējošiem ražotājiem. Jāteic arī, kā konstatēts šī sprieduma 370., 373. un 374. punktā, ka prasītājai pārmestie pārkāpumi ir īpaši smagi.

429 Tādējādi jāuzskata, ka, pat pieņemot, ka vadlīnijas būtu bijušas piemērojamas un ka prasītāja beidza saviem klientiem piešķirt atlaides augstākajai daļai, tiklīdz Komisija iejaucās, šajā lietā šāda izbeigšana nevar tikt uzskatīta par atbildību mīkstinošu apstākli.

430 Tādējādi ceturtā pamata ceturtā daļa ir jānoraida.

Par piekto daļu par atlaižu ierobežoto apjomu

431 Prasītāja apgalvo, ka apjoms, uz kuru attiecās atlaides augstākajai daļai, veidoja tikai 8 % no tās kopējā kalcinētās sodas pārdošanas apjoma.

432 Šajā sakarā jāatgādina, ka, novērtējot pārkāpuma smagumu, Komisijai ir pienākums ņemt vērā daudzus apstākļus, kuru raksturs un nozīme atšķiras atkarībā no attiecīgā pārkāpuma veida un attiecīgā pārkāpuma īpašajiem apstākļiem. Starp šiem apstākļiem ir preces, kas ir pārkāpuma objekts, tirgus lielums un vērtība, kā arī uzņēmuma ekonomiskā vara un tādējādi ietekme, kāda tam varēja būt tirgū (iepriekš 354. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Musique diffusion française* u.c./Komisija, 120. punkts).

433 Šajā lietā Komisija attiecībā uz attiecīgā pārkāpuma smaguma pakāpi ir noteikusi:

> "(156) Šajā lietā Komisija uzskata, ka [EKL] 82. panta pārkāpumi ir bijuši īpaši smagi. Tā bija daļa no apzinātas politikas, kuras mērķis bija konsolidēt [prasītājas] kontroli [konkrētajā] tirgū Līguma pamatmērķiem pilnīgi pretējā veidā. Turklāt ar tiem konkrēti paredzēja ierobežot vai ietekmēt noteiktu konkurentu darbību.
>
> (157) Uz ilgu laiku liedzot visiem saviem konkurentiem pārdošanas iespējas, [prasītāja] nodarīja ilgstošu kaitējumu attiecīgā tirgus struktūrai par sliktu patērētājiem."

434 Tādējādi jāatzīst, ka Komisija ņēma vērā ietekmi, kāda pārkāpumam varēja būt uz tirgu un kas, ņemot vērā lietas apstākļus, nevarēja būt ierobežota ar tikai to kalcinētās sodas daudzumu, uz kuru attiecās virsapjoma atlaides.

435 Katrā ziņā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, nosakot naudas soda apmēru, apstākļiem, kas attiecas uz rīcības mērķi, var būt lielāka nozīme nekā tiem, kuri attiecas uz rīcības sekām (iepriekš 378. punktā minētais Pirmās instances tiesas spriedums lietā *Thyssen Stahl*/Komisija, 636. punkts, un iepriekš 295. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 259. punkts).

436 Tādējādi ceturtā pamata piektā daļa ir jānoraida.

Par sesto pamatu par kritikas neesamību attiecībā uz citiem pārdošanas līgumu aspektiem

437 Prasītāja apgalvo, ka Komisija nav izteikusi nekādu kritiku attiecībā uz tās kalcinētās sodas pārdošanas līgumu ilgumu, konkurences klauzulu klātbūtni, līgumiem, kas attiecas uz visām klientu vajadzībām, atlaidēm pamatapjomam vai jebkurai citā atlaidei, kas attiecās uz pārējiem 92 % no tās produkcijas.

438 Šajā sakarā pietiek piebilst, ka apstrīdētais lēmums neattiecas uz šādu praksi.

439 Tas, ka Komisija nav izteikusi nekādu kritiku attiecībā uz citiem pārdošanas līgumu aspektiem, nav atbildību mīkstinošs apstāklis attiecībā uz pārkāpumu, kas ir apstrīdētā lēmuma priekšmets.

440 Tādējādi ceturtā pamata sestā daļa ir jānoraida.

Par septīto daļu par peļņas negūšanu no pārkāpuma

441 Saskaņā ar prasītājas teikto Komisija nav sniegusi nekādus pierādījumus par to, ka prasītāja jel kādā veida būtu guvusi peļņu no tai pārmestās prakses. Tā apstiprina, ka 80. gadu sākumā tās pārdošanas apjoms samazinājās un ka tai bija jāracionalizē sava ražošanas jauda, slēdzot ražošanas struktūrvienību *Wallerscote* (Apvienotā Karaliste). Vēlāk situācija uzlabojās, bet tās kopējā peļņa visā 80. gadu laikā bija viduvēja.

442 Tomēr prasītāja nesniedz nekādus faktus un pierādījumus savu apgalvojumu par peļņas negūšanu atbalstam.

443 Tomēr, par pieņemot, ka prasītāja nav guvusi peļņu no tai pārmestās prakses, jāatgādina, ka, lai gan uzliktajam naudas sodam jābūt samērīgam ar pārkāpuma ilgumu un ar citiem elementiem, kas varētu tikt ņemti vērā pārkāpuma smaguma novērtējumā, starp kuriem ir arī attiecīgā uzņēmuma iespējamā peļņa no šiem darījumiem, tas, ka uzņēmums nav guvis nekādu labumu no pārkāpuma, neliedz uzlikt naudas sodu, citādi sodam nebūtu preventīvā rakstura. No tā izriet, ka Komisijai, nosakot naudas soda apmēru, nav pienākuma ņemt vērā, ka no minētā pārkāpuma nav gūta peļņa. Turklāt ar pārkāpumu saistīta finansiāla labuma neesamība nevar tikt uzskatīta par atbildību mīkstinošu apstākli (šajā ziņā skat. Pirmās instances tiesas 2005. gada 29. novembra

spriedumu lietā T-64/02 *Heubach*/Komisija, Krājums, II-5137. lpp., 184.–186. punkts un tajos minētā judikatūra).

444 Tādējādi ceturtā pamata septītā daļa ir jānoraida.

Par astoto daļu par pārkāpuma slepenības neesamību

445 Prasītāja apgalvo, ka šajā lietā nav atbildību pastiprinoša apstākļa — slepenības attiecībā uz atlaidēm augstākajai daļai. No Komisijas noteiktajiem antidempinga pasākumiem izriet, ka kalcinētās sodas tirgus bija pārskatāms un jūtīgs pret cenām un ka patērētāji attiecībā uz saviem ikgadējiem līgumiem darbojās uz Kopienu vai globāliem pamatiem.

446 Šajā sakarā jāteic, ka Komisija, novērtējot pārkāpuma smagumu, var izmantot slepenību kā atbildību pastiprinošu apstākli (šajā ziņā attiecībā uz aizliegtu vienošanos skat. Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-347/94 *Mayr-Melnhof Kartongesellschaft*/Komisija, *Recueil*, II-1751. lpp., 213. punkts).

447 Tomēr no tā nevar secināt, ka slepenības neesamība būtu atbildību mīkstinošs apstāklis.

448 Tādējādi ceturtā pamata astotā daļa ir jānoraida.

Par devīto daļu par konkurentu raksturu

449 Saskaņā ar prasītājas teikto atlaides augstākajai daļai esot ietekmējušas tikai tos konkurentus ārpus Kopienas, kas paši visu 80. gadu laikā īstenoja negodīgu cenu noteikšanas politiku.

450 Šajā sakarā jāteic, ka, pat pieņemot, ka atlaides augstākajai daļai būtu ietekmējušas tikai prasītājas konkurentus ārpus Kopienas, prasītāja neizskaidro, kādā veidā tas, ka runa ir par ārpus Kopienas reģistrētiem uzņēmumiem, šajā lietā būtu atbildību mīkstinošs apstāklis.

451 Tādējādi ceturtā pamata devītā daļa ir jānoraida.

452 Noslēgumā — apstrīdētais lēmums jāatceļ tiktāl, ciktāl tajā norādīts, ka pārkāpumi notika no aptuveni 1983. gada līdz 1989. gada beigām, nevis no 1984. gada līdz 1989. gada beigām, un tas grozāms, ciktāl tajā kā atbildību pastiprinošs apstāklis minēts prasītājas pieļautais recidīvs.

453 Tādējādi prasītājai uzliktā naudas soda lielums jānosaka EUR 8 miljonu apmērā.

Par tiesāšanās izdevumiem

454 Atbilstoši Reglamenta 87. panta 3. punktam, ja abiem lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, Vispārējā tiesa var nolemt, ka tiesāšanās izdevumi ir jāsadala vai ka lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.

455 Šajā lietā prasītājas prasījumi ir atzīti par daļēji pamatotiem. Vispārējā tiesa uzskata, ka tiks veikts taisnīgs lietas apstākļu novērtējums, nospriežot, ka prasītāja sedz četras piektdaļas no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzina četras piektdaļas no Komisijas tiesāšanās izdevumiem un ka Komisija sedz vienu piektdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzina vienu piektdaļu no prasītājas tiesāšanās izdevumiem.

Ar šādu pamatojumu

VISPĀRĒJĀ TIESA (sestā palāta)

nospriež:

1) Komisijas 2000. gada 13. decembra Lēmumu 2003/7/EK par [EKL] 82. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/33.133 — D: Kalcinētā soda — *ICI*) atcelt tiktāl, ciktāl tajā noteikts, ka *Imperial Chemical Industries Ltd* pārkāpa EKL 82. pantu 1983. gadā;

2) Lēmuma 2003/7 2. pantā *Imperial Chemical Industries* uzliktā naudas soda lielumu noteikt EUR 8 miljonu apmērā;

3) pārējā daļā prasību noraidīt;

4) *Imperial Chemical Industries* sedz četras piektdaļas no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzina četras piektdaļas no Eiropas Komisijas tiesāšanās izdevumiem;

5) Komisija sedz vienu piektdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzina vienu piektdaļu no *Imperial Chemical Industries* tiesāšanās izdevumiem.

Meij Vadapalas Dittrich

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2010. gada 25. jūnijā.

[Paraksti]

II - 2776

Satura rādītājs

Tiesvedības rašanās fakti ..... II - 2647

Process ..... II - 2657

Lietas dalībnieku prasījumi ..... II - 2662

Juridiskais pamatojums ..... II - 2663

1. Par prasījumiem par apstrīdētā lēmuma atcelšanu ..... II - 2663

Par pirmo pamatu par Komisijas kompetences pieņemt apstrīdēto lēmumu neesamību ..... II - 2664

Par pirmo daļu par noteikumu par noilgumu kļūdainu piemērošanu ..... II - 2664

— Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2664

— Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2667

Par otro daļu par saprātīga termiņa principa pārkāpumu ..... II - 2672

— Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2672

— Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2674

Par otro pamatu par būtisku formas prasību pārkāpumu ..... II - 2679

Par pirmo daļu par Lēmuma 91/300 sagatavošanas stadiju nelikumīgo raksturu ..... II - 2679

— Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2679

— Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2680

Par otro daļu par pārmērīgi ilgo laiku starp administratīvo procedūru un apstrīdētā lēmuma pieņemšanu ..... II - 2682

— Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2682

— Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2682

Par trešo daļu par pienākuma veikt jaunas procesuālas darbības pārkāpumu .. II - 2683

— Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2683

— Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2687

Par ceturto daļu par tiesību uz piekļuvi lietas materiāliem pārkāpumu ..... II - 2695

— Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2695

— Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2699

Par piekto daļu par EKL 253. panta pārkāpumu ..... II - 2710

— Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2710

— Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2711

Par trešo pamatu par nepareizu konkrētā tirgus novērtēšanu ..... II - 2712

Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2712

Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2713

Par ceturto pamatu par dominējošā stāvokļa neesamību ..... II - 2715

Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2715

Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2717

Par piekto pamatu par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas neesamību II - 2725

Par pirmo daļu par atlaidēm virsapjomam ..... II - 2725

— Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2725

— Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2728

Par otro daļu par klauzulām par ekskluzīvu piegādi un pirkumu no konkurentiem ierobežojumiem ..... II - 2734

— Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2734

— Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2735

Par trešo daļu par citiem finansiāliem stimuliem ..... II - 2738

— Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2738

— Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2739

Par sesto pamatu par ietekmes uz tirdzniecību starp dalībvalstīm neesamību ..... II - 2741

Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2741

Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2742

2. Par prasījumiem par naudas soda atcelšanu vai samazināšanu ..... II - 2747

Par pirmo pamatu par laika notecējumu ..... II - 2747

Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2748

Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2748

Par otro pamatu par kļūdainu pārkāpumu smaguma vērtējumu ..... II - 2749

Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2749

Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2751

Par trešo pamatu par kļūdainu pārkāpuma ilguma vērtējumu ..... II - 2757

Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 2757

Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 2759

Par ceturto pamatu par atbildību mīkstinošu apstākļu pastāvēšanu ..... II - 2761

Par pirmo pamatu par prasītājas sadarbību ar Komisiju ..... II - 2762

Par otro daļu par to, ka vienošanās par cenu noteikšanu ir bijušas bez nodoma ..... II - 2764

Par trešo daļu par preventīvu pasākumu esamību ..... II - 2766

Par ceturto pamatu par atteikšanos no atlaidēm augstākajai daļai ..... II - 2767

Par piekto daļu par atlaižu ierobežoto apjomu ..... II - 2769

Par sesto pamatu par kritikas neesamību attiecībā uz citiem pārdošanas līgumu aspektiem ..... II - 2771

Par septīto daļu par peļņas negūšanu no pārkāpuma ..... II - 2772

Par astoto daļu par pārkāpuma slepenības neesamību ..... II - 2773

Par devīto daļu par konkurentu raksturu ..... II - 2774

Par tiesāšanās izdevumiem ..... II - 2275